

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ชาวลิต อัครปัญญาวิทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ธันวาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เชาวลิศ อัครปัญญาวិทย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูดณ กิติยการอำพล)

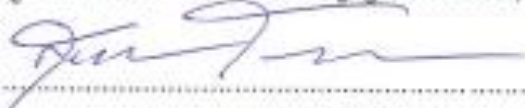

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองซอน)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูดณ กิติยการอำพล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองซอน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โภคชัยยะวัฒน์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาชู สิริชวณิชตระกูล)

วันที่ ๑๖ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน กรรมการที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ดร.ปานเพชร ร่มไทร ดร.สมศิริ สิงห์ลพ อาจารย์บุญญาดา อิมสวาสดี และอาจารย์วันทนี เอื้อรักษ์โอฬาร ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นางสาวกนกภรณ์ ปฏิพัทธ์ศิลป์ และอาจารย์ศิริวิมล ศิริรักษ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ตรวจสอบแก้ไขคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีความถูกต้องชัดเจน รวมถึง อาจารย์อนุสรฯ สิงห์โต และอาจารย์ชัยวัฒน์ ชุ่มมงคล ที่ให้การเอื้อเฟื้อเวลาและคาบเรียนอันมีค่า เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล ตลอดจนคณะครูและนักเรียน ในโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีส่วนทำให้ การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสามารถ คุณแม่สจิตพรพรณ อัครปัญญาวิทย์ และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้อกำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่บุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

เชาวลิต อัครปัญญาวิทย์

57920149: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ/
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ชาวลิต อัครปัญญาวิทย์: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND CRITICAL THINKING ABILITY ON RATTANAKOSIN PERIOD HISTORY OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS USING HISTORICAL METHOD)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ตฤณ กิตติการอำพล, ประ.ด., ปริญญา ทองสอน, ศษ.ด. 302 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 98 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดเจตคติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.13 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) เจตคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี

57920149: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; M.Ed.
(CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: LEARNING ACHIEVEMENT/ CRITICAL THINKING ABILITY/
HISTORICAL METHOD

CHAOWALIT AKARAPANYAWIT: THE DEVELOPMENT OF LEARNING
ACHIEVEMENT AND CRITICAL THINKING ABILITY ON RATTANAKOSIN PERIOD
HISTORY OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS USING HISTORICAL METHOD.
ADVISORY COMMITTEE: TRIN KITTIKANAMPOL, Ph.D., PARINYA THONGSORN,
Ph.D. 302 P. 2018.

The objectives of this research were to develop the learning achievement and critical thinking ability on Rattanakosin period history of Mathayomsuksa 3 students using historical method. The sample of this research consisted of 98 students studying Mathayomsuksa 3 at Chonkanyanukoon School in semester 1 during the academic year 2018. The research instruments for gathering data were the lesson plans using historical method, the lesson plans using lecture method, an achievement test on history subject, the test of critical thinking ability, and a questionnaire on the attitude of students using historical method learning. The collected data was analyzed by percentage, Mean, Standard Deviation, and t-test dependent.

The research findings of study were 1) students' learning achievements on history subject measured after using historical method were higher than their learning performance measured before using historical method at the level of 0.1 significance. 2) Students' learning achievements of on learning by using historical method were lower than using the one after using lecture method at the level of 0.5 significance. 3) Students who use historical method had critical thinking ability score at 66.13 percentage that was lower than 70 percentage at the level of 0.1 significance. 4) Students' critical thinking ability of learning toward using historical method was higher than lecture method at the level of 0.1 significance. 5) Students' attitude using historical method and learning was found at a good level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	13
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	52
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	65
เจตคติ.....	90
โรงเรียนชลกันยานุกูล.....	105
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	106
3 วิธีดำเนินการวิจัย	118
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	118
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิธีการรวบรวมข้อมูล	132
การวิเคราะห์ข้อมูล	133
แบบแผนการทดลอง	133
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	134
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	138
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	138
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	138
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	139
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย	148
อภิปรายผล	148
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	155
บรรณานุกรม	159
ภาคผนวก	169
ภาคผนวก ก	170
ภาคผนวก ข	178
ภาคผนวก ค	210
ประวัติย่อของผู้วิจัย	302

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ส 4.3..... 19
2	เปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 79
3	สาระการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ 120
4	ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ 122
5	ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอน แบบปกติ..... 125
6	วิเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติและน้ำหนักในแบบวัดเจตคติ ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 130
7	แบบแผนการทดลอง..... 134
8	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ 139
9	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ 140
10	เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 141
11	ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ 142
12	เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 143

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 1) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	179
14 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 2) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศ ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	180
15 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 3) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	181
16 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 1) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	182
17 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 2) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	183
18 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 3) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน	184
19 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	185
20 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับข้อคำถามของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์	188

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างองค์ประกอบของเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับรายการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	191
22 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	193
23 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	195
24 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	197
25 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	199
26 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์	201
27 ผลคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์....	202
28 ผลคะแนนหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ	204
29 ผลคะแนนหลังเรียนของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	206

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30	ผลคะแนนหลังเรียนของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ 208

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ล้วนเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร มีผลทำให้คนต้องคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคม รวมถึงการแข่งขันระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนรุ่นใหม่จะต้องมีทักษะและความสามารถในการปรับตัว ดำรงชีวิตด้วยการรู้เท่าทันอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี จากปัจจัยดังกล่าวนี้ มีผลทำให้นานาประเทศเริ่มมีการปฏิรูปทางด้านการพัฒนาคุณภาพศึกษาเพื่อให้เกิดความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของโลกไร้พรมแดน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555, หน้า 3) โดยนักการศึกษาในปัจจุบันได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ รวมถึงทักษะในการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558, หน้า 9)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ระบุว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า 14) สอดคล้องกับเนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนมีการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวการจัดการศึกษาตามหลักที่ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของผู้เรียน ได้แก่ 1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) ความรู้

เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา และ 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, หน้า 3-8) และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีหลักการสำคัญในเรื่องการยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 4)

จากจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ทักษะพื้นฐาน และคุณธรรม สำหรับการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึงยังมีการกำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ อันได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยหลักสูตรดังกล่าวนี้จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2-7)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ โดยการได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อันประกอบไปด้วย 1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) สาระเศรษฐศาสตร์ 4) สาระประวัติศาสตร์ และ 5) สาระภูมิศาสตร์ “ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้

ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 132-133) ซึ่งการเรียนการสอนสังคมศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่ต้องพัฒนาแก่ผู้เรียน คือ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม และการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในสังคมหรือในฐานะเป็น พลเมืองที่ดีของสังคม (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช), 2555, หน้า 11)

สาระประวัติศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ 2) มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น และ 3) มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจ และอ้าง ความเป็นไทย ซึ่งในแต่ละมาตรฐานประกอบด้วยตัวชี้วัดที่บอกรอบเขตของสาระที่ควรเรียน ในแต่ละระดับชั้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 14)

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543, หน้า 17) ได้เสนอว่า ในทัศนะของนักคิดจำนวนมาก ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต โดยหัวใจของวิชา ประวัติศาสตร์ คือ วิธีการศึกษาเพื่อที่จะเข้าใจ ตีความ และอธิบายเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต ประวัติศาสตร์มีคุณค่าและความสำคัญต่อมนุษย์ โดยเป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนวิทยากรความรู้ ที่มนุษย์ในอดีตได้สร้างสรรค์ไว้ และมนุษย์รุ่นต่อ ๆ มา ได้สืบเสาะค้นหา เก็บรวบรวมข้อมูล จดบันทึกไว้เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินพฤติกรรม ที่เหมาะสม อีกทั้งการเรียนประวัติศาสตร์ยังก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น 1) การเรียนรู้ เรื่องราวประวัติศาสตร์ เป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจความจริงเพื่อเข้าถึงปรัชญาของชีวิต เพราะ การศึกษาประวัติศาสตร์คือการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ ความจริงตามธรรมชาติและของโลก และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความเป็นจริง 2) เป็นวิถีทางก่อกำเนิดและพัฒนาปัญญา และสติปัญญา เพราะ ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ต้องมีคุณสมบัติหลายประการ จึงจะสามารถฟันฝ่า อุปสรรคและค้นพบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เป็นความจริง และมีคุณค่า 3) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ 4) เป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้จากแขนงต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ 5) ประวัติศาสตร์สามารถสนองความต้องการ และความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ได้ 6) ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

กับเรื่องราวความจริงหลาย ๆ ประเภทในประวัติศาสตร์ ซึ่งสนองต่อความถนัด ความสนใจ และความต้องการของแต่ละคน 7) ความรู้และแบบอย่างในประวัติศาสตร์ เป็นประสบการณ์สำหรับผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนในทุกวงการ 8) ประวัติศาสตร์สอนให้ผู้ศึกษามีคุณธรรมและหลักธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ 9) การสร้างจินตนาการในขณะที่ศึกษาประวัติศาสตร์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (Concepts) อันเป็นแก่นแท้ของความรู้ และ 10) เป็นรากฐานนำไปสู่การฝึกให้มีนิสัย ทักษะคิด ค่านิยมที่ดีและถูกต้องในชีวิต เช่น มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ ความรอบคอบ ด้วยการอิงและใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก (เฉลิม มลิลลา นิติเชตต์ปริชา, 2559, หน้า 10-11)

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยโดยทั่วไป พบว่า

- 1) ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังเรียนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีท่องจำ (Rote learning) 2) วิธีการสอนประวัติศาสตร์ยังคงเน้นที่รายละเอียดของเนื้อหา มากกว่าการวิเคราะห์วิจารณ์และใช้เหตุผล
- 3) เนื้อหาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ที่นำมาสอนยังเน้นในเรื่องการเมืองและผู้นำ มากกว่าส่วนอื่น ๆ
- 4) วิธีการสอนยังเน้นไปที่การเล่าเรื่องหรือเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไปเป็นลำดับ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 5) ส่วนใหญ่ใช้ตำราเรียนเพียงเล่มเดียวเป็นตัวกำหนดความรู้
- 6) การเน้นเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้สอนมุ่งไปที่การสั่งการบ้านมากเกินไป จนผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นต่อการเรียนในชั้น และ 7) ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มีแนวคิดและอคติเป็นของตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับความคิดและอิทธิพลของผู้สอนไปด้วย (อดิศร ศักดิ์สูง, 2554, หน้า 19-22) ซึ่งการสอนด้วยวิธีท่องจำและวัดกันด้วยความจำเท่านั้น ก็จะเป็นผลทำให้คนเบื่อประวัติศาสตร์ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2556, หน้า 32) และจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ก็มีความคล้ายคลึงกับลักษณะการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในห้องเรียนปกติของโรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้รับข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ในรายวิชาประวัติศาสตร์จำนวน 5 ท่าน สรุปได้ดังนี้

“โดยส่วนใหญ่จะใช้การบรรยายผสมผสานกับการใช้สื่อการสอนคอมพิวเตอร์ การค้นคว้า และการให้ผู้เรียนตอบคำถาม เนื่องจากมีอุปสรรคในเรื่องของเวลาเรียนที่มีอย่างจำกัด เรียนเพียงแค่วันละ 1 คาบต่อสัปดาห์ จำนวนผู้เรียนมีค่อนข้างมาก จึงไม่สะดวกต่อการศึกษานอกพื้นที่” (บุญญาดา อิมสวาสดี, 2561)

“โดยปกติจะใช้การสอนบรรยายเป็นพื้นฐาน ซึ่งจะมีการใช้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และเล่าเกิดความรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เนื่องจากมีอุปสรรค

ในเรื่องของจำนวนตัวชี้วัดที่ระบุอยู่ในหลักสูตรว่า ครูต้องสอนให้ผู้เรียนบรรลุเนื้อหาเรื่องใด แต่เวลานั้นจำกัด มีกิจกรรมของโรงเรียนบ่อยครั้ง ซึ่งเวลาเรียนมีเพียง 1 คาบต่อสัปดาห์ อีกทั้ง ในส่วนของการสอบ O-NET ก็มีเนื้อหาที่ออกครอบคลุมอยู่มาก ดังนั้น วิธีการสอนที่รวดเร็ว เหมาะสมกับเวลาที่ที่สุด คือ การบรรยาย” (วันที เอื้อรักษโอฟาร์, 2561)

“โดยส่วนใหญ่จะสอนด้วยการบรรยายร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย และการให้ผู้เรียน ทำแบบทดสอบ สำหรับอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลาซึ่งมีเพียง 1 คาบต่อสัปดาห์ ระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกินขีดความสามารถของครูที่จะสามารถดูแลทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึง กิจกรรมของโรงเรียนที่มีอยู่บ่อยครั้ง และตัวชี้วัดของหลักสูตรที่มีเนื้อหาครอบคลุมเป็นอย่างมากซึ่งไม่สอดคล้องกับเวลาเรียนที่มีอยู่” (พุทธิภาคย์ รักซ้อน, 2561)

“ใช้การสอนแบบบรรยาย เนื่องจากเป็นวิธีการพื้นฐานที่ง่ายที่สุด มีความรวดเร็ว และ สอนได้เนื้อหาครบถ้วน แต่จะมีสื่ออื่น ๆ ประกอบกับเนื้อหาด้วย เช่น รูปภาพ สื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น สาเหตุมาจากอุปสรรคในด้านข้อจำกัดของเวลา มีกิจกรรมอื่น ๆ เข้ามาแทรก จำนวนผู้เรียนที่มาก ทำให้ใช้กิจกรรมกลุ่มได้ยาก และเนื้อหาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรที่มีค่อนข้างมาก” (สกนธ์ รัฐนันท์มงคล, 2561)

“โดยทั่วไปจะมีการจัดการเรียนการสอนหลายวิธี ได้แก่ ใช้การสอนแบบบรรยาย ประกอบกับสื่อคอมพิวเตอร์ มอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ และใช้การถาม-ตอบเกี่ยวกับ สาระความรู้ที่สอน เนื่องจากมีอุปสรรคในเรื่องของเวลา และกิจกรรมของทางโรงเรียนที่มีบ่อยครั้ง” (บุรพา พรหมดำ, 2561)

งานศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ของนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์เกิดขึ้นมาจาก วิธีวิจัยที่เรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543, หน้า 21) โดยวิธีการ ทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจาก วิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบ ไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายหรือคำถามที่ต้องการศึกษา 2) การค้นหาและ รวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร 3) การวิเคราะห์หลักฐาน การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล และปราศจากอคติ 4) การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัด โดยไม่ใช้น้ำินยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต และ 5) การนำเสนอเรื่องที่ศึกษา

และอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล ต่อเนื่อง ใช้ภาษาเข้าใจง่าย และมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 159-160)

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการสร้างภูมิปัญญา ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นปัญญาชน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ คือ 1) ส่งเสริมจิตใจใฝ่เรียนรู้ ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ในระดับต่าง ๆ 2) มีทักษะในการจัดระบบข้อมูล ตรวจสอบ และประเมินค่าข้อมูล เพื่อหาข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ 3) ปลูกฝังแนวคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 4) มีทักษะในการวินิจฉัย แยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อสนเทศที่สับสนได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ 5) มีทักษะในการเขียนความเรียง การเล่าเรื่อง การนำเสนออย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือได้ (ระวีวรรณ ภาคพรต, 2553, หน้า 21) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการของเด็กวัยมัธยมศึกษาหรือวัยรุ่น (12-18 ปี) ที่สามารถจะคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ มีความสนใจในปรัชญาชีวิต ศาสนา ใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ สามารถคิดเหตุผลได้ทั้งอนุมานและอุปมาน และมีหลักการ เหตุผลของตนเองเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้น การสอนเด็กวัยรุ่นควรจะทำให้เด็กรู้จักคิด เช่น การแก้ปัญหาโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554, หน้า 88) และหากสอนประวัติศาสตร์ให้ผู้เรียนรู้จักคิดในเชิงวิเคราะห์แบบไม่ให้อีกครอบงำทางความคิด รู้จักท้าทาย ก็จะเป็นโอกาสให้การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์น่าสนใจมากขึ้น (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2556, หน้า 32-33) ดังนั้น ผู้สอนควรนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ประวัติของตนเอง ประวัติของโรงเรียน ประวัติชุมชน ประวัติของจังหวัด ตลอดจนประวัติของประเทศชาติ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2550, หน้า 72)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจัดเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่เป็นกระบวนการคิดที่รอบคอบ ผ่านการพิจารณาจากปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง มีการถ่วงถ่วง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้านคุณ-โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555, หน้า 343) ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) จึงเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน (สุภากร สิทธิโชค, 2557, หน้า 91) และเหมาะสมกับการนำมาใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ อาทิ การอภิปรายเสนอแนวทางเลือกตัดสินใจปัญหาในเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ การแยกความแตกต่างระหว่างความจริงกับความคิดเห็น การวิเคราะห์หลักฐาน/ เอกสารทางประวัติศาสตร์ (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช), 2555, หน้า 50-57) การสรุปวิเคราะห์

ผลสะท้อนของเหตุการณ์ การเปรียบเทียบเหตุการณ์เพื่อประเมินค่า และการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (วันเพ็ญ วรณโกมล, 2542, หน้า 125) ยกตัวอย่างเช่น การเทียบเคียงสงครามระหว่างประเทศกับการทะเลาะกันของเด็ก การเปรียบเทียบระหว่าง 2 เหตุการณ์ในห้วงเวลาเดียวกัน ความสำคัญของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อตัวผู้เรียน เป็นต้น (บรรจง อมรชิวิน, 2556, หน้า 182)

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงด้านการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่น อัครเดช แสนณรงค์ (2557) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 72.40 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 73.42 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของจิราพร ยมมา (2554) ได้ศึกษา ผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ตของนักเรียนที่เรียนจากวิธีการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ตของนักเรียนที่เรียนจากวิธีการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็น การทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ท่านอื่น ๆ ในโรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะด้านการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง

ยังเกิดการพัฒนาด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ
5. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อกาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ
3. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
4. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 17 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 738 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 98 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และการสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

2.2.2 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2.3 เจตคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

3. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาวิชา ส 23103 ประวัติศาสตร์ 5 เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมเวลา 17 ชั่วโมง ดังนี้

3.1 ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เวลา 5 ชั่วโมง

3.2 ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศ เวลา 6 ชั่วโมง

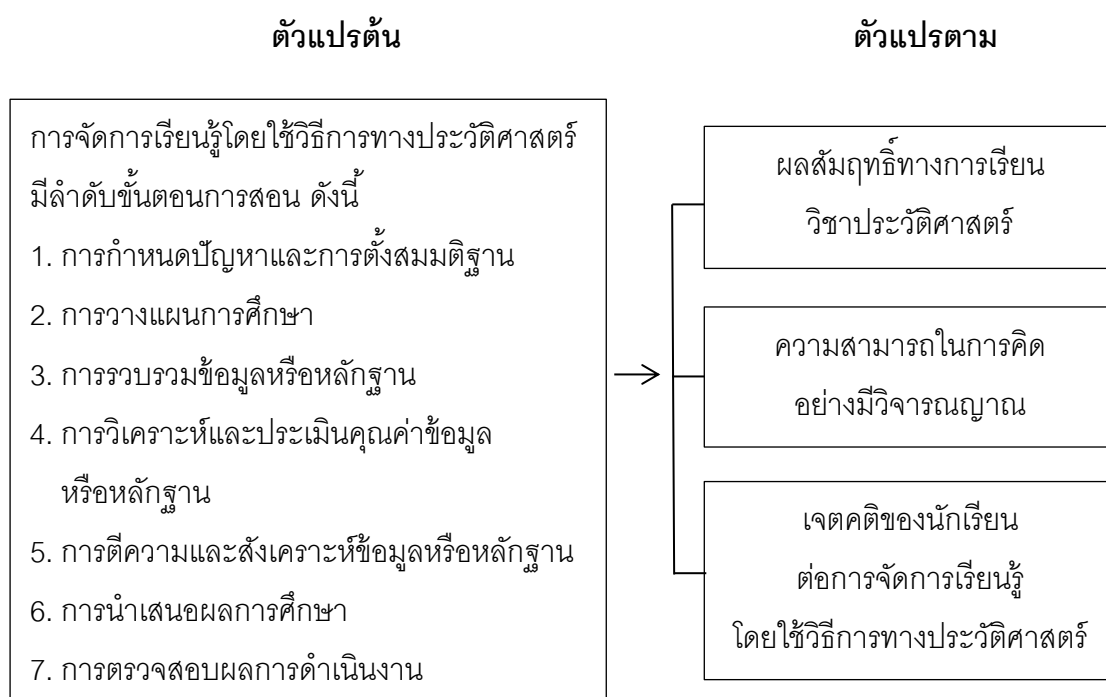
3.3 ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตย เวลา 6 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้เวลาในการวิจัย จำนวน 17 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปได้เป็นแผนภูมิ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการนำขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ เพื่อให้การสอนวิชาประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
- 2.2 การวางแผนการศึกษา
- 2.3 การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
- 2.4 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน
- 2.5 การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
- 2.6 การนำเสนอผลการศึกษา
- 2.7 การตรวจสอบผลการดำเนินงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ หมายถึง คะแนนสอบวิชาประวัติศาสตร์ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นแบบทดสอบรูปแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

5. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดที่มีความรอบคอบซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยผ่านการพิจารณา กลั่นกรอง และไตร่ตรองจากปัจจัยรอบด้าน แล้วจึงนำไปสู่การตัดสินใจหรือระบุทางเลือกต่าง ๆ โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของเดรสเซลและเมย์ฮิว อันประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การนิยามปัญหา การรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา การจัดระบบข้อมูล การเลือกสมมติฐาน และการสรุป ซึ่งประเมินได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น

6. แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเรื่องราว

ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นรูปแบบปรนัยเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ

7. เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

8. แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าตามรูปแบบของลิเคิร์ท ซึ่งมี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

9. เกณฑ์ หมายถึง ค่าคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยกำหนดจากครูผู้สอนรายวิชา ส 23103 ประวัติศาสตร์ 5 ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 ท่าน ซึ่งให้ความเห็นว่าค่าคะแนนร้อยละที่เหมาะสม มีค่าเท่ากับร้อยละ 70

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
5. เจตคติ
6. โรงเรียนชลกันยานุกูล
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4-21)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับ

ข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด คือ สิ่งทีระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ
2. คณิตศาสตร์ ได้แก่ การนำความรู้ ทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์
3. วิทยาศาสตร์ ได้แก่ การนำความรู้ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย
5. สุขศึกษาและพลศึกษา ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพ พลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติตนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธี และทักษะในการดำเนินชีวิต
6. ศิลปะ ได้แก่ ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์ งานศิลปะสุนทรีย์ภาพ และการเห็นคุณค่าทางศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี

8. ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรมการใช้
ภาษาต่างประเทศ ในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ

มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน
เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี
ศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม
สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น
3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551,
หน้า 132-136)

1. ประโยชน์ของการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้
ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม
การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา
เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น
มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้
ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

2. สาระการเรียนรู้ในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม
ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถ
ปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม
และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

2.1 สาระการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรม

คำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2.2 สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญของการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

2.3 สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค สินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.4 สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ได้แก่ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

2.5 สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ได้แก่ ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1 ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3.2 ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม

การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

3.3 ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

4. สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ส 4.3

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	1. วิเคราะห์พัฒนาการของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่าง ๆ	- การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีของไทย
	2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
	3. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย	- บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ
ม.3	4. วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย	- พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่าง ๆ - เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ 4 การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยวิเคราะห์สาเหตุปัจจัย และผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ - บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ความหมายของประวัติศาสตร์

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ที่มาและความหมายของคำว่า “ประวัติศาสตร์” ไว้หลากหลาย ดังนี้

แกมสุข นุ่มนนท์ (2517, หน้า 239) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง การได้สวนเข้าไปให้ความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต ฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม และสถานการณ์ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางวิวัฒนาการของสังคม โดยสรุปได้ว่าประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ทุกคน

ขจร สุขพานิช (2521, หน้า 30) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวของคนที่มีการจดบันทึกไว้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2527, หน้า 65) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาความเป็นมาของมนุษยชาติหรือสังคมใดสังคมหนึ่งตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน ถึงอนาคต

दनัย ไชยโยธา (2534, หน้า 107-108) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์สามารถจำแนกความหมายต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ซึ่งได้สอบสวน ค้นคว้า และบันทึกไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยจัดระบบข้อเท็จจริงให้สัมพันธ์กับมิติเวลา สถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้

2. เรื่องราวที่มนุษย์ได้กระทำไว้ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์ได้ศึกษาประดิษฐ์ขึ้นในด้านศิลปะ สงคราม การเมือง การปกครอง กฎหมาย วรรณคดี ทัศน

ศาสนา ปรัชญา สังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และความหวังกับความหวาดกลัวของมนุษย์ และการต่อสู้เพื่อดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น

3. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายเฉพาะเป็น 2 ลักษณะดังนี้

3.1 ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตและสิ่งที่มีมนุษย์ได้กระทำ หรือสร้างแนวความคิดทั้งปวงไว้

3.2 ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์ได้สอบสวนค้นคว้าแสวงหาหลักฐานรวบรวมเขียนไว้

4. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายทั่วไปเป็นลักษณะดังนี้

4.1 ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอันติดต่อสืบเนื่องกันมาตามลำดับเหตุการณ์และเวลา

4.2 ประวัติศาสตร์เป็นการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นไปของมนุษย์ โดยเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือเสร็จสิ้นไปแล้ว และหลักฐานต่าง ๆ พิสูจน์ให้เห็นเป็นจริง

5. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายกว้างที่สุดเป็นลักษณะดังนี้

5.1 ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตแบ่งมนุษยชาติ

5.2 บันทึกเรื่องราวการศึกษาค้นคว้า การตรวจสอบพิจารณาไตร่ตรอง และวินิจฉัยเรื่องราวการกระทำของมนุษย์ในอดีต โดยอาศัยหลักฐานที่เหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน

6. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายที่แคบลง เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านมนุษยธรรม และสำรวจแล้วนำเสนอเรื่องราวที่สัมพันธ์กับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

6.1 ข้อเท็จจริงตามกาลเทศะที่ได้กำหนดขึ้น

6.2 วิวัฒนาการของมนุษย์ในฐานะเป็นส่วนบุคคล

6.3 กิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในสังคม

มัทนา เกษกมล (2535, หน้า 9) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องราวของมนุษย์ หรือสถาบันอันเกี่ยวข้องด้วยมนุษย์ในสังคมทุกด้าน ตามที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานรูปแบบต่าง ๆ กัน บังเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแห่งกาลเวลา

วิไลา เขียมประไพ (2535, หน้า 24) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความหมายใน 2 แง่มุม คือ

1. พฤติกรรมของมนุษย์ เวลาในอดีต และสังคม

2. การศึกษาประสบการณ์ในอดีตของมนุษย์ที่ได้มีผู้จดบันทึกไว้ด้วยวิธีการ

ทางประวัติศาสตร์ แล้วเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ชาติชาย พจนานานนท์ (2541, หน้า 8) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์โดยปกติใช้กันใน

2 ความหมาย คือ

1. ความหมายที่ใช้กันโดยทั่วไป หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต
2. ความหมายทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนที่เป็นผลจากการศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ตามหลักเกณฑ์การวิจัยประวัติศาสตร์

วันเพ็ญ วรณโกมล (2542, หน้า 121) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การเก็บเหตุการณ์เรื่องราว หรือการกระทำของมนุษยชาติ และของโลก ทั้งในด้านความเจริญความเสื่อมของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ ในอดีต โดยนับย้อนหลัง 10 ปี จากปัจจุบันเป็นต้นไป นำมาบันทึกจากหลักฐานประมวลเป็นความรู้ต่อเนื่องเป็นลำดับ

เปรมวิทย์ ท่อแก้ว (2543, หน้า 16) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเพื่ออธิบายอดีตของสังคมมนุษย์ในแต่ละช่วงของเวลา

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543, หน้า 17) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต โดยใช้วิธีการศึกษาต่าง ๆ อาทิ การตีความ และการอธิบาย

วิทยากร เชียงกูล (2547, หน้า 118) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง ความรู้ที่มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 16) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความหมายครอบคลุม

4 ประเด็นสำคัญ คือ

1. ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ที่เป็นจริงและสิ้นสุดไปแล้ว
2. ประวัติศาสตร์มีการนำเสนอไว้ตามลำดับเวลา
3. ประวัติศาสตร์มีการศึกษา ค้นคว้า บันทึก และรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ น่าเชื่อถือ มีหลักฐานพิสูจน์ให้เห็นความเป็นจริงได้

4. ประวัติศาสตร์มีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังในการศึกษา

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ (2554, หน้า 26) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง การบรรยายและอธิบายเรื่องราวในอดีต โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของสังคมในมิติของเวลา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, หน้า 712) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้นตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยแม่คำของคำว่าประวัติศาสตร์ คือ คำว่า “ประวัติ” หมายถึง เรื่องราวว่าด้วยความเป็นไปของคน สถานที่ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ประวัติศรีปราชญ์ ประวัติวัดมหาธาตุ เป็นต้น

อดิศร ศักดิ์สูง (2554, หน้า 3) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเรื่องราวในอดีตที่รวมไปถึงระเบียบวิธีในการศึกษา โดยมีจุดหมายสำคัญคือการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมซึ่งได้ผ่านไปแล้ว

วนิดา ทัทเทิล (2555, หน้า 3) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การบันทึกเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตที่มีความสำคัญต่อสังคม ตั้งแต่มนุษย์เริ่มเขียนหนังสือเมื่อประมาณ 5,000 ปีล่วงมาแล้วจนกระทั่งถึงเมื่อวานนี้

สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 8) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตเพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานของมนุษย์ วิวัฒนาการของมนุษย์ และสังคม รวมทั้งความสำเร็จและข้อผิดพลาดของมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหาของสังคมปัจจุบัน

อาทร จันทวิมล (2556, หน้า 9) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ตามหลักฐานที่สืบค้นหา ตรวจสอบ ตีความหมาย เรียบเรียงแล้วนำเสนอ

สมประสงค์ น่วมบุญลือ (2558, หน้า 16) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ (History) มีรากศัพท์มาจากคำว่า Historein ในภาษากรีก หมายถึง การเรียนรู้จากการสืบค้น ความรู้ที่ได้รับจากการสืบค้น การรวบรวมการสืบค้นของบุคคล การเล่าเรื่อง การเล่าเรื่องประวัติ ส่วนศัพท์ในภาษาละตินคือ Historia หมายถึง เรื่องเล่า เล่าเรื่อง บันทึกเรื่องราว และศัพท์ในภาษาฝรั่งเศส และอังกฤษ สมัยกลาง คือ Histoire หมายถึง เหตุการณ์อดีต ความรู้ ดังนั้นแล้ว ความหมายของประวัติศาสตร์คือ

1. การศึกษาเหตุการณ์และพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีตจากหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่อ่านและแปลความได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คำตอบที่ได้เป็นจริง (Truth)

ตามหลักฐาน

2. การศึกษาอดีตผ่านบันทึกลายลักษณ์อักษรซึ่งได้เปรียบเทียบ ตัดสินความจริงวางตามลำดับเวลา และแปลความในเหตุการณ์ที่มาก่อน ร่วมสมัย และเหตุการณ์ที่ตามมา

3. รายงานการเขียนอย่างเป็นระบบประกอบเป็นรายงานบันทึกเหตุการณ์ตามลำดับเวลา ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อเมือง รัฐชาติ สถาบัน วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ และปกติจะรวมถึงการอธิบายเหตุและกำเนิดของเหตุการณ์เชิงปรัชญา

เฉลิม มลิลลา นิติเชตต์ปรีชา (2559, หน้า 5-6) กล่าวว่า ความหมายของประวัติศาสตร์ อาจกล่าวเป็นนัยที่สำคัญได้ 2 ประการ คือ

1. ประวัติศาสตร์ในความหมายที่เป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง (History) หมายถึง ประมวลวิทยาการความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ ซึ่งได้วิวัฒนาการและแปรเปลี่ยนปรับปรุงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามความเป็นจริง (Reality) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร (Variable) คือ สถิติปัญญา ความเฉลียวฉลาดสามารถ ความรอบรู้ ความรู้สึนึกคิด ความต้องการ ความหวัง และพฤติกรรมของมวลมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งยังหมายถึงการสร้างประสบการณ์ในอดีตที่พิจารณาเห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ประกอบกับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การใช้ความคิดและการตีความผสมผสานกันของนักประวัติศาสตร์ โดยมีเป้าหมายคือการพยายามที่จะเข้าใจหรือบรรลุปรัชญาสูงสุด คือ ความจริงในชีวิตและสังคม

2. ประวัติศาสตร์ในความหมายที่เป็นวิชาความรู้แขนงหนึ่ง (Academic subject) หมายถึง บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับเรื่องประวัติความเป็นมาของโลก วิวัฒนาการ ความสามารถ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และปรัชญา

กอดซัลด์ (2525, หน้า 27) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องในอดีตของมนุษยชาติ คาร์ (2531, หน้า 22) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการอันต่อเนื่องของการตอบโต้ระหว่างนักประวัติศาสตร์กับข้อมูล และเป็นบทสนทนาอันไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างปัจจุบันกับอดีต

เซเฟอร์ (Shafer, 1980, p. 2) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความหมายใน 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การอ้างถึงเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นจริง
2. การบันทึกจำนวนของเหตุการณ์ ซึ่งบางครั้งอาจมีความพยายามในการบันทึกให้เหตุการณ์มีความสัมพันธ์กัน

3. กฎกติกาที่ใช้สำหรับการศึกษา ซึ่งในเวลาต่อมาได้พัฒนาจนกลายเป็นทฤษฎีและแนวคิดโดยนักประวัติศาสตร์ที่ไดรวบรวมนหลักฐานในอดีตไว้ รวมไปถึงการประเมินหลักฐานและนำเสนอข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

เบนจามิน (Benjamin, 1998, p. 2) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในอดีต

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยทำการศึกษาอย่างเป็นระบบจากหลักฐานรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้มีการบันทึกไว้

คุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์

นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัทธินยะ (2525, หน้า 24-26) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีคุณค่าและความสำคัญ ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์สอนให้รู้วิธีการที่จะเข้าใจสิ่งแวดล้อมทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ประวัติศาสตร์สอนให้รู้ว่ามีมนุษย์สามารถทำอะไรได้และไม่สามารถทำอะไรได้ รู้ว่าภายใต้เงื่อนไขอะไรที่ทำให้มนุษย์ทำอะไรได้ และภายใต้เงื่อนไขอะไรที่มนุษย์ไม่สามารถทำอะไรได้
3. ประวัติศาสตร์สอนให้รู้ถึงอดีต และทำให้คนที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ เข้าใจความคิดของคนอื่น ๆ ในสังคมนั้น ๆ ได้กระจ่างแจ้งขึ้น
4. ประวัติศาสตร์เน้นความสำคัญของการขจัดอคติ ไม่มีความเป็นพวกพ้องในการศึกษา จึงวางกลวิธีการศึกษาให้ยึดถือในเหตุผลเป็นใหญ่ ให้รู้จักตรวจสอบและวัดน้ำหนักความน่าเชื่อถือของหลักฐาน การคิดอย่างเที่ยงธรรมและเป็นกลางอย่างแท้จริงนี้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาวិชาการทุกแขนง

दनัย ไชยโยธา (2534, หน้า 108) กล่าวว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมช่วยให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจพื้นฐานของปัจจุบัน เข้าใจวิวัฒนาการตามลำดับเป็นขั้นตอนกันมาของมนุษย์ และสังคม ได้รู้เห็นความบกพร่องผิดพลาด ความถูกต้อง และความสำเ็จของมนุษย์ เพื่อจะได้เลือกสรรสิ่งเหล่านี้มาเป็นบทเรียน หากสิ่งใดมีประโยชน์ก็รักษาสิ่งนั้นไว้และนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป แต่ถ้าสิ่งใดเป็นข้อบกพร่องผิดพลาดหรือไร้ประโยชน์ก็ให้ละทิ้งสิ่งนั้นไป

มัทนา เกษกมล (2535, หน้า 19-20) กล่าวว่า เนื้อหาสาระของประวัติศาสตร์สามารถฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด พิจารณา ไตร่ตรองเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งมีใช้เพียงแค่นี้ในขอบข่ายของประวัติศาสตร์ แต่เป็นทุกเรื่องทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น อาชีพการทำงาน การติดต่อทางธุรกิจ การพิจารณาคดีในศาล แม้แต่นักการเมืองย่อมไม่อาจตัดสินใจหรือทำงานให้ลุล่วงไปได้ หากมิได้รู้ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเรื่องที่กำลังพิจารณาเพื่อการตัดสินใจอยู่

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543, หน้า 2-3) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความสำคัญ ดังนี้

1. ความเข้าใจแก่นแท้ของวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชาติเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น เพราะ ประวัติศาสตร์ทำให้รู้ว่าลักษณะเฉพาะของสังคมแต่ละแห่ง ได้พัฒนามาบนพื้นฐานของอะไร
2. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ช่วยให้คนในแต่ละสังคมได้เรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกร่วมของสังคม
3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการย้อนพินิจเรื่องราวต่าง ๆ ในเชิงเปรียบเทียบของแต่ละแ่งมุม เช่น ในแง่ของเวลา และแง่ของความเป็นปัจจุบัน เป็นต้น
4. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ช่วยเสริมสร้างปัญญาผ่านกระบวนการฝึกอ่าน อย่างกว้างขวาง ฝึกคิดอย่างวิจิกวิเคราะห์ และฝึกเขียนเรียงความได้สละสลวยและชัดเจน
5. การย้อนพินิจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ช่วยให้มนุษย์เกิดการคิดและตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
6. ประวัติศาสตร์ช่วยปลูกฝังความรักมาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 9) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อมนุษยชาติในหลายประการ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักตนเองชัดเจน โดยรู้จักตนเองในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และตนเองในฐานะที่เป็นส่วนใหญ่อะไรของโลก การไม่รู้จักตนเองจะทำให้เรากลายเป็นคนหลักลอย เป็นคนแปลกหน้าในสังคมของตนเอง ไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรที่ทำได้และอะไรที่ทำได้ ประวัติศาสตร์จึงช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวเข้ากับคนกลุ่มใหญ่ได้อย่างสันติสุข โดยไม่รู้สึกระคายระคายใจ ประวัติศาสตร์สอนให้เราเป็นคนฉลาด ทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เนื่องจากมนุษย์เราเป็นสัตว์ที่มีสมอง ดังนั้นมนุษย์ย่อมไม่กระทำผิดในสิ่งที่เคยผิดพลาดมาแล้ว มนุษย์จะคิดหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเสมอ ถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์จะไม่ซ้ำรอย แต่ประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงทำให้คนเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันคนทันเหตุการณ์ ทันสมัยและทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ประวัติศาสตร์สอนให้เป็นคนขยัน อดทน และมีความวิริยะ อุตสาหะ มนุษย์เราสร้างประวัติศาสตร์ทุก ๆ นาที ดังนั้น นักประวัติศาสตร์จึงจำเป็นต้องติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลกอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะไม่เป็นผู้นำหลัง ประวัติศาสตร์จึงเป็นตัวกระตุ้นให้คนต้องขยันติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องกระตุ้นและเป็น

แบบอย่างที่คนรุ่นหลังจะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ ประวัติศาสตร์เป็นรากฐานในศาสตร์สาขาอื่น ๆ เพราะประวัติศาสตร์บอกถึงข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งเราจะต้องนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้น และประวัติศาสตร์ช่วยสร้างคนดีให้สังคม โดยทำให้คนมีความเห็นแก่ตัวลดลง มีความคิดกว้างขวาง โอบอ้อมอารี มีความยุติธรรม มีใจกว้างขวาง ไม่คับแคบ และเป็นคนที่มิเผลอผลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554, หน้า 5-9) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีคุณค่าและความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์ช่วยสร้างให้เกิดความเข้าใจปัญหาและสิ่งแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน กล่าวคือ ประวัติศาสตร์หรือการสืบสวนอดีตของมนุษย์ ทำให้รู้ว่าพฤติกรรม และความคิด ความเชื่อของผู้คนในสังคมเกิดขึ้นได้อย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีพัฒนาการมาอย่างไร อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจปัญหาอย่างมีเหตุผล มาตรการในการแก้ปัญหาจึงจะมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เรียกว่า เป็นการศึกษาอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน เห็นแนวทางก้าวสู่ออนาคต โดยในแต่ละสังคมย่อมมีพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ซึ่งเกิดจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่เรียกว่า “บริบทของเวลา” สังคมปัจจุบันก็คือ ผลพวงจากอดีต ดังนั้นการที่จะเข้าใจปัญหาในปัจจุบันได้ ก็ด้วยการศึกษาอดีตว่ามีเรื่องใดเกิดขึ้นบ้าง การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาเป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งมีผลอย่างไร

2. ฐานะแห่งแรกของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้เกิดความเข้าใจและภาคภูมิใจ คือ เหตุการณ์ในอดีตของสังคม เริ่มตั้งแต่การตั้งถิ่นฐาน การสร้างบ้านเมือง การขยายอาณาเขต เพื่อสร้างความมั่นคง ซึ่งเป็นผลมาจากวิกรรมและความเสียสละของบรรพบุรุษ ล้วนเป็นความรู้จากประวัติศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะสร้างความเข้าใจ และรู้จักความเป็นมาของชาติแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนฐานะแห่งแรกของสังคมว่าจะถึงวันนี้ได้นั้น บรรพบุรุษในอดีตได้อุทิศสละบากบั้นพยายามสร้างชาติขึ้นมาได้อย่างไร ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในแง่นี้ย่อมสร้างความรัก ความเข้าใจ และภูมิใจในชาติตนให้กับผู้เรียน ซึ่งศาสตร์อื่น ๆ ย่อมไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่นี้ได้ดีเท่าประวัติศาสตร์

3. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ทราบบทเรียนในอดีต เห็นข้อบกพร่อง ความผิดพลาด ความสำเร็จ ความดีงามของบรรพบุรุษ คือ ประวัติศาสตร์ไม่ใช่แต่เพียงอดีตของความสำเร็จ และความดีงาม ซึ่งย่อมสร้างความภูมิใจในบรรพบุรุษเท่านั้น แต่การเรียนรู้เรื่องความล้มเหลวของอาณาจักรในอดีต ก็เป็นความรู้ความจำเป็นซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์เหตุการณ์

ในประวัติศาสตร์ว่าทำไม และอย่างไร (Why/ How) ซึ่งไม่ใช่การสอนเพียงให้รู้ว่าใคร ได้ทำอะไร ที่ไหน และเมื่อไร (Who/ What/ Where/ When) อันเป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือข้อมูลพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังมีมูลเหตุปัจจัยของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแง่ที่เป็น “บทเรียนของอดีต” เช่น ความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความอ่อนแอของผู้นำ ความลุ่มหลงในอำนาจ หรือการสะสมปัญหาจนยากจะแก้ไขความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองหรือขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และอื่น ๆ อีกมากมาย รวมทั้งปัจจัยทางธรรมชาติก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์สำคัญในอดีตได้ทั้งสิ้น การเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงจะทำให้อดีตเป็นบทเรียนสำหรับการมองเห็นปัญหาในปัจจุบันได้ชัดเจน ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การเป็นบทเรียนที่มีค่าสำหรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตต่อไป

4. ประวัติศาสตร์ทำให้รู้บันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ซึ่งสร้างขึ้นในบริบทที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่มีอยู่ ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไปตามเวลา และการครอบงำของผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้บันทึกเหตุการณ์ โดยพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีตนั้นเต็มไปด้วยความซับซ้อน ความขัดแย้ง ความรัก ความชัง การพิทักษ์ และการปกป้อง

5. ประวัติศาสตร์ทำให้รู้วิธีการศึกษาเรื่องราวสำคัญ ๆ ที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรม ความคิดความเชื่อ และค่านิยมของมนุษย์ที่มีอยู่ในทุกพื้นที่ เช่น ประวัติของตัวเรา ความเป็นมาของตระกูล หมู่บ้าน และชุมชนที่เราอาศัยอยู่ ศาสนสถาน ตลาด ประเพณี ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเราเอง และเป็นเรื่อง que ทุกคนสามารถสืบค้นหาความรู้เหล่านี้ได้ผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์

อดิศร ศักดิ์สูง (2554, หน้า 6) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเอง รู้จักคนอื่น รู้ถึงปัญหาที่มนุษย์เผชิญอยู่ ซึ่งไม่ใช่ปัญหาทางศีลธรรม ไม่ใช่เรื่องความดีความชั่ว แต่เป็นปัญหาการอยู่รอดที่มนุษย์จำเป็นต้องเข้าใจ ทั้งต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข โดยอาศัยความรู้ทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์

วนิดา ทัทเทิล (2555, หน้า 7-8) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีคุณค่าต่อสังคมใน 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับบุคคล คือ ประวัติศาสตร์ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้ศึกษา และช่วยให้บุคคลสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเรียนรู้เรื่องราวในอดีต
2. ระดับสังคม คือ ประวัติศาสตร์เป็นความจำของสังคม ช่วยให้มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาในสังคม

3. ระดับวิชาการ คือ ประวัติศาสตร์เป็นภูมิหลังของสาขาวิชาอื่น ๆ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น สถาปัตยกรรม เศรษฐกิจ และสังคม มีความสอดคล้องกับรูปแบบการเขียนงานวรรณกรรม

สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 12) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจพื้นฐานของตนเอง เข้าใจถึงวิวัฒนาการของมนุษย์และสังคมว่าพัฒนาการเป็นลำดับขั้นตอนอย่างไร ได้เรียนรู้ความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดของมนุษย์ เพื่อเป็นบทเรียนและเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสังคมปัจจุบัน

อาทร จันทวิมล (2556, หน้า 10) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้รู้ประวัติความเป็นมาของสิ่งของและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่น ประวัติของแผ่นดินไทยในอดีต เป็นต้น
2. ทำให้เข้าใจต้นเหตุและผลลัพธ์ของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งจะ เป็นบทเรียนต่อบริษัท และอนาคต แม้ว่าอาจเกิดขึ้นซ้ำกันหรือไม่ก็ตาม

3. ทำให้รู้จักวิธีคิดอย่างมีเหตุผล ข้อเท็จจริง ด้วยการพิจารณาตามหลักฐาน

เฉลิม มลิลลา นิติเชตต์ปรีชา (2559, หน้า 9-11) กล่าวว่า คุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. เป็นวิทยาการความรู้ที่มนุษย์ในอดีตได้พากเพียรพยายามสร้างสรรค์ขึ้นไว้ และมนุษย์รุ่นต่อ ๆ มา ได้สืบเสาะค้นหา เก็บรวบรวม จัดระเบียบ และจดบันทึกไว้เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาเล่าเรียนและใช้เป็นแนวการดำเนินพฤติกรรมอันควรและเหมาะสม เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการมีวิวัฒนาการแห่งชีวิตไปสู่อนาคตที่ดีกว่า

2. ประวัติศาสตร์ช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าใจความจริงเพื่อเข้าถึงปรัชญาของชีวิต เพราะ การศึกษาประวัติศาสตร์คือการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ ความจริงตามธรรมชาติและของโลก และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความเป็นจริง

3. เป็นวิถีทางก่อกำเนิดและพัฒนาปัญญา และสติปัญญา เพราะ ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ต้องมีคุณสมบัติหลายประการ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความยุติธรรม ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความมีระเบียบ ความช่างสังเกต ความละเอียดถี่ถ้วน รอบคอบ ความรอบรู้ และความเฉลียวฉลาดสามารถ จึงจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคและค้นพบข้อเท็จจริง (Facts) อย่างถูกต้อง เป็นความจริง และมีคุณค่า

4. ประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้จากแขนงต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี

5. ประวัติศาสตร์สามารถสนองความต้องการ และความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสัตว์ประวัติศาสตร์ได้

6. ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเรื่องราวความจริงหลาย ๆ ประเภทในประวัติศาสตร์ ชวนให้คิด ตอบ อ่าน และเรียนรู้ เพราะมีคุณค่าและน่าสนใจ ซึ่งสนองต่อความถนัด ความสนใจ และความต้องการของแต่ละคน

7. บรรดาความรู้และแบบอย่างในประวัติศาสตร์ เป็นประสบการณ์สำหรับผู้ศึกษาที่จะใช้เป็นแนวทางในการกล้าเผชิญกับความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต และเป็นข้อมูลในการพิจารณา วิเคราะห์ และตัดสินใจปัญหาใด ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อคนในทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการทูต นักการเมือง และรัฐบุรุษ

8. การสร้างจินตนาการในขณะศึกษาประวัติศาสตร์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ อันเป็นแก่นแท้ของความรู้ได้เป็นอย่างดี ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ประวัติศาสตร์จึงมีคุณค่าและความสำคัญนานัปการสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างปัญญาให้แก่บุคคล เช่น ทักษะการคิด ทักษะการอ่าน และความเป็นผู้มีเหตุผล เป็นต้น
2. ทำให้บุคคลทราบและเข้าใจความเป็นมาของสังคมตั้งแต่ในระดับตนเองจนถึงระดับโลก
3. สร้างเสริมคุณธรรมในด้านความรักชาติมาตุภูมิ และวัฒนธรรมของชาติ
4. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาข้อผิดพลาดในอดีต เพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีกว่าในอนาคต

หลักฐานทางประวัติศาสตร์

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2525, หน้า 73-97) กล่าวว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ข้อสนเทศที่บ่งชี้ความจริงทางประวัติศาสตร์ โดยทั่วไปมักแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หลักฐานชั้นต้น เป็นหลักฐานที่รายงานโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ และหลักฐานชั้นรอง เป็นหลักฐานที่รายงานโดยผู้ที่ได้รู้เห็นผ่านบุคคลอื่นมาอีกทีหนึ่ง โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการแบ่งประเภทของหลักฐานก็เพื่อช่วยในการประเมินคุณค่าของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (การวิเคราะห์หลักฐาน) เพราะโดยทั่วไปแล้ว นักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่าข้อสนเทศที่เป็นหลักฐานชั้นต้นย่อมน่าเชื่อถือกว่าหลักฐานชั้นรอง การแยกข้อสนเทศออกเป็น 2 ประเภทนี้ จึงมีประโยชน์ในแง่ของความสะดวกในการประเมินคุณค่าของหลักฐาน

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งลักษณะของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้เป็น 2 ชนิด คือ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

โดยหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่

1. จารึก หมายถึง การเขียนบนวัสดุต่าง ๆ เช่น ใบลาน ฝาแพรว ไหม สำหรับในประเทศไทยนั้น จารึกมักเป็นหลักฐานที่เชื่อถือค่อนข้างสูง เพราะข้อสนเทศในจารึกส่วนใหญ่มักเขียนขึ้นไม่ห่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากนัก
2. ปฐมโหร คือ รวมบันทึกประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญของโหร ตามปกติแล้วจะเป็นหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสูงมาก แม้จะไม่มีผลละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์มากนัก เพราะนิยมบันทึกกันอย่างสั้น ๆ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะความจำเป็นในทางโหราศาสตร์ที่ทำให้ผู้บันทึกต้องแม่นยำในเรื่องเวลา รวมทั้งการบันทึกต้นฉบับก็น่าจะเกิดขึ้นไม่นานหลังเหตุการณ์
3. ตำนาน คือ ประวัติของเมืองหรือปูชนียวัตถุสถาน ด้วยเหตุนี้ ตำนานจำนวนไม่น้อยจึงถูกเขียนขึ้นโดยพระภิกษุ บางครั้งอาจจะมีเจ้าเมืองหรือผู้มีอำนาจในท้องถิ่นอุดหนุนให้เขียนขึ้น ซึ่งอยู่นอกเหนือความอุปถัมภ์ของรัฐบาลกลางของกษัตริย์ จึงเป็นหลักฐานที่นักประวัติศาสตร์ให้ความสนใจอย่างมาก แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องข้อสนเทศทางประวัติศาสตร์ที่บรรจุอยู่ในตำนานนั้นมักจะอยู่ในรูปแบบของการบอกเล่า จึงทำให้กำหนดอายุของเรื่องราวที่มีในตำนานได้ยากมาก ในหลายกรณีเองแม้แต่การกำหนดอายุของเอกสารตำนานเองก็ยังสามารถทำได้ยาก
4. พระราชพงศาวดาร นับเป็นหลักฐานสำคัญมากในประวัติศาสตร์ไทย เนื่องจากครอบคลุมเรื่องราวเป็นเวลากว่า 500 ปี แต่พระราชพงศาวดารส่วนใหญ่มักเป็นข้อสนเทศชั้นรองทำให้นักประวัติศาสตร์ต้องใช้หลักฐานประเภทนี้อย่างระมัดระวัง
5. เอกสารรัฐบาล ถือเป็นหลักฐานที่มีมากที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย เนื่องจากเป็นหลักฐานที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นสถาบันหลักในด้านการปกครอง แต่ก็ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐบาลเป็นฝ่ายพุดข้างเดียว
6. เอกสารทางศาสนา นับเป็นหลักฐานที่มีคุณค่าอย่างมากในการศึกษาแนวคิดของคนในสังคม
7. เอกสารขององค์การเอกชน ซึ่งมีการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจไว้เป็นจำนวนไม่น้อย
8. ชิวประวัติและอัตชีวประวัติ เช่น ประวัติของวงศ์ตระกูล

9. บันทึกความทรงจำและหมายเหตุ โดยบันทึกความทรงจำเป็นหลักฐานที่มักจะเขียนขึ้นหลังเหตุการณ์เป็นเวลานาน ซึ่งทำให้ขาดความแม่นยำไปมาก ส่วนจดหมายเหตุมักเป็นเอกสารรัฐบาลเสียเป็นส่วนใหญ่

10. จดหมายเหตุส่วนตัว

11. หนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ของข้อสนเทศในหนังสือพิมพ์จะเป็นข้อสนเทศชั้นสอง และเป็นข้อสนเทศที่รัฐบาลป้อนให้แก่หนังสือพิมพ์ แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวังเนื่องจากการทำหนังสือพิมพ์ก็ได้รับความกดดันจากรัฐบาลเช่นกัน

12. วรรณกรรม เป็นหลักฐานที่ดีในแง่หนึ่ง แต่ในหลายกรณีนิยายที่อยู่ในวรรณกรรมเป็นสิ่งเฉพาะ ไม่เป็นตัวแทนของสิ่งใดทั้งสิ้น

ส่วนหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่เป็นภาษา ได้แก่ ชาวลือ เรื่องเกร็ดประวัติศาสตร์ คติพจน์ในประวัติศาสตร์ นิทานกึ่งประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า นิยายและเทพนิยาย และคติชาวบ้าน โดยหลักฐานประเภทนี้ส่งทอดกันมาด้วยความทรงจำจากชั่วอายุคนหนึ่งถึงอีกชั่วอายุคนหนึ่ง ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากต้นเรื่องอย่างมาก

2. ประเภทที่ไม่เป็นภาษา ได้แก่ หลักฐานทางโบราณคดี เช่น โครงกระดูก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ เป็นต้น และอนุสาวรีย์ เช่น สถูปเจดีย์ พระพุทธรูป เทวรูป ภาพเขียน รูปถ่าย หรือแม้แต่ดนตรีก็อาจให้ข้อสนเทศทางประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน

มัทนา เกษกมล (2535, หน้า 29-43) กล่าวว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่นักประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นเบาะแสในการสร้างเรื่องราวอดีตขึ้นมาใหม่ เช่น เอกสาร ประเพณี ซากปรักหักพังของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เครื่องใช้ไม้สอย หรือแม้แต่ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ของตัวนักประวัติศาสตร์เองด้วยเช่นกัน โดยสามารถแยกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หลักฐานชั้นหนึ่ง (Primary sources) อาจได้แก่ทุกสิ่งทุกอย่างที่หลงเหลือหรือตกทอดจากอดีต ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอดีต ประดิษฐ์ขึ้นหรือเขียนขึ้นในช่วงเวลาที่เหตุการณ์ในอดีตหรือประวัติศาสตร์นั้น ๆ บังเกิดขึ้น จุดประสงค์ของหลักฐานอาจเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพรรณนาเหตุการณ์ที่กำลังบังเกิดขึ้น ผู้เขียนหรือผู้ประดิษฐ์หลักฐานมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ฐูเห็น หรือมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์นั้น ๆ ด้วย โดยหลักฐานชั้นหนึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 หลักฐานประเภทที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่

1.1.1 จารึก เป็นบันทึกเรื่องราวของมนุษย์ในรูปภาษาเขียนระยะเริ่มแรก ไม่ว่าจะในสังคมใด ๆ มักจารึกลงบนหิน หรืออิฐที่ทำด้วยดินเหนียวแล้วนำไปอบหรือตากให้แห้ง นอกจากจารึกลงบนหินแล้ว ยังมีการจารึกลงบนแผ่นโลหะ เช่น แผ่นทองแดง หรือบนเหรียญตรา เป็นต้น คำจารึกเหล่านี้มีความคงทน ไม่ถูกทำลายลงโดยง่ายด้วยกาลเวลา หรือภาวะธรรมชาติ เช่นหลักฐานอื่น ถ้อยคำหรือเนื้อความในจารึกไม่อาจถูกแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเสริมแต่งได้ เช่นหลักฐานที่สร้างขึ้นจากวัสดุอื่น ๆ จารึกจึงเป็นหลักฐานที่ให้เรื่องราวอดีตที่แท้จริงมากที่สุดเท่าที่จะหาได้ แต่การอ่านและตีความจารึกเป็นงานที่ยาก โดยศิลาจารึกเก่าแก่ของยุคแรก ๆ เท่าที่พบได้แก่ จารึกเหนือหลุมฝังศพ คำอุทิศและไว้อาลัยแก่ผู้ตาย ที่เป็นกฎหมายก็มี เช่น กฎหมายของพระเจ้าอัมมูราบี ผลงานของกษัตริย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสงครามก็พบว่ามีอยู่เป็นอันมาก ในประเทศไทยหลักฐานประเภทศิลาจารึกมีมาก ที่สำคัญและขึ้นชื่อมาก คือ ศิลาจารึกสุโขทัย นอกจากศิลาจารึกแล้ว เรายังได้พบศิลาจารึกปรากฏอยู่ตามปูชนียสถาน ฐานพระพุทธรูป เครื่องราชูปโภค บนแผ่นเงินแผ่นทอง เป็นต้น เนื้อความในจารึกดังกล่าวมีเรื่องต่าง ๆ กัน เช่น ประกาศสาธารณะ กฎหมาย ตำนานวัด คำประกาศ และบุญกิริยา เป็นต้น

1.1.2 กฎหมาย เป็นเนื้อหาการบันทึกประวัติศาสตร์ของยุคต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มาก เช่นเดียวกับจารึก แต่ส่วนใหญ่ นักประวัติศาสตร์มักต้องศึกษาตัวบทที่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไข และชำระมาแล้ว กฎหมายเก่าแก่ของโลกที่เป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือ กฎหมายของชาวฮีบรู กฎหมาย 12 โต๊ะของชาวโรมัน กฎหมายของอาณาจักรบาบิโลเนีย กฎหมายของกษัตริย์อังกฤษในยุคต้น ๆ เช่น ในยุคของกษัตริย์แห่งเคนท์ และเวสเซ็กซ์ เป็นต้น ในส่วนของไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎมณเฑียรบาล และประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เป็นต้น กฎหมายยุคต้น ๆ เหล่านี้คือเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี หรือการเปลี่ยนแปลงประเพณีและแบบแผนซึ่งเคยปฏิบัติกันมาก่อน โดยกฎหมายมีคุณค่าในฐานะที่สามารถสะท้อนสังคมและค่านิยมของสังคมในยุคนั้น ๆ

1.1.3 ตำนาน มักมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แฝงอยู่ และให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ระดับความเจริญของสังคม และสภาพแวดล้อมของสังคมที่ตำนานนั้นถูกเขียนขึ้นมา

1.1.4 พงศาวดาร ในส่วนของไทยมีเนื้อหาเป็นงานประวัติศาสตร์ทางการเมือง โดยมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางของท้องเรื่อง จุดมุ่งหมายในการเขียนก็เพื่อส่งเสริมพระราชอำนาจอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นสมมติเทพ ส่วนพงศาวดารของฝ่ายตะวันตกถือกำเนิดขึ้นในยุคกลาง เป็นผลงานที่ทางศาสนา (วัดต่าง ๆ) เป็นผู้ผลิตขึ้น ผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นพระ ซึ่งมีการพัฒนาขึ้นจากการเขียนบันทึกประจำปี เรื่องราวส่วนใหญ่เกี่ยวกับ

ท้องถิ่นที่วัดหรือสำนักสงฆ์นั้นตั้งอยู่ แนวการเขียนเน้นหนักในทางศาสนา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ใช้ศาสนาเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่น และในเวลาต่อมา เหล่าพระผู้เป็นนักประวัติศาสตร์เหล่านี้ ได้ขยายขอบข่ายความสนใจของตนจากเรื่องศาสนาไปสู่เรื่องของสาธารณชนมากขึ้น

1.1.5 วรรณกรรม สามารถสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในยุคที่งานนั้นถูกเขียน ขึ้นมา เช่น มหาकाพย์ นับเป็นหลักฐานชั้นหนึ่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น มหาकाพย์อิลีียด และโอดิสซีย์ของกรีก บีโอฟุซของอังกฤษ มหาภารตะและรามายณะของอินเดีย เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีกวีนิพนธ์โบราณอื่น ๆ ซึ่งแม้จะเหลืออยู่เพียงบางส่วน แต่ก็อาจให้ข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน เช่น บทสวดของชาวอียิปต์ กวีนิพนธ์ที่เก่าแก่ของอังกฤษ เป็นต้น และ ในส่วนของไทยที่นับว่าน่าสนใจได้แก่ โองการแข่งน้ำ ลิลิตยวนพ่าย และลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น

1.1.6 หลักฐานและหนังสือโต้ตอบของทางราชการ ได้แก่ บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ทางราชการได้ทำไว้ รวมทั้งหนังสือโต้ตอบไปมาระหว่างหน่วยราชการ สนธิสัญญาต่าง ๆ บันทึก และหนังสือราชการที่เก่าแก่ของไทย ได้แก่ จดหมายเหตุ โบบอก และคำให้การ เช่น คำให้การ กรุงเก่า เป็นต้น โดยหลักฐานประเภทนี้ได้รับความเชื่อถือจากนักประวัติศาสตร์ เพราะ เป็น หลักฐานที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์โดยตรง หรือใกล้เคียงกับเหตุการณ์มากกว่าหลักฐานชนิดอื่น ผู้สร้างหลักฐานนี้ส่วนใหญ่คือข้าราชการ กระทำขึ้นโดยเหตุจูงใจทางด้านหน้าที่มิได้เกี่ยวข้องกับ เรื่องส่วนตัว อคติในการเขียนจึงอาจมีไม่มากเท่ากับหลักฐานประเภทจดหมายเหตุ หรืออนุทิน อย่างไรก็ตามในบางกรณี หลักฐานทางราชการอาจเป็นหลักฐานเกี่ยวกับบางเรื่องเพียงประเภทเดียว ที่มีอยู่ จึงไม่อาจตรวจสอบหลักฐานนี้กับหลักฐานประเภทอื่นในเรื่องเดียวกัน ดังนั้น การวิเคราะห์ หรือพิจารณาข้อเท็จจริงในหลักฐานจึงต้องกระทำอย่างระมัดระวัง

1.1.7 หลักฐานส่วนบุคคล ได้แก่ บันทึกความทรงจำ อนุทิน และจดหมายโต้ตอบ ส่วนตัว งานเหล่านี้มีสาระทางประวัติศาสตร์แฝงอยู่ แต่นักประวัติศาสตร์ต้องกลั่นกรองความจริง จากงานเหล่านี้อย่างระมัดระวัง ต้องดูจุดมุ่งหมายของการเขียน พิจารณาสาระของเนื้อความ และอคติที่มีอยู่ เช่น การเข้าข้างตนเอง การป้องกันตนเอง การแก้ตัว และการใส่ร้ายป้ายสี เป็นต้น

1.1.8 หนังสือพิมพ์ เป็นหลักฐานที่นักประวัติศาสตร์ต้องใช้อย่างระมัดระวัง เนื่องจากเนื้อข่าวอาจต้องมีการตกแต่ง เพื่อให้การเสนอข่าวกะทัดรัด หรือบรรณาธิการอาจแก้ไข ด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.2 หลักฐานที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษร จะใช้ในกรณีที่ไม้อาจหาหลักฐานที่เป็น ตัวเขียนได้ หรือหลักฐานประเภทตัวเขียนที่มีอยู่ยังไม่กระจ่างพอ ไม่อาจให้ข้อมูลเกี่ยวกับอดีตได้ อย่างน่าพอใจ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นประวัติศาสตร์ยุคต้น ๆ ได้แก่

1.2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี อาจศึกษาได้จากหลักฐานประเภทตัวเขียน ได้บ้าง คือ งานเขียนยุคเก่า ๆ เช่น คัมภีร์ บทสวดมนต์ หรือสังเกตจากขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคม

1.2.2 เรื่องเล่าและนิทานพื้นบ้าน

2. หลักฐานชั้นสอง (Secondary sources) เป็นผลงานที่ให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเคลื่อนย้ายมาจากหลักฐานชั้นหนึ่ง เป็นผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของนักประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาและใช้ประโยชน์จากผลงานที่เป็นหลักฐานชั้นหนึ่ง ในงานชั้นสองนี้ จะมีข้อคิดเห็น การตีความ และการจัดระบบเรื่องราวของข้อเท็จจริงด้วย ข้อเท็จจริงเหล่านี้ไม่ได้มาจากหลักฐานชั้นหนึ่งเท่านั้น แต่ได้จากหลักฐานชั้นสองซึ่งเป็นผลงาน หรืองานวิจัยของนักประวัติศาสตร์ด้วยกัน โดยหลักฐานชั้นสองนี้ มิได้หมายความว่า จะดีของคุณค่ากว่าหลักฐานชั้นหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าหลักฐานจะมีได้เกิดขึ้นหรืออยู่ในสมัยของเหตุการณ์ที่ศึกษา แต่ผู้เขียนซึ่งอยู่ในสมัยหลังเหตุการณ์ก็จะมีอคติต่อเรื่องราวนั้นน้อยลง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังสามารถหาหลักฐานอื่น ๆ มาตรวจสอบหลักฐานชั้นต้นได้ง่ายขึ้นอีกด้วย เพราะหลักฐานชั้นต้นมิได้หมายความว่า จะให้ความจริงที่ถูกต้องเสมอไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 158-159) กล่าวว่า วิธีการแบ่งประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีหลายแบบ เช่น หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์ หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์ หรือหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง โดยหลักฐานที่จะถูกประเมินว่าน่าเชื่อถือที่สุด คือ หลักฐานที่เกิดร่วมสมัยหรือเกิดโดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้น ๆ แต่นักประวัติศาสตร์ก็ต้องวิเคราะห์ทั้งภายในและภายนอกก่อน เนื่องจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายส่วนตัวในการบันทึก ซึ่งอาจทำให้เลือกบันทึกเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 19-21) กล่าวว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ มรดกร่องรอยของเหตุการณ์ในอดีต เช่น นิทานปรัมปรา ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ตำนาน จารึก เอกสารสิ่งพิมพ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และโบราณสถาน เป็นต้น ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์มาก เพราะ หลักฐานทั้งหลายสร้างขึ้นโดยผู้ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับเหตุการณ์ และช่วยสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของคนในสมัยก่อนด้วย

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ (2554, หน้า 23-24) กล่าวว่า ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาใช้ทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง แต่ประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญกับหลักฐานชั้นต้นมากกว่า อย่างไรก็ตาม แม้หลักฐานชั้นต้นจะมีความสำคัญและมีความหมายมากกว่าหลักฐาน

ชั้นรอง ก็มีได้หมายความว่า จะให้ความจริงที่ถูกต้องมากกว่าเสมอไป เพราะ บ่อยครั้งที่หลักฐานชั้นต้นเกิดจากความเข้าใจผิด หรือจงใจให้เกิดขึ้นจากผู้สร้างหลักฐาน

วรจกณา นิพัทธ์สุขกิจ (2554, หน้า 2-11) กล่าวว่า หลักฐานในประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หลักฐานชั้นต้น หมายถึง หลักฐานที่ผู้บันทึกหลักฐานเป็นผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ส่วนหลักฐานชั้นรอง หมายถึง หลักฐานที่ผู้บันทึกไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ อาจได้ฟังมาอีกต่อหนึ่ง หรือรวบรวมมาจากหลักฐานชั้นต้น และหากเจาะจงถึงหลักฐานแบบมีลายลักษณ์อักษรในประวัติศาสตร์ไทย จะมีหลายประเภท ได้แก่

1. ตำนาน คือ บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกัน เหตุการณ์ที่บันทึกลงในตำนานได้ผ่านการเลือกสรรแล้วว่าสำคัญสำหรับคนในยุคหนึ่ง โดยตำนานมักสืบทอดกันมาด้วยปาก ทำให้บางครั้งเนื้อความที่บันทึกไว้อาจจะถูกเสริมแต่งเพิ่มเติมหรือขาดหายไปได้อย่างไรก็ดี ยังมีตำนานอีกมากซึ่งไม่เคยถูกผนวกไว้ในงานเขียนของคนรุ่นหลังและกลายเป็นเพียงนิทานหรือสูญหายไปเป็นที่สุด และตำนานมีความสำคัญในด้านการสะท้อนภาพสังคม แสดงให้เห็นความคิดของคนในสมัยที่บันทึกได้ นอกจากนั้น ยังให้ความรู้อย่างละเอียดในอดีตของบ้านเมือง ตำบล สถานที่ต่าง ๆ ของบรรพบุรุษ และวีรบุรุษของสังคมนั้นได้ และสะท้อนความเชื่อทางศาสนาและกาลเวลาของสังคมที่บันทึกตำนานด้วย

2. จารึก คือ เอกสารหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่ได้บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ ความเชื่อ คำสอน พฤติกรรมของสมาชิกสังคมลงไว้บนแผ่นศิลา หรือวัสดุอื่นที่คงทนกว่า โดยเรื่องราวที่จารึกย่อมมีความหมายต่อบุคคลในยุคหนึ่ง และเป็นเรื่องราวของอดีตอันใกล้และเรื่องราวร่วมสมัยของสังคมในระยะเวลาที่สืบเนื่องกัน ซึ่งจะบันทึกเหตุการณ์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ ศาสนา ประชาชน สงคราม อาณาจักร และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งอย่างกว้าง ๆ และค่อนข้างตรงไปตรงมา ไม่มีการตีความหรือไม่พยายามเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนบันทึก หรือนิยมเขียนเหตุการณ์ใกล้ตัว

3. พงศาวดาร คือ หลักฐานที่เน้นเรื่องที่บันทึกอยู่ที่พระมหากษัตริย์ แบ่งความออกเป็นรัชกาล และเรียบเรียงเรื่องของพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์สืบต่อ ๆ กันมาเป็นสายโซ่ โดยวิธีการบันทึกพงศาวดารทำได้เป็นสองวิธีคือ การแต่ง ได้แก่ การนำเรื่องราวที่มีอยู่แล้วมารวบรวมและเรียบเรียงใหม่ และการชำระ ได้แก่ การนำหนังสือพระราชพงศาวดารที่มีอยู่มาตรวจแก้ไข อาจจะมีการเพิ่มข้อความ หรือตัดข้อความบางส่วนไปก็ได้

4. เอกสารต่างชาติ คือ เอกสารจากชาวต่างชาติซึ่งมักชี้ให้เห็นเรื่องราวเกี่ยวกับการค้าของชาวต่างชาติกับกรุงสยาม นอกจากนี้ ยังบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมือง กลุ่มคนที่

ประกอบอาชีพต่าง ๆ และเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่มากระทบกับผู้บันทึก ตามที่ผู้บันทึกได้ประสบมาและบันทึกเรื่องราวที่ได้รับฟังมาจากผู้อื่น ซึ่งบางเรื่องไม่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร จึงถือว่าเป็นหลักฐานที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับมุมมองที่แตกต่างออกไป แต่ปัญหาในการใช้เอกสารต่างชาติ คือ ความรู้จริงของผู้บันทึก อคติส่วนตัว และความไม่เข้าใจกันทางศาสนา สิ่งเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถนำหลักฐานมาใช้โดยไม่ผ่านการวิพากษ์และวิเคราะห์หลักฐาน และยังคงต้องระวังเรื่องความใกล้ชิดของผู้บันทึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

5. หลักฐานอื่น ๆ ได้แก่ วรรณคดีที่ผลิตขึ้นมาร่วมสมัย และงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมและแนวคิดของยุคสมัย เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม รวมไปถึงนิทาน นิยาย เรื่องเล่า ฯลฯ งานเหล่านี้สามารถสะท้อนแนวความคิดของคนในยุคต่าง ๆ ได้

สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 35) กล่าวว่า หลักฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนั้น ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จึงต้องรู้จักหลักฐานที่จะศึกษาเป็นอย่างดี เช่น หลักฐานนั้นหาได้จากที่ใด หลักฐานนั้นให้ข้อสนเทศอะไร และข้อสนเทศนั้นเชื่อถือได้เพียงใด

อาทร จันทวิมล (2556, หน้า 11) กล่าวว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยเหตุการณ์อดีตที่ทิ้งไว้ ซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องที่เคยเกิดขึ้น สามารถนำไปวิเคราะห์หาเหตุผลและนำมาใช้ศึกษาต่อได้ นักโบราณคดีเป็นผู้ทำหน้าที่ขุด ค้นหา และรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ส่วนนักประวัติศาสตร์ คือ ผู้ศึกษาสืบสวนหาข้อเท็จจริงของความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากหลักฐานที่มีเก็บไว้หรือจากผู้รู้โดยตรง ทั้งนี้ สามารถแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท คือ หลักฐานไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานลายลักษณ์อักษร

เฉลิม มลิลลา นิติเชตต์ปริชา (2559, หน้า 17-19) กล่าวว่า การสร้างประวัติศาสตร์หรือประสบการณ์ในอดีตที่มีคุณค่าขึ้นมาใหม่ของนักประวัติศาสตร์ และการที่จะรู้เรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ หรือเพื่อการสอบสวนค้นคว้าหาข้อเท็จจริงในอดีต จำต้องอาศัยหลักฐานต่าง ๆ เข้าประกอบการศึกษาและพิจารณาทั้งสิ้น หลักฐานเหล่านี้เรียกว่า “หลักฐานทางประวัติศาสตร์” อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. หลักฐานประเภทซากวัตถุต่าง ๆ ได้แก่ ซากวัตถุโบราณที่ยังคงเหลือตกค้างมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ซากสิ่งมีชีวิต (Fossil) ส่วนใหญ่หลงเหลือติดค้างอยู่ตามซอกหิน รวมทั้งที่ปะปนอยู่ในหินด้วย เมื่อนักธรณีวิทยาได้ทำการศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบของฟอสซิล โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการอันทันสมัย ผลที่ได้ทำให้มนุษย์ได้รู้ถึงประวัติ วิวัฒนาการ และ

การเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่มีชีวิตในอดีตที่สูญพันธุ์ไปแล้ว รวมทั้งศึกษาจากเครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ และสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นศิลปะ ซึ่งเป็นหลักฐานที่ช่วยให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราว การดำรงชีวิต ค่านิยม การนับถือ หรือความเชื่อในทางศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี บางอย่างของคนในสมัยโบราณ ทั้งนี้โดยอาศัยการตรวจสอบและการตีความหมายของ นักโบราณคดีเป็นสำคัญ ทั้งนี้หากเป็นการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็น สมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการเขียนหนังสือหรือจดบันทึกเรื่องราวและหลักฐานต่าง ๆ ไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร นักประวัติศาสตร์ได้อาศัยหลักฐานประเภทนี้อธิบายถึงความเป็นมาของ เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

2. หลักฐานประเภทคำบอกเล่า หมายถึง หลักฐานที่ให้ข้อเท็จจริงโดยการให้สัมภาษณ์ หรือคำบอกเล่าจากผู้ร่วมรู้เห็นเหตุการณ์ รวมไปถึงหลักฐานที่บอกเล่าสืบต่อกันมาในอดีต เช่น ตำนาน นิทาน นิยาย และเรื่องเล่าเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้วย

3. หลักฐานประเภทที่มีการบันทึกไว้ ได้แก่ เอกสารจดบันทึกต่าง ๆ ที่มีขึ้นเมื่อมนุษย์ รู้จักการเขียนหนังสือแล้ว โดยแบ่งได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ หลักฐานชั้นต้น (หลักฐานปฐมภูมิ) คือ หลักฐานดั้งเดิมที่เกิดขึ้นพร้อมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ หลักฐานชั้นที่สอง (หลักฐานทุติยภูมิ) หมายถึง หลักฐานที่ผู้เขียนเขียนขึ้นจากหลักฐานชั้นต้น แล้วเสนอมารูปของหนังสือ บทความ หรือ รายงาน การค้นคว้าและวิจัย รวมทั้งเอกสารประเภทวิทยานิพนธ์ (Thesis) ด้วย และหลักฐาน ชั้นที่สาม (หลักฐานตติยภูมิ) หมายถึง หลักฐานที่ผู้เขียนเขียนขึ้น (หรือรวบรวมและเรียบเรียง) จากหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นที่สอง โดยมีมุ่งหมายที่จะให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษา ค้นคว้า และอ้างอิง

เซเฟอร์ (Shafer, 1980, pp. 77-79) กล่าวว่า หลักการแบ่งประเภทของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. แบ่งตามการสร้างหลักฐานโดยผู้ที่มีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการสร้างหลักฐาน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 บุคคลนั้นมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น และมีส่วนร่วมกับ เหตุการณ์นั้นโดยตรง

1.2 บุคคลนั้นมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น แต่ไม่ได้มีส่วนร่วม กับ เหตุการณ์

1.3 บุคคลนั้นมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาหลังเกิดเหตุการณ์ และไม่ได้มีส่วนร่วม กับ เหตุการณ์

2. แบ่งตามการสร้างหลักฐานว่าสร้างโดยความตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ
 3. แบ่งตามลักษณะของหลักฐานที่สร้างขึ้นว่ามีลักษณะอย่างไร
- เบนจามิน (Benjamin, 1998, pp. 6-9) กล่าวว่า ประเภทของหลักฐาน

ทางประวัติศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หลักฐานปฐมภูมิ คือ หลักฐานที่มีการบันทึกจากผู้ที่มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นรายละเอียดของเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ได้รับข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ หลักฐานประเภทนี้อาจเป็นหนังสือพิมพ์ รายงานเหตุการณ์ บันทึกประจำวัน สมุดบันทึก จดหมาย บันทึกการประชุม บทสัมภาษณ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เขียนโดยบุคคลที่สามารถยืนยันได้ว่ามีส่วนรู้เห็นกับเหตุการณ์จริง ๆ นอกจากนี้ยังมีเอกสารทางการของทางราชการที่ประกาศโดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือบุคคลที่เชื่อถือได้ ประกาศจากราชสำนัก บทบัญญัติทางศาสนา นโยบายของพรรคการเมือง กฎหมาย และคำปราศรัย เนื่องจากหลักฐานเหล่านี้มักมีการบันทึกที่เป็นทางการ เช่น การเกิด การแต่งงาน การตาย เป็นต้น และการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ในระยะหลัง ยังมีการบันทึกผ่านภาพถ่าย ฟิล์ม เสียง และวิดีโอเทปด้วย ซึ่งทำให้สามารถยืนยันได้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นจริง

2. หลักฐานทุติยภูมิ คือ หลักฐานที่มีการบันทึกโดยบุคคลที่ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ แต่พยายามสืบสวนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น โดยมากมักจะเป็นหนังสือ และบทความทางประวัติศาสตร์

ในบางครั้ง ยังมีการแบ่งประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นหลักฐานประเภท ตติยภูมิ (Tertiary evidence) เนื่องจากมีความไม่เชื่อมั่นในหลักฐานประเภทปฐมภูมิ แต่ได้ทำการต่อยอดมาจากหลักฐานประเภททุติยภูมิจนกลายมาเป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ และมีแนวโน้มว่าหลักฐานทุติยภูมิและหลักฐานตติยภูมิอาจจะมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีตที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยสามารถแบ่งตามความสำคัญของหลักฐานได้เป็น 2 ประเภท คือ หลักฐานขั้นต้น และหลักฐานขั้นรอง อีกทั้งยังสามารถแบ่งได้ตามลักษณะรูปลักษณะของหลักฐานได้เป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร กับหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการกำหนดประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น ขึ้นอยู่กับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ต้องการศึกษาและจุดมุ่งหมายของการนำหลักฐานไปใช้

วิธีการทางประวัติศาสตร์

เตช บุณนาค (2527, หน้า 83-90) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจากความพยายามของนักประวัติศาสตร์ที่จะขยายขอบเขตของการค้นคว้า การเลือกพื้นที่ข้อเท็จจริงให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และมีหลักการในการวิเคราะห์เหตุผลมากยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การค้นคว้าสรรหามรดกของอดีต เช่น ศิลาจารึก เหรียญกษาปณ์ ซากวัดวาอาราม พระพุทธรูป ตลอดจนตัวหนังสือ เป็นต้น
2. คัดเลือกข้อเท็จจริงแต่ละชิ้นออกเป็นจำพวกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และจำพวกที่เป็นแต่เพียงส่วนประกอบเท่านั้น
3. การประเมินความสำคัญของข้อเท็จจริงแต่ละชิ้นที่ได้ผ่านการเลือกพื้นมาแล้วว่ามี ความน่าเชื่อถือเพียงใด เช่น ใครเป็นผู้เรียบเรียงพงศาวดาร มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อย่างไร และมีวัตถุประสงค์ใดในการบันทึกเหตุการณ์ เป็นต้น
4. การใช้วิจารณ์ญาณแจกแจงความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริง หรือการสรรหาสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นมา โดยพิจารณาจัดลำดับความสำคัญและพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของสาเหตุแต่ละข้อด้วย
5. การเรียบเรียงคำอธิบายเพื่อตอบข้อสงสัยต่าง ๆ

วิลมา เอียมประไพ (2535, หน้า 10-12) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นระเบียบวิธีที่เป็นการผสมผสานกันระหว่างวิชาความรู้สาขาต่าง ๆ อันเป็นความพยายามที่จะทำให้ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีหลักเกณฑ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดปัญหา คือ ประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่ได้มีการเลือกสรรแล้วว่าสนใจที่จะศึกษา ซึ่งอยู่ในรูปคำถาม “ใคร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร และทำไม”
2. การค้นคว้ารวบรวมหลักฐาน เป็นการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะศึกษาให้มากที่สุด โดยไม่จำกัดเฉพาะสาขาของตนเท่านั้น แต่จะตั้งรวมถึงวิชาการในแขนงอื่น ๆ เช่น โบราณคดี ธรณีวิทยา เป็นต้น
3. การวิพากษ์หลักฐาน คือ การพิจารณาตรวจสอบหลักฐานที่ได้คัดเลือกไว้แต่ละชิ้นว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด แต่เป็นเพียงการประเมินหลักฐาน มิได้มุ่งที่ข้อมูลในหลักฐาน เรียกว่า วิพากษ์ภายนอก (External criticism) จุดมุ่งหมายก็เพื่อตรวจสอบว่าหลักฐานนั้นเป็นหลักฐานที่แท้จริงหรือไม่ มีแหล่งที่มาจากไหน และรูปลักษณะเดิมเป็นอย่างไร ถือเป็นภารกิจหลักฐานที่ไม่เชื่อถือออกไป

4. การวิพากษ์ข้อมูล คือ การพิจารณาเนื้อหาหรือความหมายที่แสดงออกในหลักฐาน เพื่อประเมินว่าน่าเชื่อถือเพียงใด โดยเน้นถึงความถูกต้อง คุณค่า ตลอดจนความหมายที่แท้จริง เรียกว่า วิพากษ์ภายใน (Internal criticism) ซึ่งนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการประเมินหลักฐาน ที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะ ข้อมูลในเอกสารมีทั้งที่คลาดเคลื่อน และมีอคติของผู้บันทึกแฝงอยู่ หากนักประวัติศาสตร์ละเลยการวิพากษ์ข้อมูล อาจทำให้ผลการศึกษาคิดจากความเป็นจริงได้ ทั้งนี้การวิพากษ์หลักฐานและการวิพากษ์ข้อมูลจะต้องพิจารณาควบคู่กันไป เนื่องจากในบางครั้ง การวิพากษ์หลักฐานต้องพิจารณาเนื้อหาจากในหลักฐาน

5. การตีความหลักฐาน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลในหลักฐานว่า ผู้สร้างหลักฐาน มีเจตนาที่แท้จริงอย่างไร โดยดูจากลีลาการเขียนของผู้บันทึก และรูปร่างลักษณะโดยทั่วไปของ ประติษฐกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความหมายที่แท้จริงซึ่งอาจแอบแฝงอยู่โดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม

6. การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ในที่นี้ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่รวบรวมจากหลักฐานต่าง ๆ ให้เป็นเรื่องราว หรือ การอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อความเข้าใจปรากฏการณ์ทั้งหมด และ แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ นักประวัติศาสตร์ยังต้อง พยายามอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูล ในเชิงเหตุและผลของเหตุการณ์ด้วย อาทิ การวิเคราะห์ หาสาเหตุและผลของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สองกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน โดยแยกแยะเป็น สาเหตุปัจจุบันที่มีต่อเหตุการณ์โดยตรง และสาเหตุดั้งเดิมที่ก่อให้เกิดสถานการณ์นั้นขึ้น

7. การเรียบเรียง หมายถึง การถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่ได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามวิธีการ ทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยศิลปะและทักษะทางด้านภาษาเป็นสำคัญ โดยต้องถ่ายทอดความคิดอย่างต่อเนื่องและมีเหตุผล และตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือ

เปรมวิทย์ ท่อแก้ว (2543, หน้า 19-26) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ถูก พัฒนาขึ้นจากความพยายามที่จะทำให้การศึกษาอดีตของสังคมมนุษย์มีความถูกต้องและเข้าใจได้ ความจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกหัวข้อที่จะศึกษา มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1.1 การสร้างความสนใจใฝ่รู้ โดยการอ่านงานประวัติศาสตร์เรื่องต่าง ๆ จนเกิดเป็น ข้อสงสัย แล้วนำไปสู่การค้นคว้าต่อไปถึงปัญหาที่เป็นข้อถกเถียง

1.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อที่จะศึกษา เช่น หัวข้อมีความน่าสนใจ หรือไม่ หัวข้อเป็นเรื่องใหม่หรือไม่ หัวข้อเป็นความรู้หรือไม่ และหัวข้อเป็นเรื่องที่สามารถศึกษา ได้หรือไม่ เป็นต้น

1.3 การกำหนดขอบเขตของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อสร้างความชัดเจนต่อกระบวนการในการค้นคว้า โดยการตั้งคำถามพื้นฐานของประวัติศาสตร์ ได้แก่ ที่ไหน ใคร เมื่อไร และอะไร

2. การรวบรวมหลักฐาน เช่น จารึก พงศาวดาร การสัมภาษณ์ โบราณวัตถุ เป็นต้น แล้วนำมาคัดเลือกหลักฐานที่เหมาะสมโดยใช้วิจารณญาณจากเหตุผลและหลักการแห่งความรู้

3. การตั้งสมมติฐาน เพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ให้มีทิศทางที่แน่นอน โดยมีลักษณะตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 หลังจากเลือกหัวข้อและรวบรวมหลักฐานที่จะศึกษาแล้ว จึงตั้งสมมติฐานที่เป็นไปได้ เพื่อตอบปัญหานั้น

3.2 นักประวัติศาสตร์จะเลือกดูว่าหลักฐานใดสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ถ้าหลักฐานไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน นักประวัติศาสตร์ต้องเลือกหลักฐานใหม่ที่สอดคล้องกับหลักฐานที่มี

3.4 เมื่อสมมติฐานสอดคล้องกับหลักฐานแล้ว นักประวัติศาสตร์ควรจับแนวทางของการศึกษาได้ว่าจะมีทิศทางไปทางใด เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ต่อไป

4. การตรวจสอบหลักฐาน เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดจะสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ ทั้งประเด็นในด้านความสอดคล้องของเรื่องราวหรือข้อสนเทศของหลักฐานกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ต้องการศึกษา และประเด็นด้านคุณค่าของหลักฐานว่า เช่น หลักฐานเขียนขึ้นเมื่อไร ที่ไหน ใครเป็นผู้เขียน และเขียนด้วยเหตุผลใด เป็นต้น เพื่อที่ผู้ศึกษาจะได้คัดเลือกส่วนที่เป็นแก่นแท้และสาระของหลักฐานออกมาประกอบการทำงานทางประวัติศาสตร์

5. การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การเชื่อมโยงหลักฐานที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้สอดคล้องกับความจริงที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่ออธิบายเหตุการณ์นั้น โดยการประเมินเลือกสรร วิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ของหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ และนำมาปะติดปะต่อกันขึ้นให้เรื่องราวสมบูรณ์ที่สุด โดยการวิเคราะห์ต้องมีความเป็นกลาง ไม่ใช้มาตรฐาน ค่านิยม ความรู้สึกส่วนตัวของตนเข้าไปตัดสินเหตุการณ์ในอดีต

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2550, หน้า 172) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์ หรือผู้ฝึกฝนทางประวัติศาสตร์ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากหลักฐานข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มีการพิสูจน์ข้อมูลให้ชัดเจนถูกต้อง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 159-160) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุและผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)
2. การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต
3. การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล ความเป็นกลาง และปราศจากอคติ
4. การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา
5. การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 18-19) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตให้มีความสมบูรณ์ น่าเชื่อถือ และตรงกับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงให้มากที่สุด โดยอาศัยจากหลักฐานทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่ผ่านการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินค่าของหลักฐาน การเลือกสรรและจัดความสัมพันธ์ของข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อจะได้นำไปใช้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ลำเอียง และเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 35-36) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีการแสวงหาความรู้หรือกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ โดยการสรุปหลักการทางประวัติศาสตร์ซึ่งได้มาจากการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่นำเอาวิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์มาใช้สอบสวนปัญหาทางประวัติศาสตร์ มีผลทำให้ประวัติศาสตร์มีความเป็น ศาสตร์อย่างสมบูรณ์ เพราะ ประกอบด้วยเหตุที่นำไปสู่ผลที่สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ เช่นเดียวกับศาสตร์อื่น ๆ โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

1. การสะสมข้อมูลต่าง ๆ หรือการรวบรวมหลักฐานที่ตรงกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษา โดยผู้ศึกษาหรือนักประวัติศาสตร์ต้องพยายามสืบเสาะหาข้อมูล หรือหลักฐานที่ต้องใช้ ต้องคอย ติดตามหลักฐานที่อาจมีขึ้นมาใหม่ หรือมีการตีความใหม่อยู่เสมอ
2. การคัดเลือกข้อมูลหรือหลักฐาน เมื่อได้รวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานที่จะศึกษาแล้ว ก็จะมีการคัดเลือกข้อมูล ซึ่งในการคัดเลือกข้อมูลนั้น สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และข้อมูลที่เป็นส่วนประกอบ
3. การประเมินความสำคัญของข้อมูลหรือหลักฐาน โดยการประเมินความสำคัญของ ข้อมูลแต่ละชิ้นที่คัดเลือกมาว่ามีความน่าเชื่อถือที่แท้จริงเพียงไร มีอคติในข้อมูลหรือหลักฐานนั้น หรือไม่ และข้อมูลหรือหลักฐานนั้นมีความสำคัญเพียงพอต่อการนำมาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในอดีตหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องทำการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินข้อมูลหรือหลักฐานนั้น ๆ อย่างมีวิจารณ์ญาณ
4. การแจกแจงข้อเท็จจริง โดยพิจารณาแจกแจงข้อเท็จจริงที่ได้จากข้อมูลว่าข้อเท็จจริง เหล่านั้น มีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลต่อกันและกันอย่างไร
5. การตีความ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ศึกษาต้องใช้ ความรอบคอบและระมัดระวังในการวินิจฉัยการตีความของผู้เขียนประวัติศาสตร์
6. การเรียบเรียง ผู้ศึกษานำสิ่งที่ได้ศึกษา วิเคราะห์ และตีความแล้วทั้งหมดมา เรียบเรียงขึ้น ต้องมีความน่าเชื่อถือ น่าอ่าน และติดตาม โดยใช้แนวหรือรูปแบบของผู้เขียน แต่ละคน

อาทร จันทวิมล (2556, หน้า 15) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการ รวบรวม วิเคราะห์เรื่องในอดีตจากข้อมูลหลักฐานที่เชื่อถือได้ แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้รู้ เรื่องสำคัญในอดีตได้อย่างใกล้เคียงกับความจริง โดยอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้น คลี่คลาย และ พัฒนาไปอย่างไร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร มีขอบเขตแค่ไหน โดยกำหนดช่วงเวลา และสถานที่ให้ชัดเจน
2. รวบรวมและคัดเลือกหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ โดยคำนึงว่า หลักฐานขั้นต้น น่าเชื่อถือกว่าหลักฐานชั้นรอง แต่หลักฐานชั้นรองมักอธิบายเรื่องให้เข้าใจง่ายกว่าหลักฐานขั้นต้น

3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐาน ว่าอะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ เพราะ ข้อมูลต่าง ๆ อาจคลาดเคลื่อน และมีอคติของผู้บันทึกแฝงอยู่

4. การตีความหลักฐาน คือ การค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏในหลักฐาน โดยพยายามหาความหมายแท้จริงที่อาจแอบแฝงไว้หลังตัวอักษร

5. การนำเสนอเรื่องราว คือ การเรียบเรียงเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด โดยนำข้อมูลที่ผ่านการตีความมาวิเคราะห์ แยกประเภท ให้เห็นความสำคัญหรือความต่อเนื่อง โดยอธิบายถึงสาเหตุ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และผลที่ได้รับต่อมา

เซเฟอร์ (Shafer, 1980, pp. 40-42) กล่าวว่า ยังมีการโต้แย้งกันอยู่เกี่ยวกับหน่วยย่อยหรือเนื้อหาของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยวิธีการดังกล่าวนี้เป็นความพยายามสืบสวนประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การจัดหมวดหมู่หรือประเภทของหลักฐาน โดยการวิพากษ์เพื่อแยกแยะความแตกต่าง และสืบเสาะถึงความหมายต่าง ๆ ในเบื้องต้น

2. การรวบรวมหลักฐาน ในขั้นนี้ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการค้นหา ทั้งจากบรรณานุกรม นิยามต่าง ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ที่ต้องประกอบไปด้วยเป้าหมาย เทคนิค ระบบการจัดการ นอกจากนี้ ยังหมายถึงการบันทึกเหตุการณ์ที่มีกระบวนการชัดเจน สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ต้องใช้ทักษะทางประวัติศาสตร์ และการบันทึกที่ดีนั้นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยทักษะเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ในระยะสั้น ๆ ได้

3. การสื่อความหมายของหลักฐาน เนื่องจากหลักฐานสามารถนำมาถ่ายทอดได้อย่างน้อยที่สุดก็คือ สาระสำคัญของตัวหลักฐาน ซึ่งทำให้เกิดความกระจ่าง ไม่มีการเคลือบแครงหากปราศจากขั้นตอนนี้ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ก็ถือเป็นเพียงสิ่งที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยบังเอิญ ส่งผลทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่อันตราย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนและความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีในขั้นตอนเหล่านี้ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

3.1 การวิพากษ์ภายนอก หมายถึง การตัดสินว่าหลักฐานนั้นเป็นของจริงหรือไม่ หากเป็นกรณีหลักฐานเป็นเอกสาร การวิพากษ์ภายนอกจะช่วยยืนยันว่าหลักฐานเป็นของจริง และสามารถนำไปเขียนเป็นตำราที่มีความแม่นยำได้หรือไม่ การวิพากษ์ภายนอกนี้ยังอาจรวมถึงปัญหาของการปลอมแปลงและการบิดเบือนในการคัดลอกเอกสาร ถือเป็น การตรวจสอบ การเขียนเอกสารของผู้เขียน และช่วงเวลาของเหตุการณ์ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการตัดสินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ที่ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐาน การอ้างอิง และการสังเคราะห์ ซึ่งมีความยากและเสี่ยงต่ออันตรายมาก โดยเฉพาะต่อผู้ที่เพิ่ง

เริ่มต้นศึกษาไม่นานนัก อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้ก็สามารถพัฒนาตนเองได้ โดยการฝึกฝนความคิดในการเข้าถึงการวิเคราะห์โดยใช้หลักฐานที่แท้จริง

3.2 การวิพากษ์ภายใน หมายถึง การตัดสินในด้านความหมาย คุณค่า ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน เพราะ ความเป็นของแท้ของหลักฐานอาจไม่มีความสอดคล้องกับความน่าเชื่อถือในการอธิบายเรื่องราวของมนุษย์

3.3 การสังเคราะห์ หมายถึง การผสมผสานของหลักฐานจนนำไปสู่การอธิบายที่มีความถูกต้องแม่นยำเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือการอธิบายเพื่อแก้ไขปัญหาทางประวัติศาสตร์ การมีเพียงความรู้ในระดับสูงและเทคนิคทางประวัติศาสตร์อาจไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ในกระบวนการขั้นนี้ แต่ยังต้องใช้ไหวพริบสำหรับการจำแนก จินตนาการ และประสบการณ์ ทั้งหมดนี้ล้วนมีความจำเป็นแต่ก็อาจนำไปสู่ความสับสนเกี่ยวกับความเป็นอัตวิสัยในการตีความคุณค่าของหลักฐาน ซึ่งนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ต่างก็ให้การยอมรับในประเด็นเหล่านี้

จากแนวคิดทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และสำหรับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น อาจมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยตามแนวคิดของนักวิชาการ แต่ก็สามารถสรุปได้ว่าประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดประเด็นหรือเป้าหมายที่ต้องการศึกษา
2. การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ
3. การประเมินคุณค่าหรือความสำคัญของหลักฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยการประเมินคุณค่าภายนอก และการประเมินคุณค่าภายใน
4. การสรุปข้อเท็จจริงของประเด็นที่ศึกษา โดยการตีความและสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

5. การนำเสนอข้อมูลหรือประเด็นที่ได้ศึกษามาแล้วอย่างเป็นระบบ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2542, หน้า 123-125) กล่าวว่า จากปัญหาของครูผู้สอน สังคมศึกษา ในส่วนที่เป็นเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ จึงทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ

ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานที่เป็นระบบ และมีเหตุผล โดยมี 5 ลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหาหรือสมมติฐาน (Setting up problem or Hypothesis) ผู้เรียนและผู้สอนทำการสังเกตร่วมกันเพื่อค้นหาแนวคิดจากเหตุการณ์ เรื่องราว หรือพฤติกรรมของบุคคลในประวัติศาสตร์ ที่มีอยู่ในรายละเอียดเนื้อหาจากบทเรียน ดังนั้น ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต มองเหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในประวัติศาสตร์ ที่มีผลต่อสภาพสังคม เช่น ก่อให้เกิดความเจริญหรือความสูญเสีย เป็นต้น แล้วจึงดำเนินการกำหนดขอบเขต และแนวทางของปัญหาว่าต้องการศึกษาเรื่องใด แค่นั้น จากนั้นให้ผู้เรียนลองคาดเดาคำตอบหรือเรียกว่าการกำหนดสมมติฐาน

2. ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน (Data collection) ครูผู้สอนแนะนำวิธีค้นคว้าหลักฐาน และให้ผู้รู้จักการจำแนกประเภทของหลักฐาน 3 ประเภท คือ หลักฐานขั้นต้น หลักฐานขั้นที่สอง และหลักฐานขั้นที่สาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ และจัดลำดับความน่าเชื่อถือจากหลักฐาน นอกจากนั้นครูผู้สอนต้องแนะนำหรือเตรียมแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลให้ชัดเจนที่สุด หากขาดการแนะนำจุดนี้ผู้เรียนจะรู้สึกเบื่อหน่าย เนื่องจากต้องใช้เวลาค้นคว้ามามากเกินไป

3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล (Data analysis & evaluation) ผู้สอนต้องแนะนำและสาธิตวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้วยการนำปัญหามาแยกแยะ ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ อะไรบ้าง ก่อให้เกิดผลดีผลเสียอย่างไร และนำข้อมูลมาประเมินคุณค่าด้วยการพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน เพื่อตรวจหาข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดของหลักฐาน นอกจากนั้นต้องประเมินคุณค่าของงาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในลักษณะที่ใกล้เคียง และถูกต้องตรงความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขั้นตีความและสังเคราะห์ (Data interpretation and Synthesis) ผู้เรียนนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์มาพิจารณาอธิบาย วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความคิดรวบยอดหรือหลักการ ตลอดจนแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดเป็นผลงานชิ้นใหญ่

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล (Presentation) ผู้เรียนนำเสนอผลงานซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์แล้ว ต่อส่วนรวมหรือผู้สนใจ อาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น บรรยาย อภิปราย การสัมมนา การเขียนบทความ หรือรายงาน เป็นต้น ดังนั้นครูผู้สอนต้องแนะนำเทคนิคการเขียนโครงร่าง และแนวการเขียนที่รัดกุมด้วยการให้ตัวอย่าง ให้ทดลองและฝึกฝน ผลงานก็จะมีคุณค่าน่าสนใจ

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2550, หน้า 173-174) กล่าวว่า ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. ขั้นกำหนดประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐาน โดยผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหา ของบทเรียนหรือเรื่องที่จะเรียน ผู้สอนตั้งคำถามฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด เพื่อนำไปสู่การกำหนดปัญหา ต่อจากนั้นก็ดำเนินการศึกษาขอบเขตและแนวทางของปัญหาและคาดคะเนคำตอบของปัญหา ในรูปของการกำหนดสมมติฐานได้

2. ขั้นรวบรวมหลักฐาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องค้นคว้าหาข้อมูลหลักฐาน และรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้นและขั้นสอง ซึ่งควรเริ่มต้นจากการศึกษาหลักฐาน ขั้นสองเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาก่อน เพื่อให้เข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา และรวบรวม แนวความคิดของผู้ศึกษามาก่อน แล้วจึงศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานขั้นต้น ซึ่งจะทำให้เกิด ความเข้าใจเรื่องที่ศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สอนควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนถึงวิธีการค้นคว้า บอกแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐาน หรืออาจเตรียมหลักฐาน เพื่อการค้นคว้าไว้ให้ผู้เรียนในห้องสมุดหรือมุมหนังสือในห้องเรียน

3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวิเคราะห์หลักฐาน ที่รวบรวมมา โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การวิเคราะห์หลักฐานภายนอก และการวิเคราะห์ หลักฐานภายใน

4. ขั้นตีความและสังเคราะห์ ขั้นนี้เป็นกรนำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์ และประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ ความน่าเชื่อถือ หรือ ถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน ซึ่งอาจกระทำโดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณา วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้ค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ มาแล้ว มานำเสนอข้อมูลในลักษณะเน้นการตอบหรืออธิบายความรู้ในรูปแบบการเขียนรายงาน อย่างมีเหตุผล

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 99) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น และมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา/ เรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง
2. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง ในสถานที่ต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด

3. ให้ผู้เรียนนำหลักฐานที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบประเมินคุณค่าว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด
4. ให้ผู้เรียนทำการตีความว่ามีอะไรเกิดขึ้น อย่างไร และทำไม
5. ให้ผู้เรียนนำผลการศึกษามานำเสนอ โดยมีการจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจมากที่สุด

สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 44-46) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีการสอนโดยใช้วิธีการที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ทางประวัติศาสตร์มาจัดขั้นตอนการเรียนการสอนอย่างเป็นลำดับ เพื่อให้นักเรียนได้องค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตั้งปัญหา การกำหนดสมมติฐาน และคิดหาคำตอบเพื่อพิสูจน์สมมติฐานนั้น ๆ โดยวิธีการสอนรูปแบบดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งสาระอื่น ๆ ในวิชาสังคมศึกษา และสอนได้ในทุกระดับชั้น ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน โดยก่อนที่ผู้เรียนจะกำหนดปัญหาได้นั้น ครูผู้สอนต้องให้นักเรียนฝึกการสังเกตหรือตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีต หรือการกระทำของบุคคลในประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดข้อคิดว่ามีจุดใดหรือประเด็นใดที่สามารถนำมากำหนดเป็นปัญหาเพื่อการศึกษาและค้นหาคำตอบได้ การกำหนดปัญหานี้ ผู้สอนอาจช่วยให้ข้อแนะนำหรือร่วมกับผู้เรียนในการกำหนดปัญหาที่จะศึกษา เมื่อกำหนดปัญหาได้แล้ว ผู้สอนจะแนะนำให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเพื่อการค้นคว้าหาข้อสรุปต่อไป ในส่วนของการตั้งสมมติฐานนั้น คือ การคาดเดาคำตอบหรือกำหนดแนวทางที่คาดว่าเป็นไปได้ ทั้งนี้ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนอาศัยพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาตั้งสมมติฐาน สมมติฐานที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการศึกษาให้ตรงประเด็น

2. ขั้นรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีค้นคว้า และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ เช่น ประเภทของหลักฐาน วิธีการค้นคว้าข้อมูลหรือหลักฐาน บรรณานุกรมของเอกสารวิชาการ เป็นต้น โดยครูผู้สอนอาจเตรียมหลักฐานบางอย่างมาให้ผู้เรียนเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า แล้วผู้เรียนจึงทำการรวบรวมและคัดเลือกหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา และคัดแยกหลักฐานว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานขั้นต้น ขั้นรอง หรือขั้นที่สาม เพื่อลำดับความสำคัญของหลักฐานเหล่านั้น

3. ขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน โดยใช้ “วิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์” ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

3.1 การวิพากษ์ภายนอก มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบข้อมูลหรือหลักฐานว่ามีความถูกต้องหรือข้อบกพร่องของหลักฐานที่จะนำมาใช้หรือไม่ เช่น อายุของหลักฐาน สภาพแวดล้อมที่หลักฐานถูกสร้างขึ้น ผู้สร้างหลักฐาน จุดประสงค์ของการสร้างหลักฐาน สภาพเดิมของหลักฐาน เป็นต้น

3.2 การวิพากษ์ภายใน คือ การศึกษาความน่าเชื่อถือของหลักฐานว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เช่น พิจารณาส่งที่เป็นข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นออกจากกัน

4. ขั้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนให้ผู้เรียนตีความหลักฐานหรือข้อมูล แล้วจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เรียนพยายามเรียบเรียงความคิดของตนเองจากข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ในลักษณะของการอธิบายโดยมีความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและแนวคิดเข้าด้วยกัน อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา ถือเป็นขั้นที่สำคัญของวิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนสามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดทำเป็นรายงาน การเขียนเป็นบทความ การบรรยาย อภิปราย สัมมนา หรือเสนอในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เรียนต้องนำเสนอผลการศึกษาที่น่าสนใจ มีความสมบูรณ์ และน่าเชื่อถือ

เฉลิม มลิลลา นิติเชตต์ปรีชา (2559, หน้า 156-157) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical method) มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน โดยเริ่มต้นจากการสังเกตของทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อค้นหาเรื่องราวต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนให้เกิดข้อคิดในขณะเรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดปัญหาและศึกษาขอบเขตและแนวทางของปัญหาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียด หากผู้เรียนมีประสบการณ์มาบ้างแล้วก็อาจกำหนดให้ผู้เรียนเดาคำตอบหรือกำหนดสมมติฐานด้วย

2. ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวมหลักฐาน โดยผู้สอนให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการค้นคว้าและบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ในรูปของบรรณานุกรมหรือหนังสืออ้างอิง ถ้าเป็นไปได้ ผู้สอนอาจจัดเตรียมหลักฐานประกอบการค้นคว้า เพื่อให้เกิด

ความสะอาดและสนองความอยากรู้ อยากเห็นของผู้เรียนได้โดยทันที ซึ่งควรจะต้องมีการจำแนกประเภทของหลักฐานเป็นหลักฐานขั้นต้น หลักฐานขั้นที่สอง และหลักฐานขั้นที่สาม

3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องแนะนำและสาธิตวิธีการวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าข้อมูล โดยอาศัยการคิดวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

3.1 การประเมินคุณค่าภายนอก ได้แก่ การพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อตรวจหาข้อบกพร่องผิดพลาดของหลักฐานที่ไม่ใช่หลักฐานขั้นต้น ทั้งในด้านผู้เขียน บทคัดย่อ บทนำ บทสรุป และสารบัญเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดอย่างคร่าว ๆ ได้

3.2 การประเมินคุณค่าภายใน หมายถึง การให้ผู้เรียนค้นหาความมีเหตุผล ความคงเส้นคงวา ความเป็นจริง และวัตถุประสงค์ของหลักฐาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ในขั้นของการสังเคราะห์

4. ขั้นตีความและสังเคราะห์ เป็นการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณา อธิบาย วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุปผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็นมโนทัศน์ของการเรียนรู้

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล เป็นการนำเสนอความรู้และแนวคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วต่อผู้อื่น โดยการบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา การเขียนบทความ การทำรายงาน และอื่น ๆ โดยให้โครงเรื่องมีความรัดกุม น่าสนใจ มีความต่อเนื่อง และเข้าใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการนำขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ เพื่อให้การสอนวิชาประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญทั้งสิ้น 5 ขั้น แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และทำการเพิ่มขั้นตอนอีก 2 ขั้น คือ ขั้นการวางแผนการศึกษา และขั้นการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการสอนในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีขั้นตอนทั้งหมด 7 ขั้น ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
2. การวางแผนการศึกษา คือ การให้นักเรียนร่วมกันวางแผนเพื่อแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่

2.1 การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน

- 2.2 การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน
- 2.3 การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
- 2.4 การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการนำเสนอผลการศึกษา
3. การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
4. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน
5. การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
6. การนำเสนอผลการศึกษา
7. การตรวจสอบผลการดำเนินงาน คือ การให้ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินงานที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วย
 - 7.1 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
 - 7.2 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการวางแผนการศึกษา
 - 7.3 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
 - 7.4 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน
 - 7.5 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
 - 7.6 การตรวจสอบผลการดำเนินงานในขั้นการนำเสนอผลการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 89) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการอบรมหรือการสอน ถือเป็น การตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด โดยวัดได้จากการใช้แบบทดสอบต่าง ๆ เช่น ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นต้น

อารีย์ วชิรวิภากร (2542, หน้า 143) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียน การสอน การฝึกฝน หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และ

สิ่งแวดลอมอื่น ๆ แต่คนส่วนมากเข้าใจว่าผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียน และมองในแง่ความรู้ความสามารถทางสมองเท่านั้น แต่ในทางเป็นจริงแล้ว ทั้งความรู้สึกรู้สึก ค่านิยม จริยธรรม ก็เป็นผลมาจากการฝึกสอนและอบรม ซึ่งก็นับเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ คุณลักษณะ และความสามารถของบุคคล หลังจากที่ได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว โดยในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเป็นคะแนนสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement test) นักวัดผลและ นักการศึกษาได้เรียกชื่อแตกต่างกันออกไปเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบความสัมฤทธิ์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หรือ แบบสอบผลสัมฤทธิ์ แต่ให้ความหมายในแนวทางเดียวกัน ดังนี้ (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2548, หน้า 95)

दनัย ไชโยธา (2534, หน้า 137) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้มาแล้ว ส่วนใหญ่เป็นการวัดผลทางวิชาการ และเป็นการวัดว่าผู้เรียนรู้มาแล้วมากน้อยเพียงใด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540, หน้า 96) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจาก ประสบการณ์ทั้งปวง ทั้งจากที่บ้าน และสถาบันการศึกษา

อารีย์ วชิรวราการ (2542, หน้า 143) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ชุดของคำถามที่วัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ที่ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์จากภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 88-89) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้มาในอดีต ว่ารับรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงไร โดยทั่วไปแล้วมักใช้วัดหลังจากทำกิจกรรม เพื่อประเมินการเรียน การสอน ว่าได้ผลเพียงไร

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 53) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชา ต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

สมบุญรัตน์ ตันยะ (2545, หน้า 143) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องที่เราเรียนรู้อยู่แล้ว หรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

พิชิต ฤทธิจักรุญ (2548, หน้า 96) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

ธีรศักดิ์ อุณอามร์เลิศ (2549, หน้า 92) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการเรียนรู้ หลังจากที่ยังจบเรียนนั้น ๆ เพื่อการประเมินผล

สมนึก ภัททิยธนี (2549, หน้า 73) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว

ชวาล แพรัตกุล (2552, หน้า 74) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์ ทั้งปวง ทั้งจากทางโรงเรียนและที่บ้าน โดยเป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดความสำเร็จในเชิงวิชาการ เป็นส่วนใหญ่

ราตรี นันทสุคนธ์ (2553, หน้า 50) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอน ในสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) คือ ด้านความรู้ ความสามารถ

ชไมพร กาญจนกิจสกุล (2555, หน้า 106) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

เยาวดี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, หน้า 16) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะของแต่ละสาขาวิชาที่จัดสอนในระดับ ชั้นเรียนต่าง ๆ

แชทเทรี (Chatterji, 2003, p. 80) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดและประเมินความชำนาญในด้านความรู้ และทักษะ

เฟรย์ (Frey, 2015, p. 74) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ แบบทดสอบที่ใช้สำหรับทดสอบความรู้ ส่วนใหญ่จะใช้วัดในด้านทักษะหรือความสามารถ เช่น ทักษะการเขียน ทักษะด้านการคิดคำนวณ หรือทักษะด้านความเข้าใจ เป็นต้น

จากความหมายทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดผลการเรียนรู้ คุณลักษณะ และความสามารถของบุคคล หลังจากที่ได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว สำหรับในงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540, หน้า 96-97) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง และแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งทั้ง 2 ประเภทนี้ จะถามสิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอน โดยสามารถแบ่งเป็น 6 กลุ่มพฤติกรรม ได้แก่

1. ความรู้ความจำ
2. ความเข้าใจ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

อารีย์ วชิรวิภากร (2542, หน้า 169) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระอย่างเต็มที่ ผู้เรียนจะเป็นผู้วิเคราะห์โจทย์ เลือกแนวทางตอบปัญหา รวบรวมความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องมาตอบปัญหานั้น โดยเขียนบรรยายคำตอบตามความเข้าใจของตนเอง

2. แบบทดสอบปรนัย เป็นข้อสอบที่ผู้สร้างกำหนดคำตอบไว้แล้ว หรือถ้าให้ผู้เรียนตอบเองก็ตอบเพียงคำหรือวลีสั้น ๆ มีคำตอบค่อนข้างแน่นอน ลักษณะที่เป็นปรนัย หมายถึง มีความชัดเจนในคำถาม มีวิธีการตรวจให้คะแนนที่เหมือนกันและมีความแจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนนนั้น โดยแบบทดสอบปรนัย แบ่งได้เป็น 4 ชนิด คือ

- 2.1 แบบถูกผิด
- 2.2 แบบเติมคำหรือแบบให้ตอบสั้น ๆ
- 2.3 แบบจับคู่
- 2.4 แบบเลือกตอบ

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 53) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในการทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

สมบุญ ตันยะ (2545, หน้า 139-140) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้าง เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้วัดผลการเรียนการสอน หรือวัดความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน

2. แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ เพื่อให้มีคุณภาพดีทั้งฉบับ เป็นมาตรฐานในการใช้ สามารถนำผลการสอบไปเทียบกับเกณฑ์โดยส่วนรวมได้ มีประโยชน์ในด้านการเปรียบเทียบผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละกลุ่มแต่ละแห่ง

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2548, หน้า 96) กล่าวว่า โดยทั่วไปแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or Essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ (Objective test or Short answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้

แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพและมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานในการดำเนินการสอบ มาตรฐานในการให้คะแนน และมาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนน

สมนึก ภัททิยธนี (2549, หน้า 73-97) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง

1.1 ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้ผู้เรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

1.2 ข้อดีของข้อสอบแบบอัตนัย

1.2.1 สามารถวัดพฤติกรรมได้รอบด้าน โดยเฉพาะด้านการสังเคราะห์

1.2.2 ผู้ตอบได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือเจตคติของตน

1.2.3 โอกาสในการตอบโดยไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นแล้วได้คะแนนมีน้อยมาก

1.2.4 วัดความสามารถในการเขียนและส่งเสริมการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

1.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบอัตนัย

1.3.1 ออกคำถามวัดได้น้อยข้อ จึงวัดได้ไม่ครอบคลุมหลักสูตร

1.3.2 การตรวจให้คะแนนมักมีความคลาดเคลื่อน ควบคุมให้เกิดความยุติธรรม

ได้ยาก

1.3.3 ไม่เหมาะที่จะใช้สอบกับผู้เรียนจำนวนมาก ๆ

1.3.4 ลายมือของผู้ตอบ และประสิทธิภาพในการเขียนบรรยายอาจมีผลต่อ

คะแนน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด

2.1 ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ เป็นต้น

2.2 ข้อดีของข้อสอบแบบกาถูก-ผิด

2.2.1 สร้างได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว

2.2.2 ถามได้จำนวนมากข้อ และครอบคลุมเนื้อหา

- 2.2.3 ใช้เวลาในการสอบน้อย
- 2.2.4 ตรวจให้คะแนนได้ง่ายและยุติธรรม
- 2.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบกาถูก-ผิด
 - 2.3.1 ในบางวิชาเป็นการยากที่จะสร้างข้อความเป็นจริงหรือเท็จโดยสมบูรณ์ ซึ่งถ้าไม่ถามก็จะขาดเนื้อหาต่อนั้น
 - 2.3.2 มักวัดพฤติกรรมด้านความรู้ความจำมากกว่าด้านอื่น ๆ
 - 2.3.3 ไม่สามารถชี้จุดอ่อนของการเรียนได้อย่างแท้จริง
 - 2.3.4 โอกาสที่ตอบโดยการเดาแล้วถูกได้คะแนนมีมากกว่าข้อสอบชนิดอื่น ๆ
- 3. ข้อสอบแบบเติมคำ
 - 3.1 ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ ประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์ และถูกต้อง
 - 3.2 ข้อดีของข้อสอบแบบเติมคำ
 - 3.2.1 สร้างได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว
 - 3.2.2 สามารถสร้างคำถามวัดในเรื่องหนึ่ง ๆ ได้หลายข้อ
 - 3.2.3 โอกาสเดาโดยไม่มีความรู้แล้วได้คะแนนมีน้อยมาก
 - 3.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบเติมคำ
 - 3.3.1 มักจะวัดความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว ไม่ได้วัดสมรรถภาพสมองที่ลึกกว่านี้ ซึ่งนับว่าเป็นจุดอ่อนอย่างยิ่ง
 - 3.3.2 ถ้าส่วนที่ต้องเติมมีหลายเรื่อง หรือหลายประโยค จะไม่เหมาะในการสร้างข้อสอบแบบเติมคำ เพราะ การเว้นที่อาจเป็นการแนะนำคำตอบแก่นักเรียนได้
 - 3.3.3 ถ้าเขียนข้อความหรือประโยคนำไม่ดี ผู้ตอบอาจตอบไปคนละทิศทาง เพราะ เข้าใจไม่ตรงกัน
- 4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ
 - 4.1 ลักษณะทั่วไป คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้น และกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่การบรรยายแบบข้อสอบอัตนัย
 - 4.2 ข้อดีของข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ
 - 4.2.1 เดาคำตอบได้ยาก เพราะ ต้องเขียนตอบ

4.2.2 เหมาะที่จะวัดพฤติกรรมด้านความรู้ความจำ หรือให้จำข้อความ
ทุกประโยคทุกคำพูด หรือความรู้เกี่ยวกับกฎ นิยาม ทฤษฎี หลักการ

4.2.3 สามารถวัดข้อเท็จจริงในเนื้อหาวิชาที่เสนอในรูปแบบที่ รูปภาพ รูปจำลอง

4.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ

4.3.1 มีปัญหาในการตรวจให้คะแนน เพราะ คำตอบที่ผู้เรียนเขียนตอบนั้น
อาจผิดพลาดทางด้านภาษา ทำให้ไม่ได้คะแนนบางส่วนทั้งที่มีความรู้ในเรื่องนั้น

4.3.2 การเขียนคำตอบให้จำเพาะเจาะจง และมีเพียงคำตอบเดียวจริงๆ ทำได้
ยาก

4.3.3 มักถามได้เฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำ ทำให้ผู้ตอบไม่สามารถ
แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

5. ข้อสอบแบบจับคู่

5.1 ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบที่มีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้
ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง
(ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรโดยหนึ่ง ตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

5.2 ข้อดีของข้อสอบแบบจับคู่

5.2.1 สร้างได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว

5.2.2 เหมาะที่จะนำไปวัดความจำ หรือความจริงตามท้องเรื่อง

5.2.3 ตรวจให้คะแนนได้ง่าย และยุติธรรม

5.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบจับคู่

5.3.1 ข้อสอบมักจะไม่เป็นเอกพันธ์

5.3.2 ไม่สามารถวัดพฤติกรรมประเภทความคิดสร้างสรรค์

5.3.3 เปิดโอกาสให้ได้คะแนนโดยการเดาค่อนข้างสูง

5.3.4 ไม่เหมาะที่จะนำไปสร้างข้อสอบจำนวนมากข้อ หรือนำไปวัดให้ครอบคลุม
ทุกเนื้อหา

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ

6.1 ลักษณะทั่วไป ข้อสอบลักษณะนี้โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำ
หรือคำถาม กับตอนเลือก ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูก และตัวเลือกที่
เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุด
เพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ

6.2 ข้อดีของข้อสอบแบบเลือกตอบ

6.2.1 มีความเที่ยงตรงสูง เพราะ สามารถเขียนคำถามวัดได้ครอบคลุมทุกเนื้อหา และทุกพฤติกรรมของด้านพุทธิพิสัย

6.2.2 ตรวจให้คะแนนได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ยุติธรรม

6.2.3 สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นจนเป็นมาตรฐานได้

6.2.4 ตัดปัญหาเรื่องการอ่าน เนื่องจากลายมือผู้ตอบอ่านยาก

6.2.5 สามารถวินิจฉัยข้อบกพร่องหรือความไม่เข้าใจในเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ

6.3 ข้อจำกัดของข้อสอบแบบเลือกตอบ

6.3.1 สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง

6.3.2 ใช้เวลาในการสร้างมาก โดยเฉพาะการเขียนตัวลวงให้มีคุณภาพ

6.3.3 ไม่เหมาะที่จะวัดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ชวาล แพรัตกุล (2552, หน้า 74-75) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ข้อสอบ ข้อปัญหา และโจทย์คำถามต่าง ๆ ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้เอง และมีความสำคัญต่อการวัดผล โดยใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน วัดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน วัดความงอกงามในการเรียนการสอน วัดความบกพร่องเพื่อจัดสอนซ่อมแซม วัดความพร้อมที่จะขึ้นบทเรียนใหม่ และวัตถุประสงค์อื่น ๆ ตามที่ต้องการ

2. ข้อสอบมาตรฐาน เป็นข้อสอบที่มีกระบวนการสร้างเหมือนกับแบบทดสอบของครู แต่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในด้านวิธีดำเนินการสอน และวิธีการแปลคะแนนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น สามารถนำไปใช้สำหรับวัดและเปรียบเทียบผล เพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใด ๆ ก็ได้

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, หน้า 20-25) กล่าวว่า แบบสอบผลสัมฤทธิ์โดยทั่วไป อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. แบบสอบผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐาน สร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เนื้อหาโดยทั่วไปจะเป็นความรู้และทักษะในระดับกว้าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ และยังมีกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การระบุหลักการ และเหตุผลของการสร้าง วัตถุประสงค์ของการสร้าง การทดลองใช้เพื่อตรวจสอบมาตรฐานของแบบสอบ การกำหนดเวลาในการสอบ วิธีดำเนินการสอบ และคู่มือประกอบการใช้แบบสอบ

2. แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน ใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะ โดยใช้สำหรับวัดผลการเรียน รวมทั้งการค้นหาข้อบกพร่องของระบบการเรียนการสอน และใช้ในการตัดสินใจเป้าหมายของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการสอน เช่น การให้ระดับผลการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น ดังนั้น ขอบข่ายของเนื้อหาและทักษะในแบบสอบจะประกอบด้วยเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงตามหลักสูตรของวิชาที่เรียนซึ่งแคบกว่าแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน นอกจากนี้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นก็มักจะไม่มีทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นมาตรฐานมาก่อน

นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ได้อีกหลายมิติ ได้แก่ จำแนกตามขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่วัด เช่น แบบสอบผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น จำแนกตามลักษณะหน้าที่ทั่วไปของแบบสอบ เช่น แบบสอบเพื่อวัดความพร้อม เป็นต้น และจำแนกตามคำตอบที่ใช้ เช่น แบบสอบประเภทถูก-ผิด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถจำแนกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการนำไปใช้ สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยครูผู้สอน ชนิดปรนัยแบบเลือกตอบ และวัดผลด้วยการอิงเกณฑ์

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการส่วนใหญ่ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 59) กล่าวว่า มิงงานวิจัยทางการศึกษา และพฤติกรรมศาสตร์จำนวนมากที่ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และแบบทดสอบดังกล่าวมักจะเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นแบบทดสอบที่มีข้อดี มีความเหมาะสมหลายประการ เช่น สามารถตรวจให้คะแนนได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนอย่างดี เพื่อให้ได้แบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเที่ยงตรง และคะแนนที่วัดมามีความเชื่อมั่นสูง โดยการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แต่ละประเภท มีขั้นตอนพอสรุปดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์อิงกลุ่ม

- 1.1 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ
- 1.2 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ

- 1.3 เขียนข้อสอบ
- 1.4 ตรวจสอบข้อสอบ
- 1.5 พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
- 1.6 ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพ และปรับปรุง
- 1.7 พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง
2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เชิงเกณฑ์
 - 2.1 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา
 - 2.2 กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ
 - 2.3 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ
 - 2.4 เขียนข้อสอบ
 - 2.5 ตรวจสอบข้อสอบ
 - 2.6 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
 - 2.7 พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
 - 2.8 ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพ และปรับปรุง
 - 2.9 พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

พิชิต ฤทธิจรูญ (2548, หน้า 97-98) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระ และพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เพื่อใช้เป็นกรอบในการออกข้อสอบ โดยระบุจำนวนข้อสอบในแต่ละเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดไว้
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ พฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนมุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง โดยผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณา และตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าเป็นแบบใด และต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้น ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ

4. เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยอาศัยหลักและวิธีการเขียนข้อสอบที่ได้ศึกษามาแล้ว

5. ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนมีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร จึงต้องมีการพิจารณา ทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบแล้ว หากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ราตรี นันทสุคนธ์ (2553, หน้า 95-96) กล่าวว่า ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ

1.1 จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการประเมินผล ว่าต้องการนำไปใช้ประเมินผลเนื้อหาย่อยหรือเนื้อหารวม ถ้าเป็นการประเมินผลตามเนื้อหาย่อยก็จะสร้างข้อคำถามเป็นแบบทดสอบย่อย (Formative test) เพื่อนำไปหาจุดบกพร่องของผู้เรียน แต่หากเป็นการประเมินผลตามเนื้อหารวมก็จะสร้างเป็นแบบทดสอบรวม (Summative test) เพื่อนำไปใช้ในการประเมินผลปลายเทอม หรือปลายปีของผู้เรียน

1.2 จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา เพื่อกำหนดทิศทางของการสอน เช่น มุ่งให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอะไร เป็นต้น

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของแบบทดสอบที่จะสร้าง เพื่อรู้วิธีการเขียนข้อสอบได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น ศึกษาวิธีเขียนข้อคำถามของบลูม (Bloom) เป็นต้น

3. ทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพื่อใช้กำหนดสิ่งที่จะวัดว่าเนื้อหาอะไร จำนวนเท่าใด และควรตั้งคำถามวัดพฤติกรรมอะไรบ้าง โดยขั้นตอนนี้จะทำให้แบบทดสอบมีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง และครอบคลุมเนื้อหาที่ทำการสอน
 4. กำหนดรูปแบบของข้อสอบที่จะใช้ในการวัด เช่น แบบทดสอบเติมคำ จับคู่ หรือเลือกตอบ เป็นต้น
 5. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ เป็นขั้นของการเขียนข้อคำถาม และดำเนินการสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพ ดังนี้
 - 5.1 เขียนข้อคำถาม โดยต้องเขียนข้อคำถามต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและพฤติกรรมที่จะวัด
 - 5.2 พิจารณาเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมและวัดได้ตามที่ต้องการจะวัด และข้อคำถามหรือข้อสอบควรจะเป็นตัวแทน (Sample) ของสิ่งที่ได้สอนไปแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องถามทุกอย่างทุกคำที่ได้สอนไป แต่จะถามเพียงบางส่วนที่เป็นตัวแทนในเนื้อหาและพฤติกรรมเท่านั้น
 - 5.3 จัดทำเป็นรูปเล่ม โดยบางตอนของแบบทดสอบควรมีคำชี้แจงในการทำให้ชัดเจน
 - 5.4 ทำเฉลย เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบ ก่อนนำไปใช้จริง
 - 5.5 จัดเตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนที่ใช้สอบ
 6. นำแบบทดสอบไปทำการทดสอบกับผู้เรียน
 7. ตรวจสอบและใช้ผลการวัด เป็นขั้นที่รวบรวมคำตอบของผู้เรียนมาตรวจให้คะแนนตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำผลไปดำเนินการ ดังนี้
 - 7.1 แปลงคำตอบของผู้เรียนให้เป็นคะแนนแล้วจัดบันทึกไว้
 - 7.2 รวบรวมคะแนนของผู้เรียนมาประเมินผลตามจุดมุ่งหมายที่สร้างแบบทดสอบไว้
 8. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการนำคะแนนจากการสอบมาตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ เช่น ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น อำนาจจำแนก และความยากง่ายของแบบทดสอบ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบทดสอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, หน้า 178-179) กล่าวว่า โดยปกติแล้วมีวิธีการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบ

2. กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระ ที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน
3. เตรียมตารางเฉพาะ หรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน รวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้นกะทัดรัด และมีความชัดเจน
4. สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนในการสร้างที่มีความชัดเจน และหลายขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำไปใช้ รวมถึงการนำมาปรับปรุงในการใช้ครั้งต่อ ๆ ไป

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 45) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะสำคัญหรือทักษะที่เป็นแกนหลักในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญของครูสังคมศึกษาที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยทักษะความคิดหลายอย่างด้วยกัน ที่สามารถสอนได้ และทุกทักษะมีความสำคัญและมีประโยชน์เท่ากัน

ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ชาติ แจ่มนุช (2545, หน้า 47) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีเหตุผล เกี่ยวกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเอง และข้อมูลหลักฐานที่เชื่อถือได้ แสวงหาความรู้หรือความจริง เพื่อนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ว่าตนเองเชื่อ-ไม่เชื่อ เลือกลง-ไม่เลือกลง ทำ-ไม่ทำ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549, หน้า 89) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การใช้ความคิดในลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาโดยยึดหลักการคิดด้วยเหตุผล จากข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าอารมณ์ และการคาดเดา โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในแง่มุมต่าง ๆ ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือความถูกต้อง คิดด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ใช้สติปัญญา และทักษะการคิดอย่างไตร่ตรอง ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นความคิดที่เปิดกว้าง มีเป้าหมายที่แน่นอน มีเหตุผล มีความถูกต้อง แม่นยำ สามารถตรวจสอบความคิด และประเมินความคิดของตนเองได้

วีระ สุกสังข์ (2550, หน้า 36) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่สามารถรับรู้ข้อมูลแล้วนำมาคิดด้วยเหตุผลที่ผ่านการพิจารณา

ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ กว้างไกล ลึกซึ้ง เพื่อประเมินสภาพการณ์หรือข้อมูลที่ปรากฏและตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมระยะยาว

สุวิทย์ มูลคำ (2550, หน้า 9) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่มีเหตุผล โดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบมีหลักเกณฑ์ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ

ชวาล แพรัตกุล (2552, หน้า 51) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญา ไปพิจารณาตัดสิน หรือชี้ขาดเรื่องราวต่าง ๆ หรือความสามารถ ในการไล่เลี่ยหาเหตุผลเพื่อลงสรุปเป็นข้อยุติตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิทยากร เขียงกุล (2552, หน้า 61) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดแบบสร้างและประเมินข้อสรุปจากหลักฐานหรือสภาพการณ์ ตรวจสอบและทดสอบแนวคิด ให้ถูกต้องตามความเห็นจริง ใคร่ครวญหาทางออกที่เป็นไปได้ในทุกทาง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555, หน้า 343) กล่าวว่า การคิดอย่างมี วิจารณญาณ คือ กระบวนการคิดเพื่อให้ได้ความคิดที่รอบคอบ สาเหตุที่จะเชื่อหรือจะทำโดย ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลับกรอง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้านคุณ-โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว

อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (2555, หน้า 78) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏ เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลและการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมว่า สิ่งใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง สิ่งใดดีหรือไม่ดี สิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ

บรรจง อมรชีวิน (2556, หน้า 2) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการคิดได้อย่างกระจ่างประกอบด้วยเหตุผล สามารถคิดได้อย่างอิสระ มีการ สะท้อนความคิด และมีการไตร่ตรอง

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 110) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดระดับสูง ที่เป็นความสามารถทางปัญญาขั้นสูงและต้องใช้ความสามารถ อย่างหลากหลายในการคิด เพื่อพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเพื่อการตัดสินใจ ได้แก่ ความสามารถในการคิดรวบยอด การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาอย่างรอบด้านทั้งข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และข้อมูล ส่วนตัวของผู้คิด ให้เกิดความชัดเจนถูกต้อง ตรงประเด็น สม่่าเสมอ มีหลักฐานตรวจสอบได้

มีเหตุผล ไม่ลำเอียง นำไปสู่การสรุปและตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2558, หน้า 137) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดที่ใช้เหตุผล โดยมีการศึกษาข้อเท็จจริงหลักฐาน และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ แล้วนำมาพิจารณาวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ

เอนนิส (Ennis, 1985, p. 45) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การตอบสนองและการใช้ความคิดอันประกอบด้วยเหตุผลในการตัดสินใจด้านความเชื่อหรือการกระทำ

บาสแฮม และคณะ (Bassham et al, 2011, p. 1) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ทักษะด้านความรู้และการจัดการทางสติปัญญาในรูปแบบหนึ่ง ที่นำไปสู่การเกิดประสิทธิภาพ ในการระบุนความหมาย การวิเคราะห์ การประเมินเหตุผล การกล่าวอ้างข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการค้นพบข้อเท็จจริงซึ่งปราศจากอคติส่วนบุคคล การนำเสนอเหตุผลที่ประกอบไปด้วยความน่าเชื่อถืออย่างเป็นระบบที่สนับสนุนการลงความเห็น และก่อให้เกิดความมีเหตุผล ไหวพริบ ปฏิภาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเชื่อหรือการกระทำสิ่งใด ๆ

จากแนวคิดทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดที่ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบและมีเหตุผล โดยอาศัยข้อมูลในด้านต่าง ๆ แล้วจึงนำไปสู่การตัดสินใจที่มีความถูกต้อง

ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สุวิทย์ มูลคำ (2550, หน้า 23-24) กล่าวว่า บุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถในการนิยามปัญหาโดยการกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือให้ชัดเจน และเข้าใจความหมายของคำ ข้อความหรือแนวคิด
2. มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ แสวงหาข้อมูลที่ถูกต้อง และความรู้ที่ทันสมัย
3. มีความสามารถในการจัดระบบข้อมูลโดยแสวงหาแหล่งที่มา ความน่าเชื่อถือ ความเพียงพอ ข้อสนเทศต่าง ๆ
4. มีความสามารถในการตั้งสมมติฐาน โดยกำหนดจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

5. มีความสามารถในการสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาและตัดสินว่ามีเหตุผลเพียงพอที่สรุปได้หรือไม่ อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลและสรุปเป็นกฎเกณฑ์ได้

6. มีความสามารถในการประเมินการสรุปอ้างอิง โดยพิจารณาและตัดสินว่าสรุปตามข้อมูลหรือหลักฐานหรือไม่ จำแนกข้อสรุปที่มีเหตุผลหนักแน่นและน่าเชื่อถือ

ชวาล แพรัตกุล (2552, หน้า 51) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. สามารถจำแนกประเภทเปรียบเทียบได้
2. สามารถอุปมาอุปไมยได้
3. สามารถสรุปความได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ชนาธิป พรกุล (2554, หน้า 266) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. สามารถระบุประเด็นปัญหา หรือประเด็นในการคิดอย่างชัดเจน
2. สามารถประมวลข้อมูลจากการคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล และคิดละเอียด
3. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแยกแยะ ข้อมูลประเภทข้อเท็จจริงและความคิดเห็น

ด้วยหลักการและเหตุผล

4. สามารถประเมินข้อมูลที่ใช้ในการคิดได้
5. สามารถเสนอคำตอบหรือทางเลือกที่สมเหตุสมผลได้
6. สามารถเลือกทางเลือกที่จะเชื่อ ที่จะทำด้วยการคิดอย่างมีเหตุผล และคิดถูกต้องทาง

ทิตนา เขมมณี (2555, หน้า 304-305) กล่าวว่า เกณฑ์ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สามารถกำหนดเป้าหมายในการคิดอย่างถูกต้อง
2. สามารถระบุประเด็นในการคิดอย่างชัดเจน
3. สามารถประมวลข้อมูล ทั้งด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด

ทั้งทางกว้าง ทางลึก และทางไกล

4. สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการคิดได้
5. สามารถประเมินข้อมูลได้
6. สามารถใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล และเสนอคำตอบ/ทางเลือก

ที่สมเหตุสมผลได้

7. สามารถเลือกทางเลือก/ลงความเห็นในประเด็นที่คิดได้

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 48-49) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. มีเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะนำมาพิจารณาในสิ่งที่ต้องตัดสินใจวิเคราะห์เพื่อประเมินได้
2. มีการเก็บข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยพิจารณาความถูกต้อง และความสอดคล้องของข้อมูลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. แยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และแยกสาเหตุและผลกระทบได้
4. มีการตรวจสอบความลำเอียงรวมทั้งทำการเสนอข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น การแสดงความรู้สึก อารมณ์ ในสิ่งที่นำเสนอ หรือ นำเสนอข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือในลักษณะที่ไม่ตรงกัน
5. มีการตัดสินใจลงความเห็นจากการพิจารณาจากหลักฐานที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกัน เพื่อหาเหตุผลที่มีหลักฐาน
6. สนับสนุนวิธีการที่ต้องมีเหตุผล มีข้ออ้างอิง และมีการคิดอย่างลึกซึ้ง สามารถเข้าใจความคิดเกี่ยวกับภูมิหลังของสิ่งต่าง ๆ ไม่ใช่แค่รับเพียงข้อมูลเท่านั้น
7. เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในทางสร้างสรรค์ โดยการรู้จักนำข้อโต้แย้งต่าง ๆ มาประนีประนอม และสร้างความคิดในทางสร้างสรรค์ขึ้นมา

บรรจง อมรชวีวิน (2556, หน้า 2-3) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงเชิงตรรกะ
2. ระบุ สร้างสรรค์ และประเมินข้อโต้แย้งได้
3. ไม่มีข้อผิดพลาดจากการให้เหตุผล
4. แก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ
5. ระบุความคิดที่สำคัญ รวมถึงความคิดที่มีความสอดคล้องได้
6. สะท้อนความเชื่อและค่านิยมของตนเองได้อย่างมีเหตุผล

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 121-122) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบไปด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถกำหนดหรือระบุประเด็นคำถาม/ ปัญหาได้ชัดเจน ระบุสาระสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ได้ชัดเจน และสามารถให้ความหมายของเรื่องได้

2. สามารถวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง และมีความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูล เช่น ระบุข้อมูลที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล แยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลได้ เป็นต้น
 3. สามารถตั้งคำถามที่ท้าทาย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน เช่น คืออะไร เพราะอะไร เป็นไปได้อย่างไร หมายความว่าอย่างไร แตกต่างกันอย่างใด เป็นต้น
 4. สามารถพิจารณา ประเมิน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ว่า เป็นข้อมูลจากแหล่งใด ข้อมูลใดเป็นจริง ข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง และข้อมูลใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ
 5. ความสามารถสังเกตและตัดสินข้อมูลได้ด้วยตนเอง โดยไม่มีอคติหรือความลำเอียงในการพิจารณาข้อมูล
 6. สามารถนำหลักการใหญ่ ๆ ไปแตกเป็นหลักการย่อย ๆ หรือสามารถนำหลักการไปปฏิบัติใช้ได้จริง
 7. สามารถสรุปอ้างอิงจากสถานการณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากหลักการย่อย ๆ ไปสรุปเป็นหลักการใหญ่ ๆ
 8. สามารถประเมินและพิจารณา ตัดสินใจความคุ้มค่าของข้อมูลได้ โดยมีข้อมูลเพียงพอ ที่จะบอกว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดีก่อนตัดสินใจ สิ่งใดเป็นคุณค่าแท้คุณค่าเทียม หรือสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด
 9. สามารถให้ความหมายของคำต่าง ๆ และตัดสินความหมายต่าง ๆ
 10. สามารถระบุข้อสันนิษฐาน คาดเดา คาดคะเน สิ่งที่เกิดขึ้นหรือผลที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังได้
 11. สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ เข้าใจตนเองและคนอื่น และปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้อย่างเหมาะสม
 12. สามารถตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถกำหนดปัญหาวางแผน กำหนดทางเลือกและทบทวนทางเลือก และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558, หน้า 137) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณจะเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดถือความคิดของตนเองก่อนตัดสินใจในเรื่องใดก็ตามต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ ถ้าผู้นั้นมีเหตุผลที่เหมาะสมถูกต้องกว่า

เบเยอร์ (Beyer, 1988 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554, หน้า 351) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังต่อไปนี้

1. สามารถแยกแยะได้ว่า สิ่งใดเน้นความจริงที่พิสูจน์ได้จากสิ่งที่คนอื่นว่าเป็นความจริง
2. สามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่มีความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องตรงกับกรณี
3. สามารถตรวจสอบตัดสินความแม่นยำตรงของคำกล่าวต่าง ๆ
4. สามารถตรวจสอบตัดสินใจว่าแหล่งที่อ้างอิงเชื่อถือได้หรือไม่
5. สามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้ใช้ค่านเป็นสิ่งที่ควรจะเชื่อได้หรือไม่
6. สามารถชี้ได้ว่าสิ่งที่ฟังหรืออ่านมีหลักการพื้นฐานอะไรบ้าง แม้ว่าผู้เขียนหรือผู้พูด

จะไม่ได้บ่งไว้ชัดเจน

7. สามารถชี้ความลำเอียง หรืออคติของผู้พูด ผู้เขียนได้
8. สามารถบอกว่า ใช้ตรรกวิทยาอย่างผิด ๆ
9. สามารถชี้ความไม่คงเส้นคงวาของเหตุผลที่ให้ไว้
10. สามารถหาจุดแข็ง และจุดอ่อนของข้อค้านได้

บาสแฮม และคณะ (Bassham et al, 2011, pp. 2-7) กล่าวว่า การคิดอย่างมี วิจารณญาณ มีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีความชัดเจนแจ่มแจ้ง คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการใช้ วิจารณญาณในการตัดสินอย่างแท้จริง เช่น เรื่องเล่าจากบุคคลต่าง ๆ เป็นต้น
2. ต้องมีความเที่ยงตรงถูกต้อง คือ ต้องมีการคิดหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องจากหลาย ๆ ทางเลือก ที่ทำให้เกิดความสับสน และความไม่แน่นอน อาทิเช่น การตัดสินใจในชีวิตประจำวัน
3. ต้องมีความแม่นยำ คือ เหตุผลที่ใช้ในการระบุหรือนำเสนอซึ่งเป็นการคิดอย่างมี วิจารณญาณนั้นต้องมีความแม่นยำของข้อมูล ไม่มีสิ่งเจือปนหรือใช้อารมณ์ร่วมในการระบุเหตุผล นั้น ๆ
4. ต้องมีความตรงประเด็น คือ ต้องไม่มีความบิดเบือน แต่ต้องประกอบไปด้วย ข้อเท็จจริง และความมีเหตุผล
5. ต้องมีความสม่ำเสมอ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ต้องมี มาตรฐานที่ชัดเจนในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือตัดสินใจต่อสิ่งใด ๆ ไม่แปรปรวน หรือเปลี่ยนแปลงได้ง่าย
6. ต้องประกอบไปด้วยหลักเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสม คือ ข้อเท็จจริงที่ประกอบไปด้วย วิจารณญาณนี้ ต้องเป็นไปตามหลักตรรกะ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

7. ต้องมีความสมบูรณ์ คือ ต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ ในเชิงลึก ทั้งด้านเรื่องราวหรือเวลา

8. ต้องมีความยุติธรรม คือ ต้องมีความยุติธรรมในการใช้วิจารณ์ญาณหรือการตัดสิน
 ใด ๆ โดยไม่มีความลำเอียง

จากที่นักวิชาการทั้งหมดได้กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะของการคิด
 อย่างมีวิจารณ์ญาณนั้นมีหลายประการ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการใช้ความคิดที่มีความ
 รอบคอบจากการไตร่ตรองก่อนนำไปสู่การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยสามารถสรุปลักษณะ
 ที่เด่นชัดของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ได้ดังต่อไปนี้

1. มีการคิดไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจ โดยไม่มีอคติหรือความลำเอียง
2. มีการเปรียบเทียบและแยกแยะข้อมูลที่ชัดเจน
3. ใช้เหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองและโต้แย้ง
4. มีการกำหนดประเด็นคำถาม และตั้งข้อสมมติฐานที่ชัดเจน
5. มีการค้นหาหรือรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

สุวิทย์ มูลคำ (2550, หน้า 20-21) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ สรุปได้เป็นหลักการ ดังนี้

1. ข้อมูลมีความชัดเจน
2. ข้อมูลและความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีความสมเหตุสมผลเป็นที่ยอมรับ
3. การสรุปอ้างอิงใช้กระบวนการสรุปทั้งนิรนัยและอุปนัยโดยคำนึงถึงการตัดสินคุณค่า
 ด้วย

4. การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูล ความรู้ทักษะการสื่อสารอย่างมี
 ประสิทธิภาพ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 126) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
 ประกอบไปด้วยทักษะต่าง ๆ ที่ควรต้องฝึกฝน ดังนี้

1. การนิยามปัญหา การรู้และเข้าใจสถานการณ์ของปัญหา สามารถระบุและจัดลำดับ
 ความรุนแรงของปัญหา ระบุสาระสำคัญ จุดเด่นของปัญหาได้
2. การรวบรวมข้อมูล มีทักษะด้านการสื่อสาร อ่าน เขียน ฟัง พูด ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ
 ในการรวบรวมข้อมูลได้ สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นทักษะในการสังเกต จำแนก แยกแยะข้อมูลได้ ระบุรายละเอียดของข้อมูล สามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง จัดกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลได้

4. การสังเคราะห์ข้อมูล เป็นทักษะในการตีความข้อมูล และเลือกใช้ข้อมูลได้ สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลแล้วสรุปเป็นความคิดได้

5. การประเมินข้อมูล ได้แก่ การประเมินความสำคัญของข้อมูล และประเมินข้อโต้แย้งได้อย่างถูกต้อง การเปรียบเทียบว่าข้อมูลใดจริงข้อมูลใดเท็จ ข้อมูลใดไม่เกี่ยวข้อง

6. การตัดสินใจได้ดี ถูกต้องชัดเจน เป็นประโยชน์ รวดเร็ว และมีเหตุผล
 นอริส และ เอนนิส (Norris and Ennis, 1989 อ้างถึงใน ลักษณะ สิริวัฒน์, 2549, หน้า 94-95) ได้แบ่งองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณออกเป็น 2 ประเภทที่สัมพันธ์กัน คือ ความสามารถ และคุณลักษณะ กล่าวคือ

1. ความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่

1.1 ความกระจ่างชัดเบื้องต้น

1.1.1 ถ้ามได้ตรงประเด็น

1.1.2 วิเคราะห์การอ้างเหตุผล

1.1.3 ถ้ามและตอบคำถามได้ชัดเจน และทำทนาย

1.2 ข้อมูลสนับสนุน

1.2.1 การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

1.2.2 มีการสังเกต

1.3 การสรุปอ้างอิง

1.3.1 การนิรนัย

1.3.2 การอุปนัย

1.3.3 การตัดสินใจคุณค่า

1.4 การกระจ่างชัดขั้นสูง

1.4.1 กำหนดปัญหา และอธิบายคำจำกัดความของปัญหา

1.4.2 กำหนดข้อตกลงเบื้องต้น

1.5 ยุทธวิธี และกลยุทธ์

1.5.1 การตัดสินใจลงมือกระทำ

1.5.2 ปฏิกริยากับผู้อื่น

2. ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การตั้งคำถาม การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และการตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลและเหตุผลอย่างพอเพียง จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามความเห็นของนักวิชาการหลายท่าน มีความคล้ายคลึงกันในส่วนต่าง ๆ ดังนี้
1. ข้อมูลหรือความรู้ เกี่ยวกับเรื่องราวหรือประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ
 2. การอ้างอิงข้อมูล ข้อมูลหรือความคิดที่นำไปใช้ในการตัดสินใจต้องมีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มิใช่ความคิดที่เกิดขึ้นจากจินตนาการที่ไร้เหตุผล
 3. การตัดสินใจ ในการเลือกวิธีการจัดการกับเรื่องราวหรือปัญหาที่พบเจอ ซึ่งทางเลือกดังกล่าวนี้ต้องประกอบไปด้วยเหตุและผล

กระบวนการหรือขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ชาติ แจ่มนุช (2545, หน้า 48) กล่าวว่า ขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. ระบุปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา
2. ตั้งสมมติฐานคาดเดาคำตอบ
3. รวบรวมและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
4. พิจารณาความน่าเชื่อถือและเพียงพอของข้อมูล หลักฐาน และแหล่งข้อมูล
5. วิเคราะห์ เปรียบเทียบ จัดกลุ่ม จัดลำดับ ฯลฯ ของข้อมูล
6. สรุป
7. ตัดสินใจ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549, หน้า 90-92) กล่าวว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. กระบวนการทำงานของการคิด (Mental operations) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
 - 1.1 กระบวนการผสมผสานความรู้ (Cognitive operations) คือ การใช้ทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ในการย่อยข้อมูล และใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่
 - 1.2 กระบวนการจัดการและควบคุมความคิด (Metacognitive operations) ได้แก่ การวางแผน ปรับยุทธวิธีและทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการคิด ประเมินผลการทำงานของความคิด และควบคุมกระบวนการทำงานของความคิด
2. การก่อเกิดความคิด (Disposition) ได้แก่
 - 2.1 รู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
 - 2.2 มองหาหลักฐานสนับสนุน

2.3 เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น

2.4 ตั้งใจทำงานจนสำเร็จ

2.5 เปลี่ยนความคิดเห็นเมื่อมีเหตุผลที่ควรรับฟัง

2.6 ไม่ด่วนตัดสินความหากยังมีหลักฐานไม่เพียงพอ

3. ความรู้ (Knowledge) คือ สิ่งที่เราได้รับรู้ซึ่งอาจจะมาจากการจำ หรือจากการนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิม

ชนาธิป พรกุล (2554, หน้า 266) กล่าวว่า ขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีดังต่อไปนี้

1. ระบุประเด็นปัญหาหรือประเด็นในการคิด
2. ประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการคิดทางกว้าง คิดทางลึกซึ้ง คิดอย่างละเอียด และคิดในระยะไกล
3. วิเคราะห์ข้อมูล
4. พิจารณาทางเลือก โดยพิจารณาข้อมูลด้วยหลักเหตุผล และระบุทางเลือก

ที่หลากหลาย

5. ลงความเห็น/ ตัดสินใจ/ ทำนายอนาคต โดยประเมินทางเลือก และใช้เหตุผลคิดคุณค่า

ทิตนา เขมมณี (2555, หน้า 305) กล่าวว่า ขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายในการคิด
2. ระบุประเด็นในการคิด
3. ประมวลข้อมูล ทั้งทางด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่คิด ทั้งทางกว้าง ลึก และไกล
4. วิเคราะห์ จำแนกแยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่ของข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้

นำมาใช้

5. ประเมินข้อมูลที่จะใช้ในแง่ความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือ

6. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูลเพื่อแสวงหาทางเลือก/ คำตอบที่สมเหตุสมผลตามข้อมูลที่มี

7. เลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงผลที่จะตามมา และคุณค่าหรือความหมายที่แท้จริงของสิ่งนั้น

8. ชั่งน้ำหนัก ผลได้ ผลเสีย คุณ-โทษ ในระยะสั้นและระยะยาว

9. ไตร่ตรอง ทบทวนกลับไปมาให้รอบคอบ

10. ประเมินทางเลือกและลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 56-57) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการฝึกทักษะ

1. จัดเตรียมและระบุว่า จะพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในเรื่องใด ผู้เรียนควรจะต้องรับรู้ว่าคุณต้องการให้เขาเรียนรู้อะไร ขั้นตอนนี้ครูจะต้องวิเคราะห์ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และต้องการฝึกนักเรียน เช่น การแยกแยะข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์การรู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงกับการแสดงความคิดเห็น การประเมินข้อมูลเพื่อสนับสนุนข้อสรุป การแสดงเหตุผลในการตัดสินใจ หรือการใช้หลักฐานมาอ้างอิงข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งวางแผนว่าจะฝึกทักษะอะไร อย่างไร และใช้เวลานานเท่าใด

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ครูตั้งจุดประสงค์ไว้ การฝึกปฏิบัติเฉพาะแต่ละทักษะเป็นสิ่งสำคัญ ครูต้องออกแบบกิจกรรมเตรียมสื่อต่าง ๆ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในทักษะนั้น ๆ

3. ทดสอบว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์วิจารณ์ในแต่ละด้าน ทั้งนี้เพื่อประเมินและตรวจสอบว่า ผู้เรียนต้องการการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมหรือไม่ เป็นการเสริมความสามารถ

4. ทบทวนทักษะที่สอนและมีการอภิปรายในห้องเรียน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในห้องเรียนตามเนื้อหาในหลักสูตร โดยให้ผู้เรียนมีเสรีภาพ และได้แสดงความสามารถในทักษะที่ได้เรียน ครูจะต้องเน้นการประยุกต์ทักษะนั้นในหัวข้อที่เรียนหรือชีวิตประจำวัน การประยุกต์ใช้เป็นสิ่งสำคัญ เช่น เนื้อหาประวัติศาสตร์ มีการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์เอกสารทางประวัติศาสตร์ หรือเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ มีการวิเคราะห์นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล หรือวิเคราะห์มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนกับสภาพที่แท้จริง เป็นต้น

สุคนธ์ สิ้นพานนท์ (2558, หน้า 139) กล่าวว่า ขั้นตอนของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. การทำความเข้าใจกับปัญหา/ ประเด็นปัญหา/ สถานการณ์ที่พบ

2. การรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ

3. การวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูล เพื่อหาทางเลือกหรือคำตอบที่ถูกต้องอย่างรอบคอบ

4. การสรุป เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

เดรสเซล และ เมย์ฮิว (Dressel and Mayhew, 1957, pp. 179-181 อ้างถึงใน สุคนธ์สินธุพานนท์, 2558, หน้า 138) กล่าวว่า กระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การนิยามปัญหา คือ ความสามารถในการกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้ง วิเคราะห์ข้อความหรือข้อมูลที่คลุมเครือให้ชัดเจน และเข้าใจความหมายของคำหรือข้อความ หรือแนวคิดภายในขอบเขตข้อเท็จจริงที่กำหนดให้ ระบุองค์ประกอบที่สำคัญของปัญหา จัดองค์ประกอบของปัญหาให้เป็นลำดับขั้นตอน

2. การรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยความเป็นปรนัย เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือ แสวงหาข้อมูลที่ต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การจัดระบบข้อมูล คือ ความสามารถในการแสวงหาแหล่งที่มาของข้อมูล วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ระบบ ข้อตกลงเบื้องต้นของข้อความ พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล จัดระบบโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น พิจารณาข้อมูลที่แสดงถึงความลำเอียงและการโฆษณาชวนเชื่อ และตัดสินใจความขัดแย้ง และเสนอข้อมูลได้

4. การเลือกสมมติฐาน คือ ความสามารถในการเลือกสมมติฐาน ที่สามารถเป็นไปได้มากที่สุด มาพิจารณาเป็นอันดับแรก การกำหนดสมมติฐานจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูล พิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทางในการแก้ปัญหา

5. การสรุป คือ ความสามารถในการคิดพิจารณาข้อความคลุมเครือของข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลที่มีเหตุผลหนักแน่น และน่าเชื่อถือว่ามี ความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสรุป ถ้าการสรุปไม่มีเหตุผลเพียงพอต้องมีการหาเหตุผลเพิ่มเติมมาพิจารณาตัดสินใจสรุปใหม่ แล้วจึงนำข้อสรุปและหลักการไปประยุกต์ใช้

มิเชลส์ (Michaelis, 1972, p. 176 อ้างถึงใน วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช), 2555, หน้า 49) กล่าวว่า ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวิชาประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. นิยามคำถามหรือปัญหาเพื่อนำไปสู่การศึกษา (Define the question or problem to be studied.)
2. ตั้งสมมติฐานหลักหรือคำถามสำคัญที่จะนำไปสู่การศึกษา (State hypothesis or questions to guide study.)
3. รวบรวมและประเมินหลักฐานข้อมูล (Collect and evaluate sources of information.)
4. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในหลักฐาน (Analyze and synthesize data in the sources.)
5. ประมวลข้อค้นพบที่นำไปสู่การตอบคำถามและทดสอบสมมติฐาน (Organize findings to answer question and test hypotheses.)
6. ตีความข้อค้นพบในความสัมพันธ์ของการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (Interpret findings in relation to social, economic, and political developments.)

ดีคาโรลี (Decaroli, 1973, pp. 67-68 อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2556, หน้า 124-125) กล่าวว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. การนิยาม เป็นการกำหนดปัญหา ทำความตกลงเกี่ยวกับความหมายของคำข้อความ และการกำหนดเกณฑ์ สามารถระบุลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ระบุปัญหาได้ รวมทั้งสามารถรวบรวมสาระสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้
2. การวิเคราะห์ เป็นการพัฒนาข้อมูลอย่างละเอียด แยกย่อย โดยการคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งนั้น จนสามารถประเมินค่าและตัดสินใจได้ สามารถสังเกต จำแนกแยกแยะ บอกรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ จุดร่วมและจุดต่าง และสามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้
3. การสังเคราะห์ เป็นการประมวลผลข้อมูล ทักษะการระบุข้อมูลที่จำเป็น และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีการจัดระบบข้อมูลแล้วสามารถเลือกใช้ข้อมูลได้ว่าข้อมูลใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น น่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ
4. การตีความข้อเท็จจริง การสรุปอ้างอิง การระบุอคติหรือความลำเอียง
5. การใช้เหตุผลโดยระบุเหตุและผล ความสัมพันธ์เชิงตรรกศาสตร์

6. การประเมินผลโดยการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล โดยนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกัน รู้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น สิ่งใดเป็นอคติ เกี่ยวข้องหรือไม่ เกี่ยวข้อง ถูกหรือผิด

7. การประยุกต์ใช้ หรือนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่

8. การประเมินความสำเร็จของคำตอบ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินความเพียงพอของคำตอบตามทฤษฎี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่านักวิชาการแต่ละท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันไป สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของเดรชเชล และเมย์ฮิว มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
1. การนิยามปัญหา	1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
2. การรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา	2. การวางแผนการศึกษา
3. การจัดระบบข้อมูล	3. การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
4. การเลือกสมมติฐาน	4. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูลหรือหลักฐาน
5. การสรุป	5. การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
	6. การนำเสนอผลการศึกษา
	7. การตรวจสอบผลการดำเนินงาน

1. การนิยามปัญหา มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 1 คือ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

2. การรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 3 คือ การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน

3. การจัดระบบข้อมูล มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 4 คือ การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูลหรือหลักฐาน

4. การเลือกสมมติฐาน มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 1 คือ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน และขั้นที่ 5 คือ การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน

5. การสรุป มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 5 คือ การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวิชาสังคมศึกษา

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 50-57) กล่าวว่า รูปแบบการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวิชาสังคมศึกษา ที่ครูสามารถเลือกพิจารณาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานและบริบทของผู้เรียน มีดังนี้

1. การใช้การแก้ปัญหาพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ เนื่องจากปัญหามีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง และมีความสำคัญกับสังคมที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ โดยปัญหาจะต้องมีความยากและอุปสรรคอยู่บ้าง เพื่อสะท้อนความเป็นเรื่อง “จริง”

2. การใช้ปัญหาความขัดแย้งมาพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยครูอาจเลือกปัญหาจากหนังสือพิมพ์หรือโฆษณาต่าง ๆ ในการสอน เพราะ ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการแยกความแตกต่างระหว่างความจริงกับความคิดเห็น รวมถึงการสอนจากเหตุการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อการสอนที่ดี ผู้เรียนจะได้ฝึกการตรวจสอบคำสนับสนุนและคัดค้านในเหตุการณ์นั้น โดยศึกษาการโต้แย้งจากทั้งสองฝ่าย และพิจารณาการตัดสินใจจากค่านิยมที่ทั้งสองฝ่ายยึดถือ

3. ใช้การศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) และใช้วิธีการที่นักสังคมศาสตร์สร้างองค์ความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ โดยการศึกษาเฉพาะกรณีนั้นจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่มีการขัดแย้งเรื่องค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ทั้งที่ตนเชื่อว่า ถูก-ผิด ดี-ไม่ดี และปัญหาที่มีการโต้แย้ง เพราะจะได้มีการศึกษาแนวคิดหลายรูปแบบ และเป็นการตรวจสอบความคิดเห็นและเหตุผลจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพิจารณาจุดยืนของแต่ละบุคคล และในส่วนของวิธีการที่นักสังคมศาสตร์ใช้ในการศึกษาหาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ได้แก่ วิธีการทางประวัติศาสตร์ วิธีการสืบสอบ หรือใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือ การที่ผู้เรียนศึกษาและนำกระบวนการที่นักสังคมศาสตร์ค้นพบและสร้างองค์ความรู้มาใช้ วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ในวิธีการ

แสวงหาความรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ การแปลความหมาย การประเมินความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการเสนอผลงานที่ผ่านกระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์

4. การใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในประเด็นเรื่องข้อมูลที่ขัดแย้งและการสืบสอบหาข้อเท็จจริง โดยมี 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางแรก ครูเสนอข้อความที่เขียนบรรยายอยู่ในหนังสือเรียน แล้วครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับการตีความจากข้อความ แนวทางที่สอง ครูเสนอหลักการหรือมโนทัศน์ หรือคำกล่าวอ้างอิง (Reference) ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดสืบสอบถึงความเชื่อถือได้ของหลักการเหล่านั้น และแนวทางสุดท้าย ครูเน้นการใช้เนื้อหาที่เป็นเรื่องขัดแย้ง เพื่อให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรอง การสร้างความสงสัยในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าไม่มีความหมายที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

5. ใช้กระบวนการในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีการเตรียมการฝึกทักษะ และพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในห้องเรียนตามเนื้อหาในหลักสูตร

6. ใช้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันเน้นการฝึกแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสตรวจสอบและตั้งข้อสมมติฐานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจะฝึกวิธีการสืบสอบ และฝึกแก้ปัญหาทางสังคม ครูจะต้องนำเสนอข้อสมมติฐานให้ผู้เรียนคิดและตรวจสอบหลังจากเรียนเนื้อหา มีการแบ่งกลุ่มย่อยให้ศึกษาแต่ละข้อของสมมติฐานที่ครูนำเสนอ ผู้เรียนที่เป็นสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะต้องรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อสมมติฐาน มีการค้นคว้าอย่างอิสระ สรุปหลักการสำคัญว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อสมมติฐาน โดยตั้งอยู่บนรากฐานของการค้นคว้าทั้งหมด ด้วยวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษากระบวนการวิจัย การตรวจสอบหลักฐาน และหาข้อสรุป ผลของการฝึกหัดนี้ทำให้เกิดแรงเสริมกำลังใจและการสืบสอบอย่างมีวิจารณญาณ และขณะเดียวกันก็ได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันไปด้วย

บรรจง อมรชิวิน (2556, หน้า 178) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามนุษย์ จึงมีการอธิบายทั้งในด้านมุมมอง อุดมการณ์ ปรัชญาในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งควรต้องมีการพิจารณาทางเลือกเหล่านี้อย่างมีวิจารณญาณ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากวิชา

สังคมศึกษา เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันของมนุษย์ล้วนแต่ต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิต

วิธีสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพ

สุคนธ์ สิ้นพานนท์, วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ และพรณี สิ้นพานนท์ (2551, หน้า 80-81) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน มีดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักคิดในสิ่งที่เรียน รู้จักคิดในแง่การตีความหมายในรายละเอียด รู้จักขยายผลของสิ่งที่คิดและปรับสิ่งที่ได้จากการคิดดังกล่าวไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ฝึกให้ผู้เรียนได้รู้ปัญหา วิธีแก้ไขปัญหา บนพื้นฐานของข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาวิเคราะห์ พิจารณาความน่าเชื่อถือก่อนการตัดสินใจ ประเด็นสำคัญคือการสร้างให้ผู้เรียนรู้จักคิดก่อนทำ และสามารถอธิบายการกระทำของตนว่ามีเหตุผลอย่างไร โดยใช้คำถามว่า “ทำไม”
2. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความรู้สึกที่เป็นอิสระ ซึ่งผู้สอนอาจจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนและพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
3. จัดสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น หนังสือ บทความประเภทต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ นิตาน เป็นต้น เมื่อผู้เรียนอ่านแล้ว ครูอาจใช้คำถามในการฝึกการคิด อาทิ เรื่องนี้คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร หรือครูอาจจัดทำแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้แก่ผู้เรียน เช่น ใช้คำถามฝึกการคิดหลังจากที่ผู้เรียนอ่านสถานการณ์จำลอง เป็นต้น
4. ฝึกให้ผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในข่าวประจำวัน การ์ตูนล้อการเมือง ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการอภิปรายเชิงวิเคราะห์ วิวิจารณ์ นอกจากนี้ยังควรฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการลงข้อสรุปและรู้จักประเมินความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รู้จักการอ้างเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นกลาง
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวางแผนการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยแนะนำให้ผู้เรียนวางเป้าหมาย ตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยมีข้อมูลหลักฐานในการตรวจสอบและใช้เหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจปรับปรุง หรือดำเนินงานตามแผน

และรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รอบคอบ และควบคุมตนเองให้ดำเนินงานตามแผน รู้จักวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รอบคอบ และควบคุมตนเองให้ดำเนินงานตามแผน

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554, หน้า 352) กล่าวว่า การสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องปลูกฝัง “ทัศนคติที่ดี” ต่อการคิดในตัวผู้เรียน และที่สำคัญที่สุด คือ ครูจะต้องเป็นต้นแบบ รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีและมีความตั้งใจด้วย

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 58-61) กล่าวว่า แนวทางการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. ครูต้องเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณแก่ผู้เรียน
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

อย่างมีเหตุผล

3. ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
4. ครูต้องสามารถรับฟังผู้เรียนและเรียนรู้จากผู้เรียนไปพร้อมกันได้
5. ครูต้องเป็นผู้เชื่อมโยงและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อกัน
6. ครูต้องรู้จักการตั้งคำถาม การตั้งคำถามที่เหมาะสมและเป็นคำถามปลายเปิด

จะกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้

7. ครูควรใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

8. ครูควรจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เช่น แผ่นป้ายแสดงข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการอ่าน และการคิด

9. ครูต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการคิดที่ถูกต้อง ต้องใช้เวลาแก่ผู้เรียนเพื่อตรวจสอบข้อมูล เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ และประเมินผลเพื่อการตัดสินใจ

10. ครูต้องให้กำลังใจในการอ่านเพื่อรวบรวมข้อมูล หัดให้ผู้รู้จักตรวจสอบข้อมูล

11. ครูต้องพยายามให้ตัวอย่างปัญหา หรือสถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์ที่ผู้เรียนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากติดตาม

12. ครูต้องให้ผู้เรียนคิดเอง ถ้าผู้เรียนมีข้อผิดพลาดก็เป็นหน้าที่ของครูจะต้องแนะนำให้เขาเห็นความผิดนั้นและหาทางแก้ไข

13. ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเกณฑ์การตัดสินใจ และยอมรับการตัดสินใจนั้น

14. ครูควรใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ครูต้องให้กำลังใจต่อคำตอบหรือการแก้ปัญหาที่มีรูปแบบแตกต่างกัน รวมทั้งการตั้งคำถามต่าง ๆ ของผู้เรียนด้วย

15. ครูพยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเลือกปัญหา การรวบรวมข้อมูล ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา และทดสอบวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ

16. ครูควรให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินและวิพากษ์วิจารณ์ โดยวิธีการต่าง ๆ อาทิ การแสดงบทบาทสมมติ การอธิบายสาเหตุต่าง ๆ

17. ครูพยายามให้ผู้เรียนรู้จักตั้งข้อสมมติฐานนอกเหนือจากที่มีในบทเรียน

18. ครูพยายามให้ผู้เรียนมีความคิดแบบจินตนาการ โดยอาจให้แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านไปแล้วโดยครูแสดงเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่

19. ครูต้องช่วยผู้เรียนฝึกแปลความหมาย โดยฝึกให้มีหลักเกณฑ์ในการแปลความหมาย เช่น ความหมายจะต้องสั้น มีความชัดเจน มีใจความครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด และจะต้องเป็นคำอธิบายในรูปประโยคบอกเล่า

20. ครูจะต้องให้ผู้เรียนรู้จักแยกแยะและเลือกข้อมูลต่าง ๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการเปรียบเทียบ ความเหมือนกันและแตกต่างกัน ตลอดจนได้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของปัญหา

21. ครูจะต้องให้ผู้เรียนอธิบายความหมายและรู้จักนำเนื้อหาที่ได้จากการอ่านหรือได้ฟังไปใช้

บรรจง อมรชิวิน (2556, หน้า 21-23) กล่าวว่า วิธีการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเหมาะสม มีดังนี้

1. ไม่ควรจัดเป็นโปรแกรมการสอนพิเศษในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพราะ ผู้เรียนจะใช้ความรู้แก้ปัญหาได้เฉพาะเนื้อหาที่จัดให้เรียนเท่านั้น

2. ควรสอดแทรกการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสู่ภายในเนื้อหาสาระวิชา อาทิ การตั้งคำถามต่อผู้เรียน

3. สามารถสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้กับผู้เรียนทุกคน ไม่เพียงแต่เฉพาะกับเด็กเก่งเท่านั้น

4. ควรใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนมาช่วยในการสอนคิดด้วย ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่มากพอ

5. ต้องสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เป็นรูปธรรมชัดเจน เป็นขั้นเป็นตอน เนื่องจากความคิดอย่างมีวิจารณญาณค่อนข้างที่จะมีความเป็นนามธรรม

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 136) กล่าวว่า ครูควรเตรียมสถานการณ์สำหรับฝึกฝน การคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

1. เตรียมข้อมูลหรือสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและพิจารณาตัดสินใจว่า ข้อมูลใดถูกต้องหรือมีความน่าเชื่อถือมากกว่ากัน

2. เตรียมคำถามหรือสถานการณ์ที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตหรือให้คำตอบไว้แล้ว นำมาให้ ผู้เรียนตัดสินใจว่าข้อสังเกตนั้น มีข้อสนับสนุน ข้อคัดค้าน หรือไม่มีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เลย

3. เตรียมข้อความหรือสถานการณ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน แล้วนำมาให้ผู้เรียนสรุปจาก ข้อความหลักที่กำหนด

4. เตรียมข้อความหรือสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน แล้วนำมาให้ผู้เรียนตัดสินใจว่า ข้อความใดจำเป็นที่สุด หรือจำเป็นต้องเกิดขึ้นก่อนจึงจะสมเหตุสมผล

นอริส (Norris, 1985 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554, หน้า 352) กล่าวว่า การสอน การคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ครูจะต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น แม้ว่าความคิดเห็นจะแตกต่างกับผู้อื่น

2. จะต้องส่งเสริมการอภิปรายในชั้น ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

3. สนับสนุนให้ผู้เรียนอธิบายเหตุผลของคำตอบที่ให้ มากกว่าการบอกว่า ผิด หรือ ถูก แต่เพียงอย่างเดียว

4. ควรจะสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปกับวิชาที่ครูสอน เช่น ในวิชา วรรณคดี ประวัติศาสตร์

5. ครูจะต้องสร้างความคาดหวังให้ผู้เรียนทราบว่า ครูต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิด อย่างมีวิจารณญาณ โดยบ่งไว้ในวัตถุประสงค์

6. ครูควรจะให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกหัดในการตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือไม่เชื่อในโฆษณา สินค้าในโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ และสนับสนุนให้ช่วยในการตัดสินใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มี ประสิทธิภาพนั้น สามารถทำได้โดยครูผู้สอนต้องอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อทักษะดังกล่าว และควรสอนโดยบูรณาการในเนื้อหา

ของทุกสาระวิชาที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งอาจกำหนดเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนร่วมกันหาแนวทางอันเหมาะสมในการจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ

ความสำคัญหรือประโยชน์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549, หน้า 101-102) กล่าวว่า คนเราจะใช้การคิดอย่างมี

วิจารณญาณใน 2 ลักษณะ คือ

1. ใช้ในการตัดสินใจ เช่น ตัดสินใจในการเลือกอาชีพ หรือตัดสินใจเลือกบุคคลมาร่วมทำงานด้วย เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่จำเป็นเนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ใช้ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ การเรียนรู้ การสนทนาหรืออภิปราย รวมไปถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในโลกยุคเทคโนโลยี บุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณย่อมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีหลักการ สามารถควบคุม จัดการ และตรวจสอบความคิดตนเองได้ รวมทั้งสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยการใชเหตุผลอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยปรับปรุงให้ชีวิตดีขึ้น เดินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และยังเป็นทักษะสำคัญที่พัฒนาบุคคลให้มีลักษณะ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น”

ทิตินา แคมมณี (2555, หน้า 304) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ได้ความคิดที่รอบคอบสมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลับกรอง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้านคุณ-โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 58) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะ ในการเรียนรู้นั้นไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องรับข้อมูลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น การสอนที่ดีนั้นจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูนำเสนอ ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นไปตามสภาพจริง

บรรจง อมรชีวิน (2556, หน้า 17-18) กล่าวว่า ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. เป็นทักษะการคิดที่มีความชัดเจนและมีเหตุผล สามารถใช้ได้กับทุกสาขาอาชีพ
2. มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกที่ขับเคลื่อนด้วยสารสนเทศและเทคโนโลยี เนื่องจากต้องการทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน
3. ช่วยพัฒนาความสามารถในด้านภาษา การนำเสนอ และการทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ

4. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และช่วยในการประเมินหรือคัดเลือกความคิดใหม่ ๆ ที่ดีที่สุด

5. สำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกี่ยวกับการตัดสินใจด้วยความสมเหตุสมผล
 ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 110) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งมีปัญหาและต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา จึงควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ในโรงเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

บาสแฮม และคณะ (Bassham, 2011, p. 7-10) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชั้นเรียน

1.1 ช่วยพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการให้เหตุผล และความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ

1.2 ช่วยพัฒนาการคิดวิจารณญาณในการประเมินเกี่ยวกับการให้เหตุผล และด้านความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ

1.3 ช่วยฝึกการพัฒนาและข้อโต้แย้งที่ดีในการให้เหตุผลและความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ

2. ประโยชน์ต่อการทำงาน คือ ใช้สำหรับเป็นทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแก้ไขปัญหา การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร การสรุปผลข้อมูล

3. ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.1 สามารถช่วยในการที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำสิ่งใด ๆ ในเวลาหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาด

3.2 เป็นสิ่งสำคัญต่อการสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งต้องใช้การตัดสินใจอย่างถูกต้องเหมาะสมในการพิจารณาประเด็นต่าง ๆ

3.3 ช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยไม่มีอคติหรือความลำเอียง

จากที่นักวิชาการทุกท่านได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน เนื่องจากในชีวิตประจำวันต้องพบเจอกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้การตัดสินใจอยู่เสมอ เช่น ด้านการเรียน และด้านการทำงาน เป็นต้น อีกทั้งโลกในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ก็มีความจำเป็นสำหรับการความคิดที่หลากหลาย รวมถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยเช่นกัน

การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 257-269) กล่าวว่า ตัวอย่างของแบบทดสอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson-Glaser critical thinking appraisal) สร้างขึ้นโดยวัตสันและเกลเซอร์ใน ค.ศ. 1937 และพัฒนา มาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงล่าสุดใน ค.ศ. 1980 ใช้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงวัยผู้ใหญ่ โดยมีการวัดความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1.1 ความสามารถในการสรุปอ้างอิง (Inference) คือ ความสามารถในการตัดสินความน่าจะเป็นของข้อสรุปว่าข้อสรุปใดเป็นจริงหรือเท็จ

1.2 ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of assumption) คือ ความสามารถในการจำแนกว่าข้อความเป็นข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น

1.3 ความสามารถในการนิรนัย (Deduction) คือ ความสามารถในการหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลจากข้ออ้างโดยใช้หลักตรรกศาสตร์

1.4 ความสามารถในการตีความ (Interpretation) คือ ความสามารถในการให้น้ำหนักข้อมูล/หลักฐาน เพื่อตัดสินความเป็นไปได้ของข้อสรุป

1.5 ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of arguments) คือ ความสามารถในการจำแนกการให้เหตุผลว่าสิ่งใดเป็นความสมเหตุสมผล

2. แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวของเอนนิส (Cornell critical thinking test, level X and level Z) สร้างและพัฒนาโดยเอนนิสและมิลล์แมนใน ค.ศ. 1961 มีการพัฒนามาเป็นระยะ โดยปรับปรุงล่าสุดใน ค.ศ. 1985 สามารถแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบทดสอบระดับเอกซ์ (Cornell critical thinking test, level X) ใช้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษา เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดตอบ 3 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

2.1.1 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการสังเกต (Credibility of sources and observation)

2.1.2 ความสามารถในการนิรนัย (Deduction)

2.1.3 ความสามารถในการอุปนัย (Induction)

2.1.4 ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption identification)

2.2 แบบทดสอบระดับแซด (Cornell critical thinking test, level Z) ใช้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปญญาเลิศ นักศึกษาระดับวิทยาลัย และผู้ใหญ่ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

2.2.1 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Credibility of sources)

2.2.2 ความสามารถในการพยากรณ์และการวางแผนการทดลอง (Prediction and experimental planning)

2.2.3 ความสามารถต่อการอ้างเหตุผลผิดหลักตรรกะ (Fallacies)

2.2.4 ความสามารถในการนินย

2.2.5 ความสามารถในการอุปนัย

2.2.6 ความสามารถในการให้คำจำกัดความ (Definition)

2.2.7 ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น

3. แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจรรณญาณตามแนวของเอนนิสและเวียร์ (Ennis-Weir critical thinking essay test) พัฒนาโดยเอนนิสและเวียร์ ใน ค.ศ. 1985 เป็นแบบทดสอบอัตนัย ใช้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญา แบบทดสอบรูปแบบนี้ต้องการทดสอบประเด็นการคิดในลักษณะดังนี้

3.1 การจับประเด็น (Getting the point)

3.2 การพิจารณาเหตุผลและข้อตกลงเบื้องต้น (Seeing the reason and assumption)

3.3 การเสนอประเด็นของตนเอง (Stating one's poing)

3.4 การใช้เหตุผลที่ดี (Offering good reasons)

3.5 การพิจารณาประเด็นหรือคำอธิบายที่เป็นไปได้ของผู้อื่น (Seeing other possibilities)

บรรจง อมรชวีวิน (2556, หน้า 218-226) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบซึ่งมีลักษณะคำถามในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. คำถามการวิเคราะห์หาเหตุผลขั้นพื้นฐาน เช่น ประเด็นหลักของข้อความ หรือของผู้เขียนคืออะไร เป็นต้น

2. คำถามที่ให้วิเคราะห์ได้ถึงน้ำหนักของเหตุผล อาทิ พิจารณาถึงข้ออ้างที่ใช้เป็นข้อโต้เถียงที่กำหนดมา มีน้ำหนักหรือขาดน้ำหนัก

3. คำถามในเชิงอนุมาน คือ ให้พิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างข้ออ้างและข้อสรุป
4. คำถามแบบทำให้งงหรือเป็นเกม
5. คำถามที่ให้หาข้อผิดพลาด
6. คำถามแบบหาเหตุผล เหตุผลคู่ขนานและการแยกแยะ เป็นลักษณะที่ต้องการวัดความเข้าใจเชิงตรรกะแบบอุปนัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถทำได้หลายวิธี แต่โดยส่วนมากมักนิยมใช้แบบทดสอบหรือแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้วัด โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นรูปแบบปรนัยเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ

เจตคติ

ความหมายของเจตคติ

เจตคติบางครั้งก็เรียกทัศนคติ (Attitude) (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 243) โดยนักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายของคำว่าเจตคติ ไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

เดโช สอนานนท์ (2520, หน้า 26) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สถานะความพร้อมของจิตใจหรือประสาท ในการที่จะตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และสถานะความพร้อมดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างถาวรพอสมควร โดยเจตคติดังกล่าวนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกหรืออารมณ์ รวมถึงการกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ด้วย

दनัย ไชโยธา (2534, หน้า 89) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณค่า

กฤษณี คำชาย (2540, หน้า 159) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก หรือความคิดที่บุคคลมีต่อวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอยู่ล้อมรอบตัวเรา

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540, หน้า 106) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือทางต่อต้านก็ได้

ธีรภูมิ เอกะกุล (2542, หน้า 3) กล่าวว่า เจตคติ คือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าในสังคม และเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ต่าง ๆ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 185) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง กิริยาท่าทีรวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ เช่น ต่อดีต่อสิ่งของและสถานการณต่าง ๆ ในสังคม โดยจะแสดงออกมาในทางสนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดี เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น หรือในทางต้าน ซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่เห็นดี ไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 54) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกเชื่อหรือศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ โดยเจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้น เจตคติจึงเป็นคุณลักษณะของความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในใจ

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544, หน้า 96) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวอาจเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สภาพการณ์ เหตุการณ์ และเมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกแล้ว ก็จะมีการเตรียมความพร้อมเพื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งตามความรู้สึกของตนเอง

ลักขณา สรีวัฒน์ (2544, หน้า 69) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยความรู้สึกเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบทางด้านปัญญา และท่าที่เป็นองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 57) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อบุคคล และต่อสถานการณต่าง ๆ

สมบุญ ชาติพงศ์ (2550, หน้า 437) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกโน้มเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความโน้มเอียงดังกล่าวเป็นไปทั้งในทิศทางที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา โดยบุคคลมักจะปฏิบัติต่อสิ่งใดที่มีความสอดคล้องกับทิศทางเจตคติของตนเอง

ชวาล แพรัตกุล (2552, หน้า 50) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความเชื่อศรัทธา และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อถือนั้น ๆ

วิทยากร เชียงกุล (2552, หน้า 26) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที ความคิด ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก ความศรัทธาของปัจเจกชนต่อสิ่งของ คน หรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดในทางบวก หรือลบ และมีแนวโน้มที่คน ๆ นั้น จะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับเจตคติของตน

ฉัตรสุมน พงศ์วิญญู (2553, หน้า 153) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความมั่นคงทางอารมณ์ที่ตอบสนองความสอดคล้องในการกำหนดวิธีการกระทำถึงลักษณะต่าง ๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 244-245) กล่าวว่า เจตคติมีหลายความหมาย ดังนี้

1. ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากทีบุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ และสนับสนุน

1.2 ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และไม่สนับสนุน

1.3 ความรู้สึกที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกใด ๆ

2. บุคคลจะแสดงความรู้สึกออกทางด้านพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ มีการกล่าวคำพูดสนับสนุน ทำทางหน้าตาบอกความพึงพอใจ

2.2 พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออก หรือความรู้สึกที่เป็นกลาง

พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา (2553, หน้า 17) กล่าวว่า คำว่าเจตคติ มี 2 ความหมาย ดังนี้

1. แนวโน้มของการมีพฤติกรรมตอบสนองอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ การรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม

2. แบบแผนพฤติกรรมการตอบสนองต่อบุคคลและสิ่งของในแนวทางที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, หน้า 332) ได้ให้ความหมายของคำว่า เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ไมโอ และฮาดด็อกซ์ (Maio and Haddock, 2010, p. 4) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ลักษณะท่าทางของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายต่าง ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ได้ผ่านการพิจารณา และประเมินมาแล้ว โดยเจตคตินี้จะมีอิทธิพลต่อบุคคลในการตัดสินใจต่อเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ วัตถุ บุคคล ว่าชอบหรือไม่ชอบ นิยมหรือไม่นิยม ดังนั้นแล้ว เจตคติจึงเกี่ยวข้องกับการประเมินค่า ต่อทุกสิ่งทุกอย่างบนพื้นฐานของความรู้ อารมณ์ และพฤติกรรม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางด้านจิตใจของบุคคลที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ อันมีผล ต่อการแสดงออกด้านการกระทำ และการตัดสินใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

องค์ประกอบของเจตคติ

กฤษฎี คำชาย (2540, หน้า 159) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ หมายถึง ภาพรวมที่เกิดขึ้นในความคิดของบุคคลเมื่อบุคคลรับรู้สิ่งเร้า ความรู้นี้อาจอยู่ในรูปของความเชื่อ ความเห็น หรือความรู้จักสิ่งเร้า นั้น ๆ โดยปกติองค์ประกอบด้านความรู้จะเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรม
 2. ด้านความรู้สึก เป็นสภาวะความรู้สึกหรือสภาวะทางอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า ในลักษณะของการประเมิน องค์ประกอบด้านนี้เห็นได้ชัดกว่าด้านความรู้ เนื่องจากเมื่อเกิดความรู้สึกจะมีผลต่อด้านสรีระด้วย
 3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับความคิดและกระบวนการทางสรีระ ทำให้พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามความรู้และความรู้สึกที่มีอยู่
- การแยกองค์ประกอบของเจตคติออกเป็น 3 ด้าน มีประโยชน์ต่อการประเมินการเรียนรู้เจตคติเป็นอย่างมาก เนื่องจากเทคนิคในการประเมินเจตคตินั้นขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดของเจตคติที่ต้องการจะวัด หากเจตคตินั้นมีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับความรู้หรือความรู้สึก ก็มักจะวัดโดยการให้ผู้เรียนรายงานตนเอง แต่หากเจตคตินั้นมีแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก็อาจวัดโดยการสังเกตการกระทำของผู้เรียน

ธีรภูมิ เอกะกุล (2542, หน้า 10) กล่าวว่า การที่มนุษย์จะเกิดเจตคติได้นั้น ต้องมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านความรู้ เนื่องจากบุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดได้ บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นก่อน
2. ด้านความรู้สึก กล่าวคือเมื่อบุคคลรู้และเข้าใจเรื่องใด จะสรุปความเห็นในรูปของการประเมินผลว่าสิ่งนั้นน่าพอใจหรือไม่ มีความสำคัญหรือไม่ ดีหรือไม่ ซึ่งถือเป็นความรู้สึกต่อสิ่งนั้น
3. ด้านความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติ หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ในทิศทางที่สนับสนุน หรือขัดแย้ง

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544, หน้า 98) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านปัญญา หมายถึง ข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับความคิด ความเข้าใจ ซึ่งจะมีส่วนเป็นตัวกำหนดเจตคติของแต่ละบุคคลด้วย เช่น บุคคลชอบอาชีพวิศวกรมากกว่าอาชีพครู เพราะรู้ว่าเงินเดือนของวิศวกรสูงกว่าครู เป็นต้น

2. ด้านความรู้สึก เช่น บุคคลชอบอาชีพครูมากกว่าอาชีพวิศวกร เพราะ รู้สึกว่าอาชีพครูมีเกียรติมากกว่า เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะ เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงทัศนคติอย่างแท้จริง โดยดูจากการเลือกปฏิบัติของบุคคลนั้น

ฉัตรสุมน พุฒิมิถุน (2553, หน้า 153-154) กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. เกี่ยวกับความรู้สึก ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึก หรืออารมณ์ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด
2. เกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด
3. เกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งรวมเอาความตั้งใจและพฤติกรรมคาดหวัง ผลสะท้อนความโน้มเอียงที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 248) กล่าวว่า เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบอยู่เสมอ คือ ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกหรืออารมณ์ และพฤติกรรม แต่จะมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป โดยปกติบุคคลมักจะแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่ แต่ก็ไม่เสมอไปทุกกรณี ในบางครั้งบุคคลมีเจตคติอย่างหนึ่งแต่ก็ไม่ได้แสดงพฤติกรรมตามเจตคติที่มีอยู่ ดังนั้น การจะทราบถึงเจตคติของบุคคล จึงไม่ใช่แน่นอน และอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป

ไมโอ และฮาดด็อกซ์ (Maio and Haddock, 2010, p. 25) กล่าวว่า เจตคติมี องค์ประกอบด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ (Cognitive) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อ แนวคิด และเอกลักษณ์ ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายนั้น ๆ
2. ด้านอารมณ์ (Affective) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึก หรืออารมณ์ ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายนั้น ๆ
3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในอดีต หรือประสบการณ์ที่น่าสนใจต่อเป้าหมายนั้น ๆ

สรุปได้ว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มีแนวคิดเหมือนกันในเรื่ององค์ประกอบของเจตคติ ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 3 ด้าน โดยทุกองค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์ต่อกัน อันประกอบไปด้วย

1. ด้านความรู้หรือปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ด้านความรู้สึก คือ ความคิด ค่านิยม ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. ด้านพฤติกรรม คือ การกระทำหรือการปฏิบัติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ธีรภูมิ เอกะกุล (2542, หน้า 11) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล ได้แก่

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น ๆ เช่น การถูกกลั่นโหม
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เช่น การได้รับคำบอกเล่าจากผู้ปกครอง และครู
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง เช่น การสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลที่น่าเคารพ

หรือได้รับการยกย่อง

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ทางศาสนา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่าง

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544, หน้า 100) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่จะต้องอาศัยเวลาพอสมควร โดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากวิธีการเหล่านี้

1. สร้างตัวเลียนแบบที่เหมาะสมให้กับผู้ที่เราต้องการเปลี่ยนทัศนคติ โดยตัวเลียนแบบต้องมีลักษณะที่สำคัญ เช่น ต้องเป็นบุคคลที่ผู้นั้นยกย่องเชื่อถือ เป็นต้น

2. ใช้วิธีการพูด หรือการสื่อสาร โดยสามารถทำได้ 2 วิธีคือ

2.1 การพูดโดยอ้างเหตุผล คือ การพูดโดยเสนอข้อเท็จจริงทั้งในส่วนดีและไม่ดี เพื่อให้ผู้นั้นใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

2.2 การพูดไร้อารมณ์ คือ การพูดโดยเน้นเพียงด้านเดียว และพยายามเสนอเหตุผลเพียงด้านเดียว วิธีนี้อาจทำให้คนคล้อยตามได้ง่าย แต่อาจเกิดผลเสียถ้าผู้นั้นมารู้เหตุผลอีกด้านหนึ่งในภายหลัง

3. ใช้วิธีการจัดสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การให้เข้าไปมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรม และการเล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544, หน้า 71) กล่าวว่า แหล่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิด และการเปลี่ยนแปลงเจตคติมี 4 แหล่ง ได้แก่

1. ครอบครัว พ่อแม่เป็นผู้ถ่ายทอดความเชื่อ เจตคติ ให้แก่เด็กทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา เช่น การนับถือศาสนา เป็นต้น หลังจากนั้นอาจเปลี่ยนหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ใหม่ ๆ

2. ผู้คนที่ได้พบปะด้วย เช่น การที่เด็กได้รับการปลูกฝังจากการอบรมสั่งสอนของครู หรือเพื่อนที่ดีคอยให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. สื่อมวลชน ถือเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลมากต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4. ประสบการณ์ทางตรงกับที่หมายของเจตคติ เป็นเจตคติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าเจตคติที่เกิดขึ้นโดยทางอ้อม แต่หากผลของพฤติกรรมหลังปฏิบัติตามเจตคติแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ จะมีผลทำให้เจตคติเปลี่ยนไปในทางลบ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 260-261) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติมีความเกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็น คือ

1. แนวทางของการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

1.1 การเปลี่ยนไปในทางเดียวกัน (Congruent change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะเพิ่มมากขึ้นไปในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดเป็นไปในทางลบ ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ เช่น เคยชอบคนนี้ก็ชอบมากขึ้นกว่าเดิม หรือในทางตรงกันข้ามเกลียดคนนั้นก็เกลียดมากขึ้น เป็นต้น

1.2 การเปลี่ยนไปคนละทาง (Incongruent change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะลดลงในทางบวกและเพิ่มไปในทางลบ เช่น เคยชอบคนนี้ก็เปลี่ยนเป็นไม่ชอบ เป็นต้น

หลักการของแนวทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติ คือ เจตคติที่เปลี่ยนไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเจตคติที่เปลี่ยนไปคนละทาง และการเปลี่ยนไปในทางเดียวกันมีความมั่นคงและความคงที่มากกว่าการเปลี่ยนไปคนละทาง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

2.1 ความสุดขีด (Extremes) เจตคติที่อยู่ปลายสุดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่รุนแรงนัก เช่น ความรักที่สุด ความเกลียดที่สุด จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าความรักหรือความเกลียดที่ไม่มากนัก เป็นต้น

2.2 ความซับซ้อน (Multiplicity) เจตคติที่เกิดจากสาเหตุเดียวจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเจตคติที่เกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ หรือบอกไม่ได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง

2.3 ความคงที่ (Consistency) เจตคติที่มีลักษณะคงที่มาก หมายถึง เจตคติที่เป็นความเชื่อฝังใจ จะเปลี่ยนยากกว่าเจตคติทั่วไป เช่น ความรักชาติ ความศรัทธาในศาสนา เป็นต้น

2.4 ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (Interconnectedness) เจตคติที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์ไปในทางตรงกันข้าม เช่น เจตคติที่มีต่อศาสนา เกี่ยวเนื่องกับบิดามารดาอุทิศตนเพื่อศาสนา เป็นต้น

2.5 ความแข็งแกร่งและจำนวนความต้องการ (Strong and Number of wants served) หมายถึง เจตคติที่มีความจำเป็นและความต้องการในระดับสูง จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่แข็งแกร่ง และไม่อยู่ในความต้องการ

2.6 ความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยม (Centrality of related value) เจตคติหลายเรื่องเกี่ยวเนื่องจากค่านิยม ความเชื่อที่ค่านิยมนั้นนำไปปรารถนาและเจตคตินั้นสืบเนื่องจากค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเอง ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำผู้อื่น หรือปัจจัยที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยทิศทางของการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น ก็เป็นไปได้ทั้งเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดิม และเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

การวัดเจตคติ

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2542, หน้า 18) กล่าวว่า การวัดเจตคติมีหลายวิธี ประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด โดยผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี สามารถวัดเจตคติให้ตรงตามเป้าหมาย และผู้สัมภาษณ์จะต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด
2. การสังเกต เป็นวิธีการตรวจสอบบุคคลโดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน โดยควรมีการสังเกตหลาย ๆ ครั้ง และตัวผู้สังเกตเองจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง
3. การรายงานตนเอง เป็นวิธีที่ให้ผู้ถูกวัดแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส โดยให้แสดงความรู้สึกของตนเองอย่างตรงไปตรงมา
4. เทคนิคจินตนาการ เป็นวิธีที่ใช้สถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้ถูกวัด เช่น เรื่องราวแปลก ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบเจตคติจากคำตอบของบุคคลนั้น
5. การวัดทางสรีรภาพ เป็นการวัดที่อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า วัดจากพลังไฟฟ้าในร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น หากดีใจเข็มจะชี้อย่างหนึ่ง แต่ถ้าเสียใจเข็มก็จะชี้อีกอย่างหนึ่ง แต่เป็นเครื่องมือที่ยังไม่นิยมใช้มากนัก

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 186) กล่าวว่า ในการวัดเจตคติต้องคำนึงถึงประเด็นหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. เนื้อหาของเจตคติที่ต้องการวัด ได้แก่ สิ่งเร้าที่เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงกิริยาท่าทีออกมา
2. ทิศทางของเจตคติ โดยทั่วไปจะกำหนดให้เจตคติมีทิศทางเป็นเส้นตรง และต่อเนื่องกัน มีลักษณะเป็นซ้าย-ขวา หรือบวกกับลบ กล่าวคือ เริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง และลดระดับความเห็นด้วยลงเรื่อย ๆ จนถึงความรู้สึกเฉย ๆ และลดต่อไปเป็นไม่เห็นด้วย จนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ความเข้มของเจตคติ ได้แก่ ปริมาณของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า นั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด ถ้ามีความเข้มสูงไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางบวกหรือลบก็ตามจะมีความรู้สึกรุนแรงมากกว่าที่เป็นกลาง ๆ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 60-63) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดเจตคติมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องการวัด เครื่องมือที่นิยมใช้มีอยู่ 5 ชนิด ดังนี้

1. สัมภาษณ์ โดยจะต้องสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ดีเป็นมาตรฐานก่อน ข้อคำถามแต่ละข้อจะต้องกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบความรู้สึกต่อเป้าเจตคติที่ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องการได้ ข้อคำถามหรือข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย การเตรียมคนและเตรียมเครื่องมือการวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนสร้างข้อคำถามจะต้องคิดถึงระยะเวลา ลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย ข้อคำถามควรถามคลุมทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อที่จะได้ใช้ประเมินเปรียบเทียบความรู้สึกที่แท้จริง โดยก่อนเขียนคำถาม ควรวิเคราะห์ก่อนว่าจะถามอะไรบ้างจึงจะครอบคลุมความรู้สึกที่มีต่อเป้าเจตคตินั้น ๆ จำนวนข้อคำถามขึ้นอยู่กับระดับผู้ถูกสัมภาษณ์และเวลาที่ใช้สัมภาษณ์ ถ้าให้มีความเป็นปรนัยก็ควรทำเป็นคำตอบให้เลย เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้วก็ให้รวบรวมผลวิเคราะห์ออกมาว่าส่วนใหญ่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ มีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด
2. การสังเกต ต้องใช้เวลาเพื่อหาความแน่นอนของการเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ควรมีการเขียนข้อรายการ (Checklist) ของพฤติกรรมเพื่อป้องกันการลืมเลือน การสังเกตแต่ละครั้งแต่ละเวลา ถ้าพฤติกรรมนั้นปรากฏก็ให้บันทึกไว้ทันที
3. การรายงานตนเอง เป็นเครื่องมือที่ให้ผู้ถูกสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส อาทิ ข้อความ ข้อคำถาม หรือภาพ เพื่อให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมา

อย่างตรงไปตรงมา โดยแบบทดสอบหรือมาตรวัดที่ถือว่าเป็นมาตรฐาน ได้แก่ การสร้างของ เทอร์สโตน กัดแมน ลิเคิร์ท และออสกูด

4. เทคนิคการจินตนาการ เป็นการให้สถานการณ์หลายอย่างไปให้ผู้สอบ สถานการณ์ที่กำหนดให้จะไม่มีการสร้างที่แน่นอน ทำให้ผู้สอบต้องจินตนาการออกมาตามแต่ประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งแต่ละคนจะแสดงออกมาไม่เหมือนกัน เช่น การให้เติมประโยคให้สมบูรณ์ การเล่นเกมจากภาพ เป็นต้น การแปลความหมายอาศัยผลจากการตอบสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ก็พอจะรู้ได้ว่าผู้นั้นมีเจตคติอย่างไรต่อเป้าเจตคตินั้น ๆ

5. การวัดทางสรีรภาพ เป็นการอาศัยเครื่องมือไฟฟ้า หรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย เช่น การใช้เครื่องกัลวานมิเตอร์ชนิดหนึ่ง เพื่อวัดดูความต้านทานกระแสไฟฟ้าในผิวหนัง เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 252-253) กล่าวว่า เนื่องจากเจตคติค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม การวัดเจตคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา การกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง หรือวัดในรูปของการสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล โดยแบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมาก จะอยู่ในรูปของแบบสอบถามหรือแบบสำรวจ เรียกว่า แบบวัดทางเจตคติ และในการวัดเจตคติควรมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. การศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออก หรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่
3. การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มของเจตคตินั้นด้วย

ไมโอ และฮาดด็อกซ์ (Maio and Haddock, 2010, p. 11) กล่าวว่า การวัดเจตคติของบุคคลสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวัดทางตรงหรือการวัดในด้านที่มีความชัดเจน (Direct or Explicit) เป็นกระบวนการวัดเจตคติของบุคคลในขณะที่กำลังรู้ตัวหรือตั้งใจ
2. การวัดทางอ้อมหรือการวัดในด้านที่ไม่มีความชัดเจน (Indirect or Implicit) เป็นกระบวนการวัดเจตคติของบุคคลในขณะที่ไม่รู้ตัวหรือไม่ตั้งใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวัดเจตคติสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวัดเจตคติของผู้เรียนโดยการกำหนดข้อคำถามลงในแบบวัดเจตคติ แล้วให้ผู้เรียนตอบแสดงความรู้สึกผ่านแบบวัดดังกล่าว

แบบวัดเจตคติ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 66-98) ได้นำเสนอวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติแบบเทอร์สโตน และแบบวัดเจตคติแบบลิเคิร์ท ดังนี้

1. การสร้างแบบเทอร์สโตน แบบวัดเจตคตินี้ได้มีการพัฒนาเมื่อ ค.ศ. 1929 ส่วนดี คือ ไม่ต้องมีมาตราตัวเลขติดเอาไว้ให้ผู้ตอบเห็น จะมีแต่ข้อแสดงความรู้สึกทั้งทางบวก กลาง และลบ ครบตามจำนวนมาตราที่กำหนดไว้ตอนสร้างตอนแรกเท่านั้น เช่น อาจกำหนด 5 มาตรา จำนวนข้อน้อยที่สุดควรได้ 5 ข้อ แต่ถ้ากำหนดมาตราวัดไว้ 11 มาตรา จำนวนข้อความที่แสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและลบอย่างน้อยต้องให้ใช้ได้ 11 ข้อ โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1.1 รวบรวมข้อความ เมื่อเลือกเป้าเจตคติแล้ว ต้องหาข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อเป้าหมายทั้งทางบวก เป็นกลาง และทางลบ ยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี ข้อความนั้นอาจมาจากการบอกกล่าวของคนทั่วไป เพื่อนร่วมงาน หนังสือพิมพ์ และหนังสือต่าง ๆ ข้อความนี้ถือเป็นความเชื่อที่คนทั่วไปมีต่อเป้าเจตคตินั้น ๆ โดยลักษณะของข้อความควรเป็นดังนี้

- 1.1.1 สะท้อนให้เห็นตั้งแต่บวกมากที่สุดถึงลบมากที่สุด
- 1.1.2 ต้องไม่เป็นความจริงหรือสามารถแปลเป็นจริงได้
- 1.1.3 ควรเป็นปัจจุบันมากกว่าอดีต
- 1.1.4 ไม่ควรเป็นข้อความที่แปลได้หลายทาง คลาดเคลื่อนต่อเป้าเจตคติ
- 1.1.5 ไม่ควรสลับซับซ้อนมากนัก
- 1.1.6 กะทัดรัด ได้ใจความ
- 1.1.7 ควรหลีกเลี่ยงคำว่าทั้งหมด เสมอ ๆ ไม่เคย ไม่เลย
- 1.1.8 ไม่ควรใช้คำว่าเพียงเท่านั้น ขณะ ต้อง อย่า ให้ระวัง ไม่จำเป็นจริง ๆ
- 1.1.9 ระวังข้อความที่มีความหมายหลายแง่มุม และประเภทปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ
- 1.1.10 ข้อความควรให้คลุมเรื่องที่ทำมากที่สุด และควรมีจำนวนมาก ๆ ไว้เมื่อ

วิเคราะห์แล้วจะได้ครบมาตราตามที่กำหนด

1.2 เตรียมข้อความเพื่อประเมิน ในขั้นนี้ให้นำข้อความที่รวบรวมได้มาเขียนคำชี้แจง และเลือกมาตราว่าจะเอาจำนวนเท่าไร โดยแนวคิดเริ่มแรกของเทอร์สโตนใช้ 11 มาตรา แต่อาจ

กำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ตามความต้องการ การเขียนคำชี้แจงควรบอกด้วยว่า ข้อความนี้วัดเจตคติเรื่องใด มีกี่ข้อความ แนวการพิจารณาทำอย่างไร ต่อจากนั้นพิมพ์ข้อความไว้ทางซ้ายมือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ทางขวามือหรือข้างล่างข้อความก็ได้ เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าตามความเป็นจริงแล้วข้อความนี้ควรอยู่ระดับใดของความรู้สึก

1.3 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เรื่องการสร้างเครื่องมือนวัดเจตคติหรือเป็นผู้ที่สามารถฟังคำอธิบายแล้วสามารถพิจารณาได้ แต่ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีเหตุผลพอสมควร ผู้พิจารณาควรใช้อย่างน้อย 30 คน ยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี หน้าที่ของผู้พิจารณา คือ พิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นการแสดงความรู้สึกต่อเป้าเจตคติทางบวกหรือลบ หรืออยู่กลาง ๆ

1.4 การคำนวณค่ามาตรา ได้มาจากผลที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แล้วนำมาแจกแจงความถี่เป็นข้อ ๆ ต่อจากนั้นนำมาคำนวณหาค่ามาตราประจำข้อคือค่า S (Scale value)

1.5 การเลือกข้อความขั้นสุดท้าย

1.6 การตอบและการให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาแปลผล

1.7 การหาคุณภาพ ซึ่งมี 2 อย่าง คือ

1.7.1 ความเชื่อมั่น หมายถึง ความคงเส้นคงวาของคะแนนในการวัด ซึ่งสามารถหาได้จากการใช้ข้อสอบคู่ขนาน และการสอบซ้ำ

1.7.2 ความเที่ยงตรง หมายถึง ความสามารถของแบบทดสอบในการวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งมักจะวัดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ และความเที่ยงตรงตามสภาพความเป็นจริง

2. การสร้างแบบลิเคิร์ท สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1932 และเป็นวิธีการสร้างที่ง่ายกว่าวิธีของเทอร์สไตน์ มีความเชื่อมั่นสูงและพัฒนาเพื่อวัดความรู้สึกได้หลายอย่าง เป็นวิธีประเมินน้ำหนักความรู้สึกของข้อความในตอนหลัง คือ หลังจากเอาเครื่องมือไปสอบวัดแล้ว ซึ่งตรงข้ามกับแบบของเทอร์สไตน์ที่กำหนดค่าน้ำหนักของข้อความไว้ก่อนการนำไปสอบ การสร้างข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อเป้าเจตคติจะต้องให้ครอบคลุมและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ข้อความอาจจะเป็นทางบวกหมดหรือทางลบหมด หรือผสมกันก็ได้ โดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท มีดังนี้

2.1 เลือกเป้าเจตคติ ซึ่งเป้าของเจตคติอาจจะเป็นคน วัตถุ สิ่งของ องค์กร สถาบัน อาชีพ วิชา และอื่น ๆ แต่ยิ่งแคบจะยิ่งดี หากมีการกำหนดช่วงเวลาด้วยแล้ว จะทำให้การแปลผลดีขึ้น

2.2 เขียนข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป้าเจตคติ โดยวิเคราะห์แยกแยะดูให้ครอบคลุม ซึ่งลักษณะของข้อความควรมีดังนี้

- 2.2.1 แสดงความเชื่อและรู้สึกต่อเป้าที่ต้องการ
- 2.2.2 ไม่เป็นการแสดงถึงความเป็นจริง
- 2.2.3 มีความแจ่มชัด สั้น ให้ข้อมูลพอตัดสินใจได้
- 2.2.4 ไม่ครอบคลุมทั้งทางดีและไม่ดีหรือทั้งบวกและลบ
- 2.2.5 ควรหลีกเลี่ยงคำปฏิเสธซ้อน ข้อความอ้างอิงในอดีต
- 2.2.6 ข้อความเดียวควรมีความเชื่อเดียว

2.3 ตรวจสอบข้อความ เป็นการตรวจสอบขั้นแรก เพื่อดูให้แน่ชัดว่าข้อความนั้นเขียนไว้เหมาะสมหรือไม่ การตอบมักใช้ชอบ-ไม่ชอบ ดี-ไม่ดี หรือเห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ควรใช้ 3, 4, หรือ 5 มาตรา

2.4 ให้นำหนัก จะเป็น 2, 3, 4, 5 แล้วแต่ความเหมาะสม

2.5 ทดลองคุณภาพเบื้องต้น เป็นการศึกษารวบรวมข้อความแต่ละข้อมีอำนาจจำแนก ผู้ที่มีเจตคติสูงกับเจตคติต่ำแตกต่างกันหรือไม่ โดยถ้าใครตอบมาตราสูงแสดงว่ามีเจตคติสูง แต่หากใครตอบมาตราต่ำแสดงว่ามีเจตคติต่ำ

2.6 จัดแบบทดสอบ เมื่อได้ข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกดีแล้ว จึงพิจารณาว่าจะกำหนดกี่ข้อ โดยทั่วไปจะมีตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป เพราะหากจำนวนข้อน้อยความเชื่อมั่นมักจะมีค่าน้อย และความเที่ยงตรงไม่ดี การให้จำนวนข้อควรคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างและระดับอายุด้วย

2.7 ตรวจให้คะแนน ต้องให้ตามมาตราที่กำหนดในแต่ละข้อ ถ้าเป็นข้อความให้เปลี่ยนมาเป็นตัวเลข แต่ถ้าเป็นตัวเลขแล้วก็ให้นำตัวเลขมารวม กรณีข้อความเป็นความรู้สึกทางลบ จะต้องกลับตัวเลขกับข้อความที่เป็นทางบวก

2.8 หากคุณภาพอื่น ๆ เช่น ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง

ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ (2549, หน้า 121-128) กล่าวว่า แบบวัดเจตคติเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความคงเส้นคงวาสูง เปลี่ยนแปลงค่อนข้างยาก โดยแบบวัดเจตคติที่ใช้กันอยู่มี 4 ประเภท ดังนี้

1. มาตรวัดเจตคติของเทอร์สโตน (Thurstone's scale) เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามประเภทต่าง ๆ โดยมีระดับของน้ำหนักความคิดเห็น 11 ระดับ โดยระดับ 11 หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. มาตรการวัดเจตคติของลิเคิร์ตสเกล (Likert's scale) เป็นแบบวัดที่ใช้วิธีการของมาตราส่วนประเมินค่า ด้วยกรรให้ตอบคำถามหลายข้อเพื่อวัดคุณลักษณะในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำผลมาหาค่าเฉลี่ยรวมของบุคคลหรือกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งมีข้อดีในแง่ของความรวดเร็ว มีความเที่ยงตรง มีความน่าเชื่อถือ และสะดวกในการใช้ สามารถช่วยลดความยุ่งยากจากการที่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากประเมิน ไม่ต้องคำนวณค่าประจำข้อ และใช้คำถามจำนวนข้อน้อยกว่าวิธีการของเทอร์สตัน โดยการสร้างแบบวัดเจตคติรูปแบบลิเคิร์ตสเกลประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

2.1 การเขียนข้อความ หรือข้อคำถาม จะต้องประกอบด้วยข้อความหรือข้อคิดเห็น 2 ลักษณะ คือ ประโยคนิมาน (ข้อความแง่บวก) และประโยคนิเสธ (ข้อความแง่ลบ) ควรจะต้องมีจำนวนใกล้เคียงและคละกันไปในแต่ละแบบสอบถาม ส่วนข้อคำถามที่มีลักษณะถามเป็นกลาง หรือตีความได้สองทางห้ามนำมาใช้

2.2 การกำหนดระดับคะแนน ที่นิยมใช้กันคือ 3, 5, 7 สเกล โดยสเกลที่ใช้ต้องมีช่วงนำหน้าความห่างของแต่ละสเกลเท่า ๆ กัน

2.3 การคัดเลือกข้อความ หลังจากที่ได้สร้างข้อคำถามเสร็จแล้ว ก็นำไปหาคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในเบื้องต้น ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเป็นปรนัย แล้วนำข้อชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มประชากร จำนวนตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แล้วจึงนำไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นต่อไป

2.4 การแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกระทำได้โดยนำเอาคะแนนของข้อคำถามทุกข้อมารวมกัน แล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยด้วยสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิงต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามต้องมีความระมัดระวังเรื่องลักษณะของข้อคำถามที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบ ก่อนการวิเคราะห์จะต้องแปลงคะแนนของคำถามที่เป็นเชิงลบให้เป็นเชิงบวก ก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์

2.5 เกณฑ์การแปลผล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการแปลผล

3. มาตรการวัดเจตคติของออสกู๊ด (Osgood's scale) เป็นมาตรการวัดเจตคติที่เน้นการวัดการแสดงออกทางจิตใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. มาตรการวัดเจตคติของกัตต์แมน (Guttman's scale) คือ การสร้างข้อคำถามที่มีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ ตามชุดของข้อคำถาม ถ้าคนใดตอบข้อ 5 ว่าเห็นด้วย แสดงว่าเขาต้องเห็นด้วยกับข้อที่ 1-4 ด้วยเช่นกัน

สมบุญ ชิตพงษ์ (2550, หน้า 448-449) กล่าวว่า วิธีการสร้างมาตรวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ท และวิธีการของเทอร์สโตน มีดังนี้

1. มาตรวัดเจตคติตามแบบของลิเคิร์ท มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ Summated rating scale มาตรวัดนี้จะประกอบด้วยข้อความเจตคติ ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัดความรู้สึก ต่อหลาย ๆ ข้อความ โดยเป็นข้อความที่เป็นบวกหรือข้อความที่เป็นลบเท่านั้น ส่วนการตอบสนองต่อข้อความในมาตรวัดรูปแบบนี้ให้ตอบสนองโดยระบุความรู้สึกระดับใดใน 5 ระดับ จากเห็นด้วยมากที่สุดหรือยอมรับมากที่สุด เห็นด้วยมากหรือยอมรับมาก เห็นด้วยปานกลางหรือยอมรับปานกลาง เห็นด้วยน้อยหรือยอมรับน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุดหรือยอมรับน้อยที่สุด การกำหนดน้ำหนักคะแนนนิยมใช้วิธี Arbitrary weighting method เป็น 5 4 3 2 1 โดยถ้าเป็นข้อความเชิงบวก ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดหรือยอมรับมากที่สุดก็ได้ 5 คะแนน เห็นด้วยมากหรือยอมรับมากได้ 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลางหรือยอมรับปานกลางได้ 3 คะแนน เห็นด้วยน้อยหรือยอมรับน้อยได้ 2 คะแนน และเห็นด้วยน้อยที่สุดหรือยอมรับน้อยที่สุดได้ 1 คะแนน และถ้าเป็นข้อความเชิงลบ การให้คะแนนก็เป็นไปในทางตรงข้ามกับการให้คะแนนข้อความเชิงบวก

2. มาตรวัดเจตคติตามแบบของเทอร์สโตน มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ Method of equal appearing interval โดยมีวิธีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดเรื่องที่จะวัดว่าต้องการวัดทัศนคติต่อสิ่งใด เช่น เจตคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

2.2 กำหนดประเด็นของเรื่องที่จะวัด โดยกำหนดว่าจะกล่าวถึงเรื่องที่จะวัดในแง่มุมใดบ้าง

2.3 สร้างข้อความวัดเจตคติในแต่ละประเด็น ๆ ละหลาย ๆ ข้อความ โดยมีทั้งข้อความในทางบวก ข้อความเป็นกลาง และข้อความในทางลบ ให้ได้ข้อความประมาณ 150-200 ข้อความ

2.4 หาค่าน้ำหนักของข้อความ โดยกำหนดกลุ่มบุคคลที่จะให้เป็นผู้ตัดสินว่าข้อความใดควรมีน้ำหนักอยู่ในระดับใด โดยยึดเกณฑ์ต่อไปนี้

2.4.1 ควรให้เป็นกลุ่มที่มีใจเป็นกลาง ไม่มีความคิดโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ

2.4.2 จำนวนของผู้ตัดสินไม่ควรน้อยเกินไป ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา วัดผล และมีพื้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ด้วย จากนั้นจึงให้กลุ่มบุคคลที่ตัดสิน แต่ละคน

เลือกแต่ละข้อความแยกออกเป็น 11 กลุ่ม นับจากกลุ่มข้อความที่ไม่ชอบเลยจนถึงกลุ่มข้อความที่ชอบมากที่สุด

ฉัตรสุมน พฤทธิปัญญา (2553, หน้า 154) กล่าวว่า Rensis Likert เป็นผู้พัฒนาสเกลแบบลิเคิร์ตขึ้นมา และพบว่าเป็นที่นิยมสำหรับการวัดเจตคติ เพราะ เป็นวิธีที่ง่ายต่อการจัดการ เป็นสเกลประมาณค่าแบบรวม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อทดสอบวัดเจตคติหลาย ๆ ข้อ แต่ละข้อถูกกำหนดว่ามีคุณค่าเท่า ๆ กัน และแต่ละข้อมีขนาดแสดงว่าเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยเท่า ๆ กัน มีการเอาคะแนนของข้อทดสอบทุก ๆ ข้อ มารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย เพื่อดูว่าแต่ละคนจะมีเจตคติรวม ๆ แล้วอยู่ในอันดับที่เท่าไร แต่ค่าเฉลี่ยนี้ก็ยังคงอยู่ในรูปของสเกลที่มีอันดับต่อเนื่องกัน โดยสเกลรูปแบบนี้ ผู้ตอบจะตอบคำถามตามตัวเลือก ซึ่งจัดไว้เป็นระดับต่อเนื่องกันว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เช่น (1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (2) เห็นด้วย (3) ไม่แน่ใจหรือเฉย ๆ (4) ไม่เห็นด้วย และ (5) ไม่เห็นด้วยเลย เป็นต้น หรืออาจจะให้ตัวเลขกลับกันก็ได้

จากที่นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแบบวัดเจตคติไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แบบวัดเจตคติมีใช้กันอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะและเกณฑ์การวัดที่แตกต่างกัน สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าตามรูปแบบของลิเคิร์ต มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

โรงเรียนชลกันยานุกูล

ความเป็นมาของโรงเรียนชลกันยานุกูล

โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่จำนวนรวม 27 ไร่ 2 งาน 46 ตารางวา เปิดสอนตั้งแต่วระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนชลกันยานุกูล ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2458 โดยพระยาปราศรัยสุรเดช ข้าหลวงประจำจังหวัดชลบุรี เปิดการเรียนการสอนเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2460 โดยย้ายนักเรียนจากโรงเรียนพินิจบูรพากร (วัดต้นสน) และโรงเรียนอุดมพิทยา (วัดกำแพง) มาเรียน โดยมีนายชม ชมสุนทรี เป็นครูใหญ่คนแรก ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประจำจังหวัดชลบุรี” เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แบบสหศึกษา

ปี พ.ศ. 2474 กระทรวงธรรมการมีคำสั่งให้แยกนักเรียนหญิง-ชาย เป็นคนละโรงเรียน ทางฝ่ายโรงเรียนหญิงมีนางสาวอุ้นจิต ตีร์ตนะ เป็นครูใหญ่ และสถาปนาเป็นโรงเรียน

ชลกันยานุกูล เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2479 นับตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียนถึงปัจจุบัน โดยเปิดสอน ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นนักเรียนหญิงล้วน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นนักเรียนชายและหญิงรวมกัน

ปัจจุบัน โรงเรียนชลกันยานุกูลมีอาคารเรียน 9 หลัง หอประชุม 1 หลัง อาคารพลศึกษา 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์วิทยากร 1 หลัง เรือนเกียรติยศชลกันยา 1 หลัง เรือนไทยกลางน้ำ 2 หลัง มีมูลนิธิเพื่อการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 19 มูลนิธิ และ 3 กองทุน โรงเรียนดำเนินการ จัดการเรียนการสอนเป็นที่ยอมรับของชุมชน จนได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทานขนาดใหญ่พิเศษ 6 ครั้ง เมื่อ พ.ศ. 2525, 2532, 2542, 2548, 2552 และ 2556 ได้รับรางวัลเกียรติบัตรทองคำ จากการศึกษาที่เป็นโรงเรียนที่มีระบบการจัดการศึกษามีคุณภาพยอดเยี่ยมจนได้รับรางวัลพระราชทาน 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น โรงเรียนต้นแบบการบริหาร จัดการด้วยระบบคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) รุ่นที่ 1 โรงเรียนปฏิรูปการศึกษาดีเด่น โรงเรียนต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดดีเด่น สถานศึกษาสนับสนุนการใช้ภาษาไทยดีเด่น รางวัลสถานศึกษาที่มีมารยาทไทยดีเด่นระดับจังหวัดของสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี เป็นต้น (โรงเรียนชลกันยานุกูล, 2561, หน้า 1)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

1. งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิชัย วัดปาน (2528) ได้ศึกษาผลของการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารวมเสนา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ประจำภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2527 โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา 3) แบบทดสอบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน และ 4) แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่าง หลังการทดลองสอนกับก่อนการทดลองสอน

อารียา ศิโรตม (2545) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนแบบปกติ และ 2) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2545 โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน โดยใช้แผนการสอน 2 แบบ คือ แผนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และแผนการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิราพร ยมนา (2554) ได้ศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต

ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และ 2) เปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต ประจําภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 44 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต และ 3) แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นรเศรษฐ์ เตชะ (2555) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงสังเคราะห์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์การคิดเชิงสังเคราะห์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) ศึกษาระดับการคิดเชิงสังเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) ศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณสถานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประจําภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 49 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 1 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองพร้าว จำนวน 7 แผน รวม 13 ชั่วโมง 2) แบบวัดระดับการคิดเชิงสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองพร้าว และ 3) แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และชุมชนเมืองพร้าว ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงสังเคราะห์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จำนวน 7 แผน ทุกแผนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 0.9 2) การศึกษาระดับการคิดเชิงสังเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพร้าววิทยาคม พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยการคิดเชิง

สังเคราะห์เท่ากับ 3.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และ
 3) การศึกษาการมีจิตสำนึกการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และชุมชนเมืองพำว
 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพำววิทยาคม พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
 2.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับการให้คุณค่า

นิตยา เกตุมณี (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อารยธรรมของโลกยุคโบราณ เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยางฮอม
 วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบ
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์ ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
 กับการสอนปกติ 2) เปรียบเทียบระดับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชาประวัติศาสตร์
 สากลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอน
 ปกติ และ 3) เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ด้วย
 วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยางฮอมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษาเขต 36 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน
 รวม 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ
 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่า
 นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการ
 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียน
 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีเจตคติต่อการเรียนวิชา
 ประวัติศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปรางฤทัย ใจสุทธิ (2556) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ
 ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 เปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการคิด

สังเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนราชชนนิตาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 10 แผน 2) แผนการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 10 แผน 3) แบบทดสอบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ 4) แบบทดสอบความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วนารัตน์ ราชอาจ (2556) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และ 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนดังกล่าวก่อนและหลังการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 38 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย และ 3) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพียงฤทัย พุฒิคุณเกษม (2557) ได้ศึกษาผลการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ในรายวิชา ส 33265 โครงการประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา และประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในรายวิชา ส 33265 โครงการประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และ 2) สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 18 คน ซึ่งเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินผลระหว่างเรียน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเยี่ยม และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการเรียนในรายวิชา ส 33265 โครงการประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อัครเดช แสนณรงค์ (2557) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณ รายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนด้วย วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยให้นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ศึกษาการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 จากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยให้นักเรียน ร้อยละ 70 มีการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 3) ศึกษาเจตคติต่อการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องที่ 14 โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนร้อยละ 72.41 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนร้อยละ 72.40 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนร้อยละ 86.95 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณร้อยละ 73.42
ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และ 3) เจตคติต่อการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
อยู่ในระดับมาก

เบญจมาศ บุญญะวัตินงค์ (2560) ได้ศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ
ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
ประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75/75 2) ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผล
ของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
ประวัติศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนกับหลังเรียน
4) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และ
5) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าขนอนยางพินยาคม
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน
34 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 3) แบบวัดการคิด
วิเคราะห์ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.10/86.10 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ
ทางประวัติศาสตร์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.78 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5) นักเรียนมีความพึงพอใจ
ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ

ปิยะนันท์ ธีรานูวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาผลการพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) ศึกษาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนนักบุญเปโตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 32 คน ซึ่งได้จากการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองรวม 5 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการศึกษาหาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

ปุลณวัช ทัพธวัช (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา 3) ศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ 3) แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจรรณญาณหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจรรณญาณหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาอยู่ในระดับสูง และ 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ (2557) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิชาเพชรบุรีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนวิชาเพชรบุรีศึกษาโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟ และ 2) เปรียบเทียบเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนวิชาเพชรบุรีศึกษาโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี ที่เรียนวิชาเพชรบุรีศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ 2) แบบวัดเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น และ 3) แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การทดสอบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) การทดสอบคะแนนเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปนัดดา ราตรี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ในรายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 2) พัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์การมีกระบวนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสะอาด ที่เรียน

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์จำนวน 8 แผน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 4) แบบสัมภาษณ์นักเรียน 5) แบบทดสอบท้ายวงจร 6) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ และ 7) แบบวัดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 79.52 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 และ 2) ผลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 76.43 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70

งานวิจัยต่างประเทศ

โกลเดอร์ (Golder, 2000) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการวิจัยด้านการตลาด ผลการวิจัยพบว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาอื่น ๆ รวมทั้งการตลาดได้ด้วยเช่นกัน และผู้ผลิตสินค้ามากกว่า 650 ยี่ห้อ ในสินค้ากว่า 100 ประเภท มีความไม่แน่ใจเกี่ยวกับความมั่นคงและความยั่งยืนยาวของการแบ่งส่วนทางการตลาด

หยาง (Yang, 2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความโน้มเอียงที่นำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณในเชิงประวัติศาสตร์ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถให้การศึกษาดูแลผ่านการทำโครงการประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตรนอกสถานที่แบบแผนการทดลองเป็นกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม ทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งนำไปใช้ในการระบุประสิทธิภาพของการทำโครงการทางประวัติศาสตร์สำหรับการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนการประเมินตนเองของกิจกรรมนี้ ใช้การสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนผสมผสานกับการสัมภาษณ์ผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า โครงการประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาโครงสร้างความรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผู้เรียนยังมีการพัฒนาด้านเจตคติในทางบวกซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ที่สูงขึ้น

ฟง, คิม, เดวิส, หวง และคิม (Fong, Kim, Davis, Hoang, and Kim, 2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับความสำเร็จของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยประจำชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้

ในการวิจัย คือ นักศึกษาจำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนพอสมควร อาทิ ผลการเรียน
 และผลสัมฤทธิ์จากการทำแบบทดสอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึงความสำคัญของการฝึกฝน
 ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ฟัง (Fung, 2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลสะท้อนของการจัดการเรียนการสอน
 ให้เด็กมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจากรูปแบบการสอนหลากหลายวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
 ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (อายุ 15-17 ปี) จากโรงเรียนในฮ่องกง 2 โรงเรียน
 จำนวน 140 คน ซึ่งเข้ารับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการให้เหตุผล และการโต้แย้ง
 ภายในกรอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึง
 อิทธิพลของการทำงานร่วมกันโดยกระบวนการกลุ่มที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการคิด
 อย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนบนฐานของการใช้หลักเหตุผล และการพิจารณาข้อมูล
 หรือหลักฐานโดยปราศจากการแทรกแซง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการแนะนำจาก
 ครูผู้สอนจะเกิดปฏิสัมพันธ์ในการทำงานและการเรียนรู้มากขึ้น ด้วยวิธีการคิดวิเคราะห์อย่างมี
 วิจารณญาณ

ไวซอทสกี, พาเทล และซัมเมอร์ส (Visotsky, Patel, and Summers, 2017) ได้ศึกษา
 เกี่ยวกับการใช้แบบวัดที่ออกแบบขึ้นมาสำหรับการประเมินผลกระทบบ้านสิ่งแวดล้อม
 ในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (SLCA) ซึ่งแนวทางการประเมินดังกล่าวนี้ได้ใช้พื้นฐานของวิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์ในการออกแบบ มีผลทำให้กระบวนการประเมินมีความเป็นรูปธรรมและขั้นตอน
 ที่ชัดเจนเป็นระยะ เกิดความสอดคล้องระหว่างข้อสนเทศที่สังเกตได้จริงกับคะแนนจากแบบวัด
 ที่ผ่านการคำนวณแล้ว โดยได้มีการสุ่มนักเรียนเพื่อเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ แล้วให้กลุ่มนักเรียน
 ดังกล่าวได้ฝึกฝนและทดสอบการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินจาก
 แบบวัดมีน้ำหนักเชื่อถือได้ และมีความผิดพลาดให้เห็นค่อนข้างน้อย โดยมีความอัตราผิดพลาด
 ของการประเมินสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 27 เท่านั้น ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของความผิดพลาดในการประเมิน
 นั้นมีเพียงร้อยละ 10 อย่างไรก็ตามความแม่นยำของผลการประเมินก็ยังขึ้นอยู่กับกรอบ
 การฝึกฝน การทดสอบ และความสามารถในการประยุกต์ใช้เครื่องมือทางอุตสาหกรรม

อุซุโนซ และเดเมียร์ฮาน (Uzunoz and Demirhan, 2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลสะท้อน
 จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การแสดงละครสร้างสรรค์ (CD) ที่มีต่อความสามารถ
 ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (CT) ของนักศึกษาครุวิชาพลศึกษา (PE) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
 ในการวิจัย คือ นักศึกษาครู 64 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐในภาคกลางของตุรกี โดยใช้

แบบแผนการวิจัยที่ยึดตามระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ วิธีการทดสอบด้วยเทคนิค ANCOVA ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลสะท้อนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การแสดงละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงคุณประโยชน์ของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและพลวัตของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีผลมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การแสดงละครสร้างสรรค์ และยังช่วยพัฒนาความสามารถในด้านการระบุข้อมูลหรือหลักฐานโดยใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในในประเทศและต่างประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่มีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 4) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ และ 5) ศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. แบบแผนการทดลอง
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 17 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 738 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 18 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 98 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 5 ชนิด คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
4. แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 40 ข้อ
5. แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สู่ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ บันทึกผลหลังการสอน จำนวน 3 แผน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1.3.1 ขึ้นกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
- 1.3.2 การวางแผนการศึกษา
- 1.3.3 ขึ้นรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
- 1.3.4 ขึ้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน
- 1.3.5 ขึ้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน
- 1.3.6 ขึ้นนำเสนอผลการศึกษา
- 1.3.7 การตรวจสอบผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 3 สาระการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัด	แผนที่	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
ส 4.3 ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ในด้านต่าง ๆ	1	ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	5
ส 4.3 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	แผนที่	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
ส 4.3 ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการ ของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ในด้านต่าง ๆ	2	ประวัติศาสตร์ไทย สมัยปรับปรุงและปฏิรูป ประเทศ	6
ส 4.3 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์			
ส 4.3 ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการ ของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ในด้านต่าง ๆ	3	ประวัติศาสตร์ไทย สมัยประชาธิปไตย	6
ส 4.3 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์			
ส 4.3 ม.3/4 วิเคราะห์บทบาท ของไทยในสมัยประชาธิปไตย			
	รวม		17

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อ
ประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ
ประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ของจุดประสงค์การเรียนรู้ผู้ตัวชี้วัด
สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และการวัด และ

ประเมินผล โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (รัตนะ บัวสนธิ, 2554, หน้า 231) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 - 5.00	ในระดับเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	ในระดับเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	ในระดับเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

และผลการประเมินจะต้องมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป โดยเมื่อนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
1	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	4.84	0.28	มากที่สุด
2	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศ	4.86	0.24	มากที่สุด
3	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตย	4.90	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 4.84 - 4.90 และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับแก้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- จุดประสงค์การเรียนรู้ ในขั้นความรู้ความเข้าใจ ควรต้องเขียนในลักษณะบ่งชี้พฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิด เช่น บอก อธิบาย ระบุความสำคัญ เป็นต้น
- ในหัวข้อ “สาระการเรียนรู้” ควรเขียนรายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้ในการสอน
- กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละข้อ ไม่ควรเริ่มต้นที่ครูเป็นผู้นำ เพราะ แสดงให้เห็นถึงการยึดครูเป็นสำคัญ ควรปรับเปลี่ยนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมด้วย
- แบบฝึกหัดที่อยู่ท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ควรปรับจาก 3 ตัวเลือก เป็น 4 ตัวเลือก
- ให้เขียนรายละเอียดการวัดและการประเมินผลผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย (K) ด้านทักษะพิสัย (P) และด้านเจตพิสัย (A) ให้ชัดเจนมากขึ้น

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้สอนกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนชลกันยานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 48 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

1.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ บันทึกผลหลังการสอน จำนวน 3 แผน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ขั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้

2.3.2 ขั้นสอน

2.3.3 ขั้นสรุป

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ของจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (รัตนะ บัณฑิต, 2554, หน้า 231) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 - 5.00	ในระดับเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	ในระดับเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	ในระดับเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	ในระดับเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

และผลการประเมินจะต้องมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป โดยเมื่อนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
1	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น	4.64	0.53	มากที่สุด
2	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศ	4.64	0.53	มากที่สุด
3	ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตย	4.64	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.64 และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับแก้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ควรปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
- ในหัวข้อ “สาระการเรียนรู้” ควรเขียนรายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้ในการสอน
- แบบฝึกหัดที่อยู่ท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ควรปรับจาก 3 ตัวเลือก

เป็น 4 ตัวเลือก

- ให้เขียนรายละเอียดการวัดและการประเมินผลผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย (K)

ด้านทักษะพิสัย (P) และด้านเจตพิสัย (A) ให้ชัดเจนมากขึ้น

- ควรสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มมาใช้ในการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วย

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

2.7 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

3.2 กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ โดยยึดตามทฤษฎีของบลูม

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในข้อ 3.2 จำนวน 50 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ได้แบบทดสอบที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่อประธาน และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียน ชลกันยานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง และได้เรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว และนำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่า ความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.23-0.77 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27-0.73 ได้จำนวน 34 ข้อ และได้้นำแบบทดสอบข้อที่ 1, 2, 4, 7, 24 และ 38 รวม 6 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.36-0.82 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.18-0.36 มาปรับปรุงสำนวนภาษาของข้อคำถาม และตัวเลือก เพื่อนำไปใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งได้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ

3.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 3.7 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

3.9 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ

4.2 กำหนดโครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยยึดตามทฤษฎีของนักวิชาการ

4.3 สร้างแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในข้อ 4.2 จำนวน 50 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4.4 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อ ประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ ประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.5 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมชี้วัดด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือไม่ โดยใช้ เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าแบบวัดสอดคล้องกับพฤติกรรมชี้วัดด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าแบบวัดสอดคล้องกับพฤติกรรมชี้วัดด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าแบบวัดไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมชี้วัดด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ได้แบบวัดที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.6 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

4.7 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนชลกันยานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และได้เรียนเนื้อหาแล้ว และนำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% คัดเลือกแบบวัดที่มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.22-0.79 และ

ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.21-0.67 ได้จำนวน 32 ข้อ และได้ นำแบบทดสอบข้อที่ 5, 6, 17, 20, 23, 39, 40 และ 47 รวม 8 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.13-0.88 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.08-0.33 มาปรับปรุงสำนวนภาษาของข้อคำถามและตัวเลือกเพื่อนำไปใช้เป็นแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งได้แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 40 ข้อ

4.8 นำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่คัดเลือกไว้ในข้อ 4.7 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

4.9 จัดพิมพ์แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

5. แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดเจตคติ

5.2 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบของเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำหนักในแบบวัด โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมองค์ประกอบของเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

5.2.1 ความคิดเห็นทั่วไปต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.2.2 การเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.2.3 ความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.2.4 ความนิยมชมชอบต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.2.5 การแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตารางที่ 6 วิเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติและน้ำหนักรูปแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบของเจตคติ ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	น้ำหนัก (คะแนน)	ข้อคำถาม เชิงนิมมาน (Positive)	ข้อคำถาม เชิงนิเสธ (Negative)	รวม (ข้อ)
1. ความคิดเห็นทั่วไปต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20	4(3)	2(1)	6(4)
2. การเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20	4(3)	2(1)	6(4)
3. ความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20	4(3)	2(1)	6(4)
4. ความนิยมชมชอบต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20	4(3)	2(1)	6(4)
5. การแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	20	4(3)	2(1)	6(4)
รวม	100	20(15)	10(5)	30(20)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง จำนวนข้อแบบวัดที่ต้องการจริง

ตัวเลขที่ไม่ได้อยู่ในวงเล็บ หมายถึง จำนวนข้อแบบวัดทั้งหมด

5.3 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
ตามวิธีการวัดของลิเคิร์ท ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า
5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงนิมมาน (Positive) และข้อคำถามเชิงนิเสธ (Negative)
ทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ นำไปใช้จริงจำนวน 20 ข้อ

การให้คะแนนแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนนโดยกำหนด ดังนี้

ข้อคำถามเชิงนิมมาน (Positive)

5 คะแนน	เมื่อตอบว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 คะแนน	เมื่อตอบว่า	เห็นด้วย
3 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่แน่ใจ

2 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่เห็นด้วย
1 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ข้อคำถามเชิงนิเสธ (Negative)		
5 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่เห็นด้วย
3 คะแนน	เมื่อตอบว่า	ไม่แน่ใจ
2 คะแนน	เมื่อตอบว่า	เห็นด้วย
1 คะแนน	เมื่อตอบว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5.4 นำแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อดูความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.5 นำแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อทำการตรวจความตรงตามเนื้อหาเป็นรายข้อ แล้วนำผลการตรวจของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งได้แบบวัดเจตคติที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

5.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ

ทางประวัติศาสตร์ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.7 นำแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนชลกันยานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 48 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และได้เรียนวิธีการนี้มาแล้ว และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24-0.66 เพื่อนำไปใช้เป็นแบบวัดเจตคติ ซึ่งได้แบบวัดเจตคติจำนวน 20 ข้อ

5.8 คัดเลือกแบบวัดเจตคติ จำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์

ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ด้วยการใส่สูตรของคอนบราค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

5.9 จัดพิมพ์แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การแปลความหมายของคะแนนเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 101)

ช่วงคะแนน	ระดับเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
4.51 - 5.00	นักเรียนมีเจตคติในระดับดีมาก
3.51 - 4.50	นักเรียนมีเจตคติในระดับดี
2.51 - 3.50	นักเรียนมีเจตคติในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	นักเรียนมีเจตคติในระดับต่ำ
1.00 - 1.50	นักเรียนมีเจตคติในระดับต่ำที่สุด

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อให้ทราบขั้นตอนของการวิจัย และลงชื่อยินยอมเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
2. ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเวลา 17 ชั่วโมง
4. ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ
5. ทำการวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

โดยในขั้นการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้พยายามควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นแล้ว เพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อน หรือความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดได้ ได้แก่ กลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติจะเรียนในช่วงคาบที่ 1 (08.30-09.20 น.)

ในขณะที่กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จะเรียนในช่วงคาบที่ 5 (11.50-12.40 น.) ซึ่งเป็นคาบหลังจากที่นักเรียนเพิ่งรับประทานอาหารกลางวันเสร็จสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ผลคะแนนสอบก่อนเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ผลคะแนนสอบหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ผลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ผลเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. ศึกษาความแตกต่างของคะแนนสอบวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนภายในกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent
6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนสอบวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent
7. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนกับเกณฑ์ ภายในกลุ่มทดลอง โดยใช้ค่าร้อยละ และ t-test แบบ Dependent
8. เปรียบเทียบความแตกต่างของผลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง เป็นแบบแผนการวิจัยชนิด Pretest-Posttest Control Group Design (พิสนุ ฟองศรี, 2552, หน้า 95-96) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แบบแผนการทดลอง

O ₁	X	O ₂	E
O ₁		O ₂	C

O1	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
X	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
O2	แทน	การทดสอบหลังเรียน
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experiment Group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้สูตร (สมโภชน์ อเนกสุข, 2556, หน้า 19) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนแต่ละค่า
 n คือ จำนวนของคะแนนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้สูตร (สมโภชน์ อเนกสุข, 2556, หน้า 31)

ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ x คือ คะแนนแต่ละค่า
 \bar{X} คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่าง
 n คือ จำนวนตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ ใช้สูตร (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, หน้า 139) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 n คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 การหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้สูตร (ราตรี นันทสุนกนธ์, 2553, หน้า 233-234) ดังนี้

$$\text{สูตรการหาค่าความยากง่าย} \quad P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ R คือ จำนวนคนที่ทำข้อนี้ถูก
 N คือ จำนวนคนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

$$\text{สูตรการหาค่าอำนาจจำแนก} \quad r = \frac{R_u - R_1}{N/2}$$

เมื่อ r คือ ค่าอำนาจจำแนก
 R_u คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
 R_1 คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
 N คือ จำนวนนักเรียนทั้งกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ราตรี นันทสุนกนธ์, 2553, หน้า 250) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	n	คือ	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	คือ	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
	q	คือ	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

2.4 การหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Hinkle et al., 1998, p. 113 อ้างถึงใน สมโภชน์ อเนกสุข, 2556, หน้า 79) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	X	คือ	คะแนนของตัวแปรตัวที่หนึ่ง
	Y	คือ	คะแนนของตัวแปรตัวที่สอง
	n	คือ	จำนวนประชากรหรือจำนวนตัวอย่าง

2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค โดยใช้สูตร (ราตรี นันทสุคนธ์, 2553, หน้า 253) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	คือ	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	$\sum S_i^2$	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนข้อหนึ่ง ๆ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยภายในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติค่าที (t-test Dependent) โดยใช้สูตร (พิสนุ ฟองศรี, 2552, หน้า 165) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	D	คือ	ผลต่างระหว่างข้อมูล
	$\sum D$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
	$\sum D^2$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่ยกกำลังสอง
	n	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่

3.2 ทดสอบหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติค่าที (t-test Independent) โดยใช้สูตร (สมโภชน์ อเนกสุข, 2556, หน้า 113) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1+n_2-2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$\text{และ } df = (n_1-1) + (n_2-1) = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	n_1 และ n_2	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ กลุ่มที่ 2
	\bar{X}_1 และ \bar{X}_2	คือ	ค่าเฉลี่ยที่หาได้จากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2
	S_1 และ S_2	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งได้มาจากการคำนวณ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา (t-test Dependent)
p	แทน	ความน่าจะเป็น
*	แทน	การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

ตอนที่ 5 การศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล
จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ปราบกฏผลดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ
ทางประวัติศาสตร์

กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	49	17.04	4.55	48	12.27**	.000
หลังเรียน	49	27.69	3.78			

**p < .01

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 27.69$, $SD = 3.78$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.04$, $SD = 4.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	df	t	p
เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	49	27.69	3.78	83.78	-.55	.586
เรียนด้วยการสอนแบบปกติ	49	28.22	5.65			

*p < .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 27.69$, $SD = 3.78$) ต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 28.22$, $SD = 5.65$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70**

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏผลดังตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ
ทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	ร้อยละ	df	t	p
เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	49	26.45	3.21	66.13	48	-95.02**	.000
เกณฑ์ที่กำหนด	49	28.00	-	70.00	-	-	-

**p < .01

จากตารางที่ 10 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.13 ($\bar{X} = 26.45$, $SD = 3.21$) ซึ่งต่ำกว่า
เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอน
แบบปกติ**

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังตาราง
ที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

ขั้นตอนของ ความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ	กลุ่มตัวอย่าง				df	t	p
	ใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ (n = 49)		ใช้การสอน แบบปกติ (n = 49)				
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
1. การนิยามปัญหา	5.63	12.66	4.69	12.75	-	-	-
2. การรวบรวมข้อมูลสำหรับ การแก้ปัญหา	5.02	11.99	4.35	9.75	-	-	-
3. การจัดระบบข้อมูล	5.94	11.62	5.08	8.17	-	-	-
4. การเลือกสมมติฐาน	4.69	10.47	4.61	9.85	-	-	-
5. การสรุป	5.16	9.84	4.67	9.13	-	-	-
รวม	26.45	3.21	23.41	4.53	86.50	3.84**	.000

**p < .01

จากตารางที่ 11 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 26.45$, $SD = 3.21$) สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 23.41$, $SD = 4.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนเรียงจากมากไปน้อยของนักเรียนแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล ($\bar{X} = 5.94$, $SD = 11.62$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขั้นตอนการเลือกสมมติฐาน ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 10.47$) ส่วนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล ($\bar{X} = 5.08$, $SD = 8.17$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 9.75$)

ตอนที่ 5 การศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ปรากฏผลดังตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี
ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
ข้อ 1-4 ด้านความคิดเห็นทั่วไปต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
1	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย	4.39	0.57	เห็นด้วย	2
2	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับนำมาใช้ในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์	4.45	0.61	เห็นด้วย	1
3	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยลดอัตราการท้อใจเนื้อหาของนักเรียนในวิชาประวัติศาสตร์	4.14	0.74	เห็นด้วย	3
4	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เหมาะสมต่อการนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเพียงอย่างเดียว	2.31	0.92	ไม่เห็นด้วย	4
ค่าเฉลี่ยข้อ 1-4		3.82	0.71	เห็นด้วย	
ข้อ 5-8 ด้านการเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
5	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ไขปัญหา	4.35	0.66	เห็นด้วย	2

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
6	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เกิดทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ	4.39	0.70	เห็นด้วย	1
7	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับการศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี	3.92	0.84	เห็นด้วย	3
8	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์มีความซับซ้อนและยุ่งยาก ต่อการนำไปใช้ในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์	2.57	0.96	ไม่แน่ใจ	4
ค่าเฉลี่ยข้อ 5-8		3.81	0.79	เห็นด้วย	
ข้อ 9-12 ด้านความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
9	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษา ที่ตรงกับแนวทางความสนใจของนักเรียน	3.49	0.79	ไม่แน่ใจ	3
10	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษา ที่สร้างความเข้าใจและท้าทายให้แก่นักเรียน	3.63	0.88	เห็นด้วย	2
11	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ค้นคว้าและศึกษาแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกจากหนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว	4.43	0.71	เห็นด้วย	1
12	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษา ที่สร้างความเครียด และน่าเบื่อหน่าย	3.08	1.04	ไม่แน่ใจ	4
ค่าเฉลี่ยข้อ 9-12		3.66	0.86	เห็นด้วย	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
ข้อ 13-16 ด้านความนิยมชมชอบต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
13	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนเกิด ความเข้าใจเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น	4.14	0.71	เห็นด้วย	2
14	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่มี ความทันสมัยสอดคล้องกับแนวคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.06	0.72	เห็นด้วย	3
15	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ร่วมวางแผนการทำงานกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในห้องเรียนอย่างอิสระ	4.43	0.71	เห็นด้วย	1
16	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนขาดเสรีภาพ ทางความคิด เนื่องจากต้องรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มอยู่เสมอ	3.29	1.24	ไม่แน่ใจ	4
ค่าเฉลี่ยข้อ 13-16		3.98	0.85	เห็นด้วย	
ข้อ 17-20 ด้านการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
17	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษา ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรม การเรียนรู้ทุก ๆ ขั้นตอน	4.31	0.68	เห็นด้วย	1
18	นักเรียนต้องมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เมื่อต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	3.88	0.75	เห็นด้วย	3

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
19	นักเรียนต้องใช้ความคิดที่รอบคอบอยู่เสมอ เมื่อต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	4.18	0.75	เห็นด้วย	2
20	นักเรียนรู้สึกเครียดอยู่เสมอเมื่อต้องเข้าร่วม ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากทุกกิจกรรม ใช้เวลามากเกินไป	2.67	1.16	ไม่แน่ใจ	4
ค่าเฉลี่ยข้อ 17-20		3.76	0.84	เห็นด้วย	
สรุประดับเจตคติรวมของนักเรียน		3.81	0.81	ดี	

จากตารางที่ 12 พบว่า เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.81$) และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีเจตคติสูงสุดในด้านความนิยมชมชอบต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.85$) รองลงมาเป็นด้านความคิดเห็นทั่วไปต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.71$) และด้านการเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.79$) ส่วนด้านความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.66$, $SD = 0.86$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 4) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ และ 5) ศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนชลกันยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 98 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 4) แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 40 ข้อ และ 5) แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย

สมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 20 ข้อ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย ทำให้ได้รับข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 27.69$, $SD = 3.78$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.04$, $SD = 4.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 27.69$, $SD = 3.78$) ต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 28.22$, $SD = 5.65$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.13 ($\bar{X} = 26.45$, $SD = 3.21$) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 26.45$, $SD = 3.21$) สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 23.41$, $SD = 4.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.81$)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย พบประเด็นที่จะอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 27.69$, $SD = 3.78$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.04$, $SD = 4.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน การวางแผนการศึกษา การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน การนำเสนอผลการศึกษา และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้ล้วนสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 159-160) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัย เอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 99) ได้กล่าวว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา/ เรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง 2) ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง ในสถานที่ต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด 3) ให้ผู้เรียนนำหลักฐานที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบประเมินคุณค่าว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด 4) ให้ผู้เรียนทำการตีความว่ามีอะไรเกิดขึ้น อย่างไร และทำไม และ 5) ให้ผู้เรียนนำผลการศึกษามาเสนอ โดยมีการจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจมากที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ยมนา (2554, หน้า 61) ได้ศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ ราชอาจ (2556, หน้า 50) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 27.69, SD = 3.78) ต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ (\bar{X} = 28.22, SD = 5.65) อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน การวางแผนการศึกษา การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน การวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน การนำเสนอผลการศึกษา และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งในขั้นการกำหนดปัญหาที่จะศึกษานั้น ควรมีความเหมาะสมและมีขอบเขตที่ชัดเจน ดังที่ เปรมวิทย์ ท่อแก้ว (2543, หน้า 19-26) ได้กล่าวว่า ควรมีการตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อที่จะศึกษา เช่น หัวข้อเป็นความรู้หรือไม่ และหัวข้อเป็นเรื่องที่สามารถศึกษาได้หรือไม่ เป็นต้น และควรมีการกำหนดขอบเขตของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อสร้างความชัดเจนต่อกระบวนการในการค้นคว้า โดยการตั้งคำถามพื้นฐานของประวัติศาสตร์ ได้แก่ ที่ไหน ใคร เมื่อไร และอะไร สอดคล้องกับที่ อาทกร จันทวิมล (2556, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ควรกำหนดเป้าหมายโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร มีขอบเขตแค่ไหน โดยกำหนดช่วงเวลา และสถานที่ให้ชัดเจน แต่เนื่องด้วยเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีสาระสำคัญที่ผู้เรียนต้องศึกษาอยู่หลายหัวข้อ เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 6 กลุ่ม โดยมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาความรู้ตามหัวข้อที่สนใจ ซึ่งมีผลทำให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่กลุ่มของตนได้ศึกษาอย่างแท้จริง แต่ในทางตรงกันข้าม ก็อาจเป็นผลทำให้ผู้เรียนบางส่วนยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับหัวข้ออื่น ๆ ที่กลุ่มของตนไม่ได้ศึกษา แม้ว่าจะได้รับฟังเนื้อหาจากการนำเสนอของทุกกลุ่มแล้วก็ตาม ในขณะที่การสอนแบบปกตินั้น ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมได้ครบทุกหัวข้อ หรือสามารถหาวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้โดยตรง สังเกตได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้กับนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ โดยทุกแผนประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้ ขั้นสอน และขั้นสรุป ซึ่งในทุกขั้นตอนดังกล่าว ครูผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน

แต่เพียงผู้เดียว แล้วจึงให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายความรู้เพื่อตอบคำถามในใบงาน ซึ่งคำถามส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดมาจากครูในชั่วโมงนั้น ๆ

นอกจากนี้ อาจมีผลมาจากตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมได้ เช่น เวลาเรียนของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติจะเรียนในช่วงคาบที่ 1 (08.30-09.20 น.) ในขณะที่กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จะเรียนในช่วงคาบที่ 5 (11.50-12.40 น.) ซึ่งเป็นคาบหลังจากที่ผู้เรียนเพิ่งรับประทานอาหารกลางวันเสร็จสิ้น จึงอาจส่งผลให้ผู้เรียนกลุ่มดังกล่าวเกิดความง่วงนอนได้ง่ายกว่าปกติ เป็นเหตุทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย วัตพาน (2528, หน้า 55) ได้ศึกษาผลของการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนึ่ง จากผลการตรวจคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายบุคคล (Raw score) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายบุคคลผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ครบทั้ง 49 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง เช่นเดียวกับการสอนแบบปกติ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี

3. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.13 ($\bar{X} = 26.45$, $SD = 3.21$) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ไม่สามารถกระทำได้กับการจัดการเรียนรู้ในระยะเวลาดังกล่าว ดังที่ บรรจง อมรชีวิน (2556, หน้า 21-23) ได้กล่าวว่า ไม่ควรสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยจัดเป็นโปรแกรมการสอนพิเศษ ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพราะ ผู้เรียนจะใช้ความรู้แก้ปัญหาได้เฉพาะเนื้อหาที่จัดให้เรียนเท่านั้น อีกทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณค่อนข้างที่จะมีความเป็นนามธรรม นอกจากนี้การพัฒนา

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก็ควรปฏิบัติควบคู่กันทั้งในและนอกห้องเรียน ดังที่ สุกอนธ์ สิ้นธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรณี สิ้นธพานนท์ (2551, หน้า 80-81) กล่าวว่า ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนและพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดังนั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจยังสั้นเกินไป และกิจกรรมการเรียนรู้ยังคงจำกัดอยู่เฉพาะแต่ในห้องเรียน นอกจากนี้ อาจมีสาเหตุมาจากการที่แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบขึ้น มีความยากมากเกินไปสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นผลทำให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ผู้วิจัยเชื่อว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ดังที่ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, หน้า 110) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งมีปัญหาและต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา จึงควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ในโรงเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสอดคล้องกับที่ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 58) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะ ในการเรียนรู้นั้นไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องรับข้อมูลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น การสอนที่ดีนั้นจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูนำเสนอ ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นไปตามสภาพจริง อีกทั้ง นอริส (Norris, 1985 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2554, หน้า 352) ได้กล่าวว่า ครูควรจะสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปกับวิชาที่ครูสอน เช่น ในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 26.45, SD = 3.21) สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ (\bar{X} = 23.41, SD = 4.53) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน ได้แก่ 1) การนิยามปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา 3) การจัดระบบข้อมูล 4) การเลือกสมมติฐาน และ 5) การสรุป พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยทุกขั้นตอนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วย

การสอนแบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาดังกล่าวนี้เกิดจากขั้นตอนต่าง ๆ ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ดังนี้

4.1 ขั้นการกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐานซึ่งต้องใช้วิจารณญาณ

ทั้งในการทำความเข้าใจว่าเหตุการณ์ใดเป็นประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ และคาดคะเนคำตอบที่คาดว่าเป็นไปได้ สอดคล้องกับผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขั้นการนิยามปัญหา ซึ่งกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.63$, $SD = 12.66$) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 12.75$) และสอดคล้องกับผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขั้นการเลือกสมมติฐาน ซึ่งกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 10.47$) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 9.85$)

4.2 ขั้นการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการตรวจสอบว่า

หลักฐานชิ้นใดมีความเกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญกับเรื่องที่จะศึกษา สอดคล้องกับผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณขั้นการรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา ซึ่งกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.02$, $SD = 11.99$) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 9.75$)

4.3 ขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้วิจารณญาณ

ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน สอดคล้องกับผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณขั้นการจัดระบบข้อมูล ซึ่งกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.94$, $SD = 11.62$) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 5.08$, $SD = 8.17$)

4.4 ขั้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้วิจารณญาณ

ในการเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้มาจากการวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การอธิบายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณขั้นการสรุป ซึ่งกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.16$, $SD = 9.84$) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 9.13$)

ดั่งที่ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555, หน้า 50-57) และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 99) กล่าวว่า รูปแบบการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จัดเป็นรูปแบบหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน และสอดคล้องกับที่ สิริวรรณ ศรีพหล (2555, หน้า 44-46) ได้กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตั้งปัญหา การกำหนดสมมติฐาน และคิดหาคำตอบ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานนั้น ๆ เช่น ในขั้นตีความและสังเคราะห์ เป็นการนำหลักฐาน ที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ ความน่าเชื่อถือ หรือถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน ซึ่งอาจกระทำโดยการนำหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงมาพิจารณาวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป เป็นต้น (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2550, หน้า 173-174)

สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีญา ศิโรดม (2545, หน้า 63) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของนิตยา เกตุมณี (2556, หน้า 66) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อารยธรรมของโลกยุคโบราณ เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยางฮอมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

5. เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.81$) และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีเจตคติสูงสุดในด้านความนิยมชมชอบต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.85$) รองลงมาเป็นด้านความคิดเห็นทั่วไปต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.71$) และด้านการเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.79$) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้

โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบที่นำมาใช้สำหรับการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะ ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้จึงมีความสอดคล้องกับตัวเนื้อหาวิชาเป็นอย่างมาก อีกทั้งในการศึกษาและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ผู้เรียนยังมีโอกาสได้ร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในห้องเรียน เช่น การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล หรือหลักฐาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ สุนทร สีนธพานนท์ (2550, หน้า 172) และวีณา เขี่ยมประไพ (2535, หน้า 10-12) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ที่นักประวัติศาสตร์หรือผู้ฝึกฝนทางประวัติศาสตร์ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มีการพิสูจน์ข้อมูลให้ชัดเจนถูกต้อง ซึ่งทำให้ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีหลักเกณฑ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับวันเพ็ญ วรณโกมล (2542, หน้า 123-125) ซึ่งกล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานที่เป็นระบบ และมีเหตุผล

สอดคล้องกับงานวิจัยของเพียงฤทัย พุฒิกุณเกษม (2557, หน้า 34) ได้ศึกษาผลการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ในรายวิชา ส 33265 โครงการประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนในรายวิชา ส 33265 โครงการประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ บุญญะวัตติพงษ์ (2560, หน้า 89) ได้ศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งผู้เรียนก็มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว

ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ในรายวิชาประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีหลายขั้นตอนต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ มีผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาสำหรับศึกษาความรู้ และปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีการวางแผนในด้านการจัดสรรเวลาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน ขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน และขั้นการตีความและสังเคราะห์ข้อมูล หรือหลักฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องใช้เวลาศึกษาข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ด้วยตนเอง

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในทุก ๆ ขั้นตอน ดังนั้น ในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว ครูผู้สอนควรอธิบายหรือให้คำแนะนำ วิธีการและแนวทางในการปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ดังนั้น ควรทำการวิจัยโดยใช้ระยะเวลาให้ยาวนานมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก ทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ต้องใช้ปฏิบัติในวิธีการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ต้องมีการฝึกฝนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งควรมีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนมิให้เกิดขึ้น ระหว่างการวิจัย เช่น ช่วงเวลาในการเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม ควรเหมือนกัน (ช่วงเช้าหรือบ่าย ของแต่ละวัน) เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแนวทางดังกล่าวข้างต้นนี้ สามารถพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ โดยให้ผลในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรมีวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ มาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาใช้สำหรับการพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรทำการวิจัยด้วยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์หรือผสมผสานกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น

4. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในขั้นการจัดระบบข้อมูล และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขั้นการเลือกสมมติฐาน ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนโดยการให้ศึกษาข้อมูลหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในหลาย ๆ กรณี โดยเน้นไปที่การทำความเข้าใจสาเหตุและผลกระทบของเหตุการณ์ที่ได้ศึกษาซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่สำหรับนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดหรือเลือกสมมติฐานที่ประกอบไปด้วยความมีเหตุผลและมีความเป็นไปได้

5. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า เจตคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในด้านความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรออกแบบและประยุกต์กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น อาจมีการเสริมแรงโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นว่าประเด็นปัญหาที่ศึกษาการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่มใดที่มีความน่าสนใจมากที่สุด ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการเสนอว่าดีที่สุดในแต่ละครั้ง ก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน นอกจากนี้ อาจให้แต่ละกลุ่มที่ออกมานำเสนอผลการศึกษาคิดคำถามที่มีเนื้อหาระเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ หากสมาชิกคนอื่น ๆ ในห้องเรียนสามารถตอบคำถามได้

ก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน หรืออาจจัดเป็นเกมการแข่งขันระหว่างแต่ละกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจและความสนุกสนาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กอตซ์ลัค, หลุยส์. (2525). *การเข้าใจประวัติศาสตร์: มุขบทว่าด้วยระเบียบวิธีประวัติศาสตร์*
Understanding history: A primer of historical method
(จิตติมา พิทักษ์ไพรวรรณ, แปล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชูรี คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ขจร สุขพานิช. (2521). *ประวัติศาสตร์และวิธีศึกษา*. ใน วุฒิชัย มูลศิลป์ (บรรณาธิการ),
ประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 1600-2310 (หน้า 29-43). กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คาร์, อี. เอช. (2531). *ประวัติศาสตร์คืออะไร* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (ชาติชาย พณานานนท์, แปล).
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- จิราพร ยมนา. (2554). *ผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต*.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน,
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. (2553). *หลักการวิจัยทางสังคม*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.
- เฉลิม มลิลลา นิตีเขตต์ปรีชา. (2559). *เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิษณุโลก:
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชวาล แพ้วตกุล. (2552). *เทคนิคการวัดผล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิฑูรย์การปก.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *สอนประวัติศาสตร์ ให้เด็กมีความสุข สนุกคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี:
สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- ชาติ แจ่มนุช. (2545). *สอนอย่างไรให้คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- ชาติชาย พจนานานนท์. (2541). การเขียนเค้าโครงการวิจัยประวัติศาสตร์.
วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 23, 8-20.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปริยัติธรรม
และจริยศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฐากร สิทธิโชค. (2557). การคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการเรียนรู้สังคมศึกษา.
วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 9(2), 87-101.
- ดนัย ไชยโยธา. (2534). *หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดโช สนวนานนท์. (2520). *ปทานุกรมจิตวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดช บุญนาค. (2527). วิธีการของประวัติศาสตร์. ใน *ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี*
(บรรณาธิการ), *ปรัชญาประวัติศาสตร์* (หน้า 83-90). กรุงเทพฯ: พิชเนศ.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2517). ประวัติศาสตร์. ใน *จิตยา สุวรรณะชฎ* (บรรณาธิการ),
วิทยาศาสตร์สังคม (หน้า 239-256). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2554). *แนวคิดและแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: อินทนิล.
- ทิตนา แหมมถณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี*
ประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2542). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการวัดเจตคติ (Measurement of*
attitude). อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2549). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 464 230 การวัดและ*
ประเมินผลการศึกษา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรเศรษฐ์ เตชะ. (2555). *การจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดเชิงสังเคราะห์*
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นิตยา เกตุมณี. (2556). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อารยธรรมของโลกยุคโบราณ เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยางฮอมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2525). *หลักฐานทางประวัติศาสตร์. รวมบทความประวัติศาสตร์, ฉบับที่ 4, 73-97.*
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2527). *ข้อคิดเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์. ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ), ปรัชญาประวัติศาสตร์ (หน้า 60-75). กรุงเทพฯ: พิมพ์.*
- นิตี เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒนิยะ. (2525). *หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.*
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). *Critical Thinking การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักการพัฒนาคิดอย่างมีตรรกะ เหตุผล และดุลยพินิจ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.*
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). *รวมบทความการวิจัย การวัดและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์.*
- บุญญาดา อิ่มสวาสดี. (2561, 12 มีนาคม). *ครูชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์.*
- บุรพา พรหมดำ. (2561, 12 มีนาคม). *ครูผู้ช่วย. สัมภาษณ์.*
- เบญจมาศ บุญญะวัตติพงศ์. (2560). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- ปนัดดา ราชศรี. (2557). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในรายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*

- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 9119 เทคโนโลยีพรินติ้ง.
- ปรางฤทัย ใจสุทธิ. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยะนันท์ ธีรานุกวัฒน์. (2554). *การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปุกณวัช ทัทธวัช. (2555). *การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เปรมวิทย์ ท่อแก้ว. (2543). *ประวัติศาสตร์ไทย: ไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 3-8.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. (2548). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แฮ้าส์ ออฟ เคอร์รี่ส์.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2552). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- พุทธิภาคย์ รักซ้อน. (2561, 12 มีนาคม). *ครูชำนาญการ*. สัมภาษณ์.

- เพียงฤทัย พุฒิกุณเกษม. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส33265
 โครงการงานประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัย
 และพัฒนาการศึกษา ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2543). การประเมินผลการเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- มัทนา เกษกมล. (2535). ประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์: เอกสารคำสอนวิชา
 ประวัติศาสตร์นิพนธ์ 1 (ปศ 302). ชลบุรี: ภาควิชาประวัติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ (พิมพ์ครั้งที่ 11).
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวีวรรณ ภาคพรต. (2553). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง
 “การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์”. เอกสารอัดสำเนา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 14.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์:
 ริมปิงการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียสแควร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราตรี นันทสุนันท์. (2553). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). สุราษฎร์ธานี:
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อ
 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษา
 วิชาเพชรบุรีศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา,
 คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนชลกันยานุกูล. (2561). แผนปฏิบัติการโรงเรียนชลกันยานุกูล ประจำปีการศึกษา 2561
 ภาคเรียนที่ 1. ชลบุรี: ฝ่ายนโยบายและแผน กลุ่มบริหารงบประมาณ โรงเรียน
 ชลกันยานุกูล.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). *การคิด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วนรัตน์ ราชอาจ. (2556). *ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- วนิดา ทัทเทิล. (2555). *ประวัติศาสตร์นิพนธ์โลกตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2554). *จากอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช). (2555). *ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันทนี เอื้อรักษ์ไอฟาร์. (2561, 12 มีนาคม). *ครูชำนาญการ*. สัมภาษณ์.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2542). *การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิชัย วัดปาน. (2528). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- วิทยากร เชียงกุล. (2547). *อธิบายศัพท์ปรัชญาการเมืองและสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). *อธิบายศัพท์จิตวิทยาและการพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). *ครูกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย. ใน ประเสริฐ ณ นคร, วินัย พงศ์ศรีเพียร และประสาธน์ สัจจนามวงศ์ (บรรณาธิการ). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย: จะเรียนจะสอนกันอย่างไร (หน้า 1-29)*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2556). สัมภาษณ์พิเศษ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร : ถอดรหัสสมมุขจากมนุษย์.
ประชาคมวิจัย, 19(109), 29-38.
- วีณา เอี่ยมประไพ. (2535). *หลักฐานทางประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีระ สุดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ:
 สุวีริยาสาส์น.
- สกนธ์ รัชนีภรณ์. (2561, 12 มีนาคม). ครู. สัมภาษณ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม.: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดผลด้านเจตพิสัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการ
 พัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยที่ 8-15* (หน้า 431-460). นนทบุรี:
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบูรณ์ ต้นยะ. (2545). *การประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2558). *สังคมศึกษา ความหมาย รากศัพท์ ตัวชี้วัด*. นครปฐม:
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมโภชน์ อเนกสุข. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
 ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
 มาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
 แห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ
 การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
 แห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้
 ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2555). ประวัติศาสตร์: การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา. ใน
ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางสังคมศึกษา หน่วยที่ 1-5 (หน้า 1-56).
 นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2550). *สุดยอดวิธีสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่...
 การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. นนทบุรี: อักษรเจริญทัศน์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่...เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน
 ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรรณิ สินธพานนท์. (2551).
พัฒนาทักษะการคิด...พิชิตการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
 ภาพพิมพ์.
- อดิศร ศักดิ์สูง. (2554). *ครูสังคมศึกษากับประวัติศาสตร์: เทคนิคการสอนและการทำผลงาน
 ทางวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุงใหม่). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อัครเดช แสนณรงค์. (2557). *การศึกษามลสมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 รายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้องค์ความรู้
 วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
 มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาทร จันทวิมล. (2556). *ประวัติของแผ่นดินไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ:
 อักษรไทย.
- อารีย์ วัชรวิภากร. (2542). *การวัดและการประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- อารีญา ศิโรตม. (2545). ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา
ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาสังคม
ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณฉวี อนุรุทธวงศ์. (2555). การพัฒนาทักษะความคิดระดับสูง. นครปฐม: ไอ.คิว.บู๊คเซ็นเตอร์.
- Bassham, G. et al. (2011). *Critical thinking: A student's introduction* (4th ed.).
Singapore: McGraw Hill Connect Learn Succeed.
- Benjamin, J. R. (1998). *A student's guide to history* (7th ed.). Boston:
Allyn and Bacon.
- Chatterji, M. (2003). *Designing and using tools for educational assessment*. Boston:
Bedford Books.
- Ennis, R. H. (1985). A logical basis for measuring critical thinking skills.
Educational Leadership, 43, 44-48.
- Fong, C. J., Kim, Y., Davis, C. W., Hoang, T., & Kim, Y. W. (2017). A meta-analysis on
critical thinking and community college student achievement. *Thinking Skills
and Creativity*, 26, 71-83.
- Frey, B. B. (2015). *100 Questions (and answers) about tests and measurement*.
Los Angeles: SAGE.
- Fung, D. (2017). The pedagogical impacts on students' development of critical thinking
dispositions: Experience from Hong Kong secondary schools. *Thinking Skills
and Creativity*, 26, 128-139.
- Golder, P. (2000). Historical method in marketing research with new evidence on long-
term market share stability. *J Mark Res*, 37, 156-172.
- Maio, C. R., & Haddock, G. (2010). *The psychology of attitudes and attitude change*.
Los Angeles: SAGE.
- Shafer, R. J. (1980). *A guide to historical method* (3rd ed.). Homewood:
The Dorsey Press.

- Uzunoz, F. S., & Demirhan, G. (2017). The effect of creative drama on critical thinking in preservice physical education teachers. *Thinking Skills and Creativity, 24*, 164-174.
- Visotsky, D. S., Patel, A., & Summers, J. (2017). Using design requirements for environmental assessment of products: A historical based method. *Procedia CIRP, 61*, 69-74.
- Yang, S. C. (2007). E-critical/thematic doing history project: Integrating the critical thinking approach with computer-mediated history learning. *Computers in Human Behavior, 23*, 2095-2112.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ดร.ปานเพชร ร่มไทร อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.สมศิริ สิงห์หลพ อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. อาจารย์บุญญาดา อิ่มสวาสดี ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
5. อาจารย์วันทนี เข็้อรักษ์โอฟาร ครู วิทยฐานะชำนาญการ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โทร. ๒๐๖๕
 ที่ ศธ ๖๒๑๘/๑๐๖๖๖ วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยให้กับนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ชิริสวัสดี)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โทร. ๒๐๖๕
 ที่ ศธ ๖๒๑๘/๑๐๖๖๖ วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ปานเพชร ร่มไทร

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเขาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยให้กับนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โทร. ๒๐๖๕
 ที่ ศธ ๖๒๑๘/ วสส วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์บุคคลากรในสังกัดเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ดร.สมศิริ สิงห์หลพ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรง ของเครื่องมือการวิจัยให้กับนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์บุคคลากรในสังกัด เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรง ของเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๑๗๗๑

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๒ ชุด

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า อาจารย์บุญญาดา อิมสวัสดิ์ และ อาจารย์วันทนี เอื้อรักษิโอรุ ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยให้กับนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑๗๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๓

ผู้วิจัยโทร ๐๘-๗๖๐๐-๙๙๑๓

ที่ ศธ ๖๒๑๘/๑๑๓/๔

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสลงสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเขาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในวันที่ ๒๔ - ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ โครงการวิจัยดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เชษฐ ศรีสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๓

ผู้วิจัยโทร ๐๘-๗๖๐๐-๙๙๑๓

ที่ ศธ ๖๒๑๘/๐๑๗/๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในวันที่ ๑ มิถุนายน - ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ โครงการวิจัยดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๕

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๓

ผู้วิจัยโทร ๐๘-๗๖๐๐-๙๙๑๓

ภาคผนวก ข

- การหาประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 1) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็น							
	ของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
1	2	3	4	5				
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
รวม						4.84	0.28	มากที่สุด

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 2) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
	1	2	3	4	5			
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
รวม						4.86	0.24	มากที่สุด

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (แผนที่ 3) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็น							
	ของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
1	2	3	4	5				
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม						4.90	0.19	มากที่สุด

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 1) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็น							
	ของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
1	2	3	4	5				
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	3	4.20	0.84	มาก
รวม						4.64	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 2) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยปรับปรุงและปฏิรูปประเทศของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็น							
	ของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
1	2	3	4	5				
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	3	4.20	0.84	มาก
รวม						4.64	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ (แผนที่ 3) เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนน					\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
	ความคิดเห็น							
	ของผู้เชี่ยวชาญคนที่							
1	2	3	4	5				
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	4	5	5	4	4.60	0.55	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดมีความถูกต้องและชัดเจน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
5. สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนการสอน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลา	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	5	4	5	4	4	4.40	0.55	มาก
9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.60	0.55	มากที่สุด
10. การวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	3	4.20	0.84	มาก
รวม						4.64	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
41	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
45	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
49	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

สูตร
$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการคิด
 อย่างมีวิจรรย์ญาณกับข้อคำถามของแบบวัดความสามารถในการคิด
 อย่างมีวิจรรย์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์
 เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
49	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

สูตร
$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างองค์ประกอบของเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับรายการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่							
	1	2	3	4	5			
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

สูตร
$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ตารางที่ 22 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพแบบทดสอบ
1	0.64	0.18	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
2	0.36	0.18	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
3	0.72	0.54	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
4	0.54	0.18	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
5	0.77	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
6	0.68	0.64	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
7	0.73	0.18	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
8	0.64	0.55	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
9	0.59	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
10	0.77	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
11	0.50	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
12	0.77	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
13	0.55	0.55	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
14	0.59	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
15	0.77	0.45	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
16	0.59	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
17	0.22	0.09	ปรับปรุง
18	0.41	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
19	0.86	0.09	ตัดทิ้ง
20	0.77	-0.09	ตัดทิ้ง
21	0.31	0.09	ปรับปรุง
22	0.40	0.45	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
23	0.91	0.00	ตัดทิ้ง
24	0.82	0.36	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพแบบทดสอบ
25	0.64	0.73	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
26	0.46	0.36	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
27	0.36	0.55	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
28	0.59	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
29	0.68	0.45	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
30	0.77	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
31	0.23	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
32	0.50	0.64	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
33	0.46	0.36	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
34	0.41	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
35	0.64	0.36	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
36	0.18	0.36	ปรับปรุง
37	0.31	0.63	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
38	0.46	0.18	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
39	0.77	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
40	0.50	0.09	ปรับปรุง
41	0.41	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
42	0.73	0.36	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
43	0.82	0.18	ตัดทิ้ง
44	0.32	0.46	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
45	0.36	0.55	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
46	0.05	0.09	ตัดทิ้ง
47	0.59	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
48	0.77	0.45	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
49	0.27	-0.18	ตัดทิ้ง
50	0.23	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)

ตารางที่ 23 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่า p	ค่า q	ค่า p*q	ข้อที่	ค่า p	ค่า q	ค่า p*q
1	0.64	0.36	0.23	21	0.46	0.54	0.25
2	0.36	0.64	0.23	22	0.36	0.64	0.23
3	0.72	0.28	0.20	23	0.59	0.41	0.24
4	0.54	0.46	0.25	24	0.68	0.32	0.22
5	0.77	0.23	0.18	25	0.77	0.23	0.18
6	0.68	0.32	0.22	26	0.23	0.77	0.18
7	0.73	0.27	0.20	27	0.50	0.50	0.25
8	0.64	0.36	0.23	28	0.46	0.54	0.25
9	0.59	0.41	0.24	29	0.41	0.59	0.24
10	0.77	0.23	0.18	30	0.64	0.36	0.23
11	0.50	0.50	0.25	31	0.31	0.69	0.21
12	0.77	0.23	0.18	32	0.46	0.54	0.25
13	0.55	0.45	0.25	33	0.77	0.23	0.18
14	0.59	0.41	0.24	34	0.41	0.59	0.24
15	0.77	0.23	0.18	35	0.73	0.27	0.20
16	0.59	0.41	0.24	36	0.32	0.68	0.22
17	0.41	0.59	0.24	37	0.36	0.64	0.23
18	0.40	0.60	0.24	38	0.59	0.41	0.24
19	0.82	0.18	0.15	39	0.77	0.23	0.18
20	0.64	0.36	0.23	40	0.23	0.77	0.18
รวม							8.76

$$\text{สูตร} \quad r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	n	คือ	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	คือ	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
	q	คือ	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

$$\text{แทนค่าสูตร} \quad r_{tt} = \frac{40}{39} \left[1 - \frac{8.76}{39.82} \right]$$

$$= 1.03 (1 - 0.22)$$

$$= 1.03 (0.78)$$

$$= 0.80$$

$$\text{ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ} = 0.80$$

ตารางที่ 24 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพแบบทดสอบ
1	0.69	0.24	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
2	0.54	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
3	0.42	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
4	0.29	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
5	0.88	0.25	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
6	0.83	0.33	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
7	0.38	0.42	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
8	0.58	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
9	0.75	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
10	0.76	0.31	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
11	0.75	0.21	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
12	0.50	0.67	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
13	0.33	0.50	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
14	0.29	0.42	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
15	0.50	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
16	0.76	0.31	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
17	0.70	0.08	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
18	0.62	0.24	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
19	0.67	0.50	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
20	0.88	0.25	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
21	0.42	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
22	0.63	0.42	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
23	0.88	0.25	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
24	0.79	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
25	0.43	0.24	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพแบบทดสอบ
26	0.25	0.17	ปรับปรุง
27	0.13	-0.08	ตัดทิ้ง
28	0.96	0.08	ตัดทิ้ง
29	0.50	-0.17	ตัดทิ้ง
30	0.79	0.08	ปรับปรุง
31	0.63	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
32	0.77	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
33	0.71	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
34	0.68	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
35	0.42	0.50	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
36	0.71	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
37	0.59	0.34	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
38	0.75	0.33	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
39	0.75	0.17	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
40	0.83	0.33	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
41	0.83	0.33	ปรับปรุง
42	0.29	-0.08	ตัดทิ้ง
43	0.79	0.42	ใช้ได้
44	0.71	-0.08	ตัดทิ้ง
45	0.46	0.42	ใช้ได้
46	0.61	0.36	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
47	0.13	0.25	ปรับปรุง (ข้อที่เลือก)
48	0.79	0.25	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
49	0.22	0.27	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)
50	0.26	0.62	ใช้ได้ (ข้อที่เลือก)

ตารางที่ 25 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่า p	ค่า q	ค่า p*q	ข้อที่	ค่า p	ค่า q	ค่า p*q
1	0.69	0.31	0.21	21	0.42	0.58	0.24
2	0.54	0.46	0.25	22	0.63	0.37	0.23
3	0.42	0.58	0.24	23	0.88	0.12	0.11
4	0.29	0.71	0.21	24	0.79	0.21	0.17
5	0.88	0.12	0.11	25	0.43	0.57	0.25
6	0.83	0.17	0.14	26	0.63	0.37	0.23
7	0.38	0.62	0.24	27	0.77	0.23	0.18
8	0.58	0.42	0.24	28	0.71	0.29	0.21
9	0.75	0.25	0.19	29	0.68	0.32	0.22
10	0.76	0.24	0.18	30	0.42	0.58	0.24
11	0.75	0.25	0.19	31	0.71	0.29	0.21
12	0.50	0.50	0.25	32	0.59	0.41	0.24
13	0.33	0.67	0.22	33	0.75	0.25	0.19
14	0.29	0.71	0.21	34	0.75	0.25	0.19
15	0.50	0.50	0.25	35	0.83	0.17	0.14
16	0.76	0.24	0.18	36	0.61	0.39	0.24
17	0.70	0.30	0.21	37	0.13	0.87	0.11
18	0.62	0.38	0.24	38	0.79	0.21	0.17
19	0.67	0.33	0.22	39	0.22	0.78	0.17
20	0.88	0.12	0.11	40	0.26	0.74	0.19
รวม							8.02

สูตร
$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	n	คือ	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	คือ	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
	q	คือ	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

แทนค่าสูตร
$$r_{tt} = \frac{40}{39} \left[1 - \frac{8.02}{45.16} \right]$$

$$= 1.03 (1 - 0.18)$$

$$= 1.03 (0.82)$$

$$= 0.84$$

ความเชื่อมั่นของแบบวัด $= 0.84$

ตารางที่ 26 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.57
2	0.34
3	0.59
4	0.43
5	0.24
6	0.33
7	0.51
8	0.60
9	0.48
10	0.49
11	0.29
12	0.66
13	0.66
14	0.61
15	0.47
16	0.27
17	0.43
18	0.57
19	0.48
20	0.49

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติ เท่ากับ 0.87

ตารางที่ 27 ผลคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

คนที่	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	22	32	21	22	27
2	21	34	22	15	25
3	15	23	23	11	31
4	27	29	24	10	35
5	22	29	25	19	33
6	20	27	26	15	22
7	8	32	27	21	31
8	24	29	28	18	29
9	16	25	29	20	28
10	21	28	30	21	29
11	19	33	31	17	25
12	23	31	32	19	26
13	15	29	33	15	24
14	18	30	34	20	25
15	21	25	35	16	26
16	19	27	36	13	20
17	21	26	37	10	36
18	18	25	38	13	22
19	15	26	39	16	27
20	16	30	40	13	22

ตารางที่ 27 (ต่อ)

คนที่	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)
41	8	31
42	13	29
43	22	24
44	19	20
45	16	25

คนที่	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)
46	7	26
47	16	29
48	20	27
49	9	33

ตารางที่ 28 ผลคะแนนหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	34	21	25
2	35	22	29
3	29	23	26
4	33	24	22
5	33	25	16
6	38	26	30
7	30	27	34
8	29	28	35
9	28	29	32
10	24	30	26
11	27	31	29
12	24	32	33
13	24	33	30
14	35	34	25
15	33	35	32
16	22	36	21
17	35	37	29
18	23	38	34
19	32	39	31
20	32	40	37

ตารางที่ 28 (ต่อ)

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
41	29	46	17
42	20	47	30
43	24	48	19
44	38	49	23
45	17		

ตารางที่ 29 ผลคะแนนหลังเรียนของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	27	21	20
2	34	22	26
3	26	23	22
4	26	24	28
5	29	25	28
6	27	26	23
7	28	27	25
8	26	28	25
9	20	29	29
10	22	30	28
11	24	31	26
12	31	32	28
13	32	33	26
14	32	34	26
15	24	35	31
16	29	36	22
17	29	37	28
18	22	38	20
19	30	39	26
20	27	40	27

ตารางที่ 29 (ต่อ)

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
41	26	46	27
42	25	47	27
43	30	48	30
44	24	49	24
45	24		

ตารางที่ 30 ผลคะแนนหลังเรียนของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	21	21	18
2	25	22	22
3	21	23	25
4	25	24	16
5	28	25	21
6	20	26	20
7	14	27	31
8	24	28	27
9	22	29	26
10	22	30	26
11	25	31	23
12	19	32	28
13	15	33	30
14	28	34	17
15	31	35	30
16	21	36	17
17	20	37	24
18	25	38	25
19	24	39	28
20	19	40	27

ตารางที่ 30 (ต่อ)

คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)	คนที่	หลังเรียน (40 คะแนน)
41	29	46	21
42	28	47	20
43	27	48	24
44	31	49	15
45	22		

ภาคผนวก ค

- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 รหัส ส 23103 รายวิชาประวัติศาสตร์ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล เวลา 5 ชั่วโมง
 ผู้สอน ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
 ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่าง ๆ

ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย
 ในสมัยรัตนโกสินทร์

2. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 3
 เป็นช่วงเวลาที่ชาติไทยมีแนวทางในการพัฒนาประเทศให้คล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา
 เป็นราชธานี และยังถือเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาบ้านเมืองในยุคต่อไป

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายและวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (K)
- สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิเคราะห์พัฒนาการของไทย
 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ (P)
- สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง
 และความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ (P)
- ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
 ตอนต้น (A)

4. สารการเรียนรู้

1. ด้านความรู้

- พัฒนาการด้านการเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ การปกครองในเขตราชธานี การปกครองในส่วนหัวเมือง การปกครองในส่วนท้องที่ และการชำระกฎหมายตราสามดวง

- พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ ลักษณะเศรษฐกิจแบบยังชีพ ระบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้า และการทำสนธิสัญญาเบอร์นี้อยู่ใน พ.ศ. 2369

- พัฒนาการด้านสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ โครงสร้างสังคมไทยซึ่งประกอบไปด้วย พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง ไพร่ ทาส และพระภิกษุสงฆ์

- พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้าน ลักษณะความสัมพันธ์กับจีน และลักษณะความสัมพันธ์กับชาติตะวันตก

- เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ สาเหตุและผลของการอพยพเข้ามาของชาวจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และการจัดระเบียบสังคมชาวจีน

- บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ พระราชกรณียกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3

2. ด้านทักษะกระบวนการ

- ทักษะการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

- ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม

3. ด้านเจตคติ

- ความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. มุ่งมั่นในการทำงาน
6. รักความเป็นไทย
7. มีจิตสาธารณะ

7. ชิ้นงาน

1. ใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

8. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ต้องวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านความรู้	ประเมินกระบวนการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์	แบบประเมินใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้คะแนนระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไป
	ประเมินแบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้ 10 คะแนนขึ้นไป

สิ่งที่ต้องวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านทักษะ กระบวนการ	สังเกตจากกระบวนการ ทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน	แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานเป็นกลุ่ม	ได้คะแนนระดับ คุณภาพ 3 ขึ้นไป
ด้านเจตคติ	สังเกตจากคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ได้คะแนนระดับ คุณภาพ 2 ขึ้นไป
	สังเกตจากสมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	แบบประเมินสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน	ได้คะแนนระดับ คุณภาพ 2 ขึ้นไป

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน (ชั่วโมงที่ 1)

1. ครูแสดงภาพ “พระบรมมหาราชวัง” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต แล้วสุ่มถามนักเรียน 2-3 คน เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

1.1 “สถาปัตยกรรมในรูปภาพคืออะไร” (*พระบรมมหาราชวัง*)

1.2 “พระบรมมหาราชวังมีความสำคัญอย่างไร” (*เมื่อรัชกาลที่ 1 เสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2325 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นใหม่ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก เพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครองและเป็นที่พักของพระมหากษัตริย์ เมืองหลวงใหม่นี้มีชื่อว่ากรุงเทพมหานคร หรือกรุงรัตนโกสินทร์*)

2. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่ได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น และอธิบายให้นักเรียนทราบว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ และราชวงศ์จักรีใน พ.ศ. 2325 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งนักเรียนจะได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

3. ครูแจ้งตัวชี้วัดช่วงชั้นและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

4. นักเรียนแบ่งเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน คละตามความสามารถ แล้วนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหัวข้อดังต่อไปนี้ จากหนังสือเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้น ม.3 และพร้อมกันนี้ ครูแจกใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ชุด เพื่อบันทึกผลการศึกษา และนำไปสู่การกำหนดปัญหาที่ต้องการศึกษา รวมทั้งการตั้งสมมติฐานต่อไป โดยครูคอยให้คำแนะนำ

กลุ่มที่ 1 ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านการเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 2 ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 3 ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 4 ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 5 ศึกษาเรื่อง เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 6 ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการศึกษา ได้แก่ ความรู้ใหม่ที่นักเรียนได้รับ

จากการศึกษา การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการศึกษา (ชั่วโมงที่ 1)

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

6.1 แนวทางการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน

6.2 แนวทางการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน

6.3 แนวทางการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน

6.4 แนวทางการนำเสนอผลการศึกษา

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน (ชั่วโมงที่ 2)

7. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ต้องค้นคว้า สำหรับนำมาใช้ในการศึกษาหัวข้อปัญหา และใช้สนับสนุนสมมติฐานที่แต่ละกลุ่มได้กำหนดไว้ อันได้แก่

7.1 พระราชพงศาวดาร

7.2 จดหมายเหตุ

7.3 เอกสารการปกครอง

7.4 บันทึกส่วนบุคคล

7.5 ชิวประวัติ

7.6 หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร

7.7 กฎหมาย

7.8 วรรณกรรม

7.9 งานนิพนธ์ทางประวัติศาสตร์

7.10 แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์

8. ครูนำหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

มาให้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้า อาทิเช่น

8.1 นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2539). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1*

ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ฉบับตัวเขียน. กรุงเทพฯ:

อมรินทร์วิซาคาร.

8.2 ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2533). *พระราช*

พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2. กรุงเทพฯ:

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย.

8.3 ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2530). *จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. กรุงเทพฯ:*

หอสมุดแห่งชาติ.

8.4 วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2556). *230 ปี ศรีรัตนโกสินทร์ มรดกความทรงจำ*

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: อูษาคเนย์.

8.5 ลิขิต ธีรเวคิน. (2553). *การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ:*

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฯลฯ

9. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ คุณค่า และข้อจำกัดของข้อมูล หรือหลักฐานดังกล่าวข้างต้น

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากข้อมูลหรือหลักฐานที่รวบรวมมาได้ แล้วบันทึกผลการศึกษาลงในใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้ ครูแนะนำให้นักเรียนรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หอสมุดประจำจังหวัด และ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน (ชั่วโมงที่ 3)

11. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐานทั้งหมด ที่ได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ผู้สร้างหลักฐาน อายุของหลักฐาน วัตถุประสงค์ของหลักฐาน และรูปเดิมของหลักฐาน แล้วบันทึกผลการศึกษาลงในใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นที่ 5 การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน (ชั่วโมงที่ 3-4)

12. นักเรียนแต่ละกลุ่มตีความข้อมูลหรือหลักฐานทั้งหมดที่ได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร ลีลาการเขียน และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีต่อผู้สร้าง

หลักฐาน แล้วบันทึกผลการศึกษาลงในใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษา พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

13. นักเรียนแต่ละกลุ่มสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐานทั้งหมดให้กลายเป็นเรื่องราวที่มีความต่อเนื่องกัน แล้วร่วมกันสรุปผลการศึกษาค้นคว้า พร้อมทั้งบันทึกผลลงในใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษา พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษา (ชั่วโมงที่ 4-5)

14. นักเรียนทั้ง 6 กลุ่ม ผลัดกันออกมานำเสนอความรู้และแนวคิดที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

15. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความรู้ที่ได้รับจากการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน และวิเคราะห์ 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

15.1 พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้านต่าง ๆ

15.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นที่ 7 การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (ชั่วโมงที่ 5)

16. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป พร้อมทั้งบันทึกผลลงในใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษา พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

17. ครูแจกแบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ให้นักเรียนทุกคนทำ และเมื่อทำเสร็จแล้วครูกับนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเฉลยคำตอบ

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. รูปภาพ “พระบรมมหาราชวัง”
2. หนังสือเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้น ม.3
3. ข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ครูผู้สอนจัดเตรียมมาให้
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษา พัฒนาการของไทย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5. แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์)

ครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

()

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

()

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

()

ผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล

ใบงานที่ 1
เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สมาชิก

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1. จงระบุความรู้ใหม่ที่นักเรียนได้รับจากหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ม.3 ตามหัวข้อที่กลุ่มได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงระบุประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

3. จงระบุระบอบสมมติฐานเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในข้อ (2.) พร้อมอธิบายถึงเหตุผลของการตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น (เพราะเหตุใด อย่างไร และทำไม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. จงระบุชื่อแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่นักเรียนได้ศึกษา พร้อมทั้งระบุข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานดังกล่าวข้างต้น (เป็นข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา)

ชื่อแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้ศึกษา	ข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา

5. จงประเมินคุณค่าของข้อมูลหรือหลักฐานที่นักเรียนได้ศึกษาจากข้อ (4.) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
ชื่อแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้ศึกษา

ประเด็นในการประเมินคุณค่า ข้อมูลหรือหลักฐาน	ผลการประเมินคุณค่า
<p>1. ผู้สร้างหลักฐาน</p> <p><u>ยกตัวอย่างเช่น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใครเป็นผู้บันทึกหรือเรียบเรียง - เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อย่างไร - ใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากน้อยเพียงใด - มีสิ่งใดที่อาจชักจูงหรือบีบบังคับ <p>ให้การบันทึกคลาดเคลื่อนหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาที่ได้มีการบันทึกหรือเรียบเรียง <p>ในหลักฐานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงหรือไม่อย่างไร</p>	
<p>2. อายุของหลักฐาน</p> <p><u>ยกตัวอย่างเช่น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักฐานถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน <p>กับเหตุการณ์ที่ศึกษาหรือไม่ (อาจพิจารณาจากสำนวนโวหาร หรือตัวผู้สร้างหลักฐาน)</p>	
<p>3. วัตถุประสงค์ของหลักฐาน</p> <p><u>ยกตัวอย่างเช่น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดมุ่งหมายของการบันทึกหรือเรียบเรียง <p>หลักฐานคืออะไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เจตนาอื่น ๆ ในการเผยแพร่หลักฐานคืออะไร 	
<p>4. รูปเดิมของหลักฐาน</p> <p><u>ยกตัวอย่างเช่น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักฐานถูกคัดลอกหรือผ่านการชำระมาแล้วหรือไม่ 	

6. จงตีความข้อมูลหรือหลักฐานที่นักเรียนได้ศึกษาจากข้อ (4.) และ (5.) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
ชื่อแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้ศึกษา

ประเด็นในการตีความ ข้อมูลหรือหลักฐาน	ผลการตีความ
1. การใช้ถ้อยคำ <u>ยกตัวอย่างเช่น</u> - ความหมายที่แท้จริงของข้อมูลหรือหลักฐาน คืออะไร (พิจารณาจากความหมายของคำ และภาษาในสมัยนั้น ๆ)	
2. สำนวนโวหาร <u>ยกตัวอย่างเช่น</u> - สำนวนโวหารที่ปรากฏในข้อมูลหรือหลักฐาน มีลักษณะอย่างไร (เช่น น่าจะมีโอกาส เกิดขึ้นจริง หรือเพียงพรรณนาขึ้นมาเพื่อ ใช้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่าน)	
3. ลีลาการเขียน <u>ยกตัวอย่างเช่น</u> - ลีลาการเขียนของผู้เรียบเรียงข้อมูล หรือหลักฐานเป็นอย่างไร (เช่น ข้อความที่เขียน มีความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับเจตนา ที่ต้องการนำเสนอหรือไม่อย่างไร)	
4. อิทธิพลจากสภาพแวดล้อม <u>ยกตัวอย่างเช่น</u> - อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีต่อผู้สร้าง หลักฐานได้แก่เรื่องใด (เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาวะ ทางสังคมในช่วงที่มีการบันทึกหรือเรียบเรียง หลักฐาน)	

8. จงตรวจสอบผลการดำเนินงานของกลุ่มที่ได้รับในทุก ๆ ขั้นตอน (ให้บันทึกข้อมูลที่ได้รับจาก
 1) การประเมินภายในกลุ่มตนเอง 2) การประเมินจากกลุ่มอื่น ๆ และ 3) การประเมินจาก
 ครูผู้สอน)

ประเด็นในการตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน (ปัญหา/อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาสำหรับการค้นคว้าต่อไป)
ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน	
ขั้นที่ 2 การวางแผนการศึกษา	
ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูล หรือหลักฐาน	
ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าข้อมูล หรือหลักฐาน	
ขั้นที่ 5 การตีความและ สังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน	
ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษา	

แบบฝึกหัด

เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลในการตอบให้ชัดเจน

1. ข้อใดมิใช่สาเหตุที่ทำให้รัชกาลที่ 1 ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีไปเป็นกรุงรัตนโกสินทร์
 - ก. ธนบุรีเป็นที่ท้งคั่ง น้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอ
 - ข. ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีชัยภูมิที่ดีในการป้องกันข้าศึก
 - ค. พระราชวังเดิมถูกวัดตั้งขวาง 2 ด้าน ไม่สะดวกต่อการขยายพระราชวัง
 - ง. เกรงว่าจะไม่ปลอดภัย เพราะข้าศึกรู้แผนที่ภายในกรุงธนบุรีหมดแล้ว

เหตุผล

.....

.....

2. ข้อใดมิใช่ปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง
 - ก. ศูนย์กลางของอาณาจักรมีเส้นทางออกสู่ทะเล
 - ข. มีชาติตะวันตกเป็นพันธมิตรที่ดี
 - ค. พระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์
 - ง. เป็นศูนย์รวมของการขยายตัวทางด้านวัฒนธรรม

เหตุผล

.....

.....

3. ข้อใดเป็นลักษณะการบริหารราชการแผ่นดินในเขตราชธานีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. มีหน่วยราชการ 6 กรม เป็นหน่วยงานในการบริหารราชการ
- ข. มี 12 กระทรวง เป็นหน่วยงานในการบริหารราชการ
- ค. มีตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้บริหารราชการ
- ง. มีวุฒิสภาเป็นศูนย์กลางในการบริหารราชการ

เหตุผล

.....

.....

4. ข้อใดคือเขตหัวเมืองที่มีอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. เขตหัวเมืองชั้นใน
- ข. เขตหัวเมืองลูกหลวง
- ค. เขตหัวเมืองปริมณฑล
- ง. เขตหัวเมืองพระยามหานคร

เหตุผล

.....

.....

5. กฎหมายตราสามดวงที่มีการตรวจชำระใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการรวบรวมมาจากกฎหมายในสมัยใด

- ก. สมัยสุโขทัย
- ข. สมัยอยุธยา
- ค. สมัยธนบุรี
- ง. สมัยทวารวดี

เหตุผล

.....

.....

6. ข้อใดมิใช่ลักษณะของเศรษฐกิจแบบยังชีพ ซึ่งเป็นรูปแบบเศรษฐกิจของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ผลิตสินค้าเพื่อขายให้แก่ชาติตะวันตก
 - ผลิตสินค้าเพื่อบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน
 - ผลิตสินค้าเพื่อแลกเปลี่ยนกันเองในชุมชน
 - มีการกันสินค้าส่วนหนึ่งไว้สำหรับเสียภาษีอากรให้แก่แผ่นดิน

เหตุผล

.....

.....

7. ตามข้อตกลงของสนธิสัญญาเบอร์นี้อย่างอังกฤษจะต้องเสียค่าธรรมเนียมประเภทใด
หากเรือของอังกฤษเข้ามาค้าขายสินค้าในไทย
- ค่าธรรมเนียมปากเรือ
 - ค่าธรรมเนียมจังกอบ
 - ค่าธรรมเนียมฤชา
 - ค่าธรรมเนียมสรรพสามิต

เหตุผล

.....

.....

8. ข้อใดเป็นผลจากการที่ไทยทำสนธิสัญญากับชาติตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ไทยถูกเอาเปรียบจากข้อตกลงในสนธิสัญญา
 - ข้าวกลายเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 1
 - พ่อค้าต่างประเทศเข้ามาค้าขายในไทยมากขึ้น
 - เกิดสงครามระหว่างไทยกับชาติตะวันตก

เหตุผล

.....

.....

9. คำว่า “ศักดิ์นา” ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด

- ก. การถือครองที่ดินของคนในสังคม
- ข. การกำหนดสถานะ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคนในสังคม
- ค. การกระจายอำนาจในสังคมไทย
- ง. พิธีการประด๋บายศและความดีความชอบให้แก่ขุนนาง

เหตุผล

.....

.....

10. ความเชื่อในเรื่องความเป็นสมมติเทพ และความเป็นธรรมราชาของพระมหากษัตริย์

เป็นแนวคิดที่รับมาจากศาสนาใดตามลำดับ

- ก. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ
- ข. ศาสนาซิกข์ และศาสนาพุทธ
- ค. ศาสนาอิสลาม และศาสนายูดาห์
- ง. ศาสนาขินโต และศาสนาคริสต์

เหตุผล

.....

.....

11. ข้อใดมิใช่วิธีที่จะทำให้บุคคลพ้นจากความเป็นทาส

- ก. ได้รับอนุญาตจากนายเงินให้ไปบวช
- ข. หลบหนีจนกระทั่งนายเงินตามหาตัวไม่พบ
- ค. มีผู้นำเงินมาไถ่ตัวให้เป็นอิสระ
- ง. ได้แต่งงานกับนายเงินของตนเอง

เหตุผล

.....

.....

12. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- การรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร
 - การรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ
 - การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมกับประเทศต่างๆ
 - การขยายอิทธิพลและอำนาจ

เหตุผล

.....

.....

13. ข้อใดคือลักษณะพิเศษทางการค้าระหว่างไทยกับจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- การค้าแบบปลอดภาษี
 - การค้าแบบรัฐบรรณาการ
 - การค้าแบบทุนนิยม
 - การค้าแบบพาณิชย์นิยม

เหตุผล

.....

.....

14. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด
- การเมืองการปกครอง
 - การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม
 - ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
 - การทำสงคราม

เหตุผล

.....

.....

15. เมื่อรัชกาลที่ 1 ทรงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงรัตนโกสินทร์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวจีนย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ซึ่งเรียกว่าย่านใด
- ก. ย่านท่าเตียน
 - ข. ย่านสำเพ็ง
 - ค. ย่านนายไก่
 - ง. ย่านเยาวราช

เหตุผล

.....

.....

16. ข้อใดคือภาษีพิเศษที่ทางราชการเรียกเก็บจากชาวจีนแทนการเกณฑ์แรงงานในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ก. เงินผูกปี
 - ข. เงินเบี้ย
 - ค. เงินเฟื้อง
 - ง. เงินอัฐ

เหตุผล

.....

.....

17. พระราชกรณียกิจที่โดดเด่นที่สุดของรัชกาลที่ 1 ได้แก่เรื่องใด
- ก. การปฏิรูปเศรษฐกิจ
 - ข. การทำศึกสงคราม
 - ค. การรับเอาอารยธรรมตะวันตกมาใช้
 - ง. การศึกษา

เหตุผล

.....

.....

18. ข้อใดคือข้อความที่อธิบายจุดเด่นในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้เป็นอย่างดี

- ก. ยุคทองแห่งการสร้างบ้านเมือง
- ข. ยุคทองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรม
- ค. ยุคทองแห่งการปฏิรูปประเทศ
- ง. ยุคทองแห่งการศึกสงคราม

เหตุผล

.....

.....

19. เหตุการณ์ใดที่ปรากฏหลักฐานให้เห็นถึงความกล้าหาญของวีรสตรีไทย

- ก. สงครามเชียงตุงกับพม่า
- ข. สงครามอานัมสยามยุทธกับญวน
- ค. ศึกกบฏเจ้าอนุวงศ์
- ง. วิกฤตการณ์มลายู

เหตุผล

.....

.....

20. เรือสำเภาที่อัญเชิญพระพุทธรูปซึ่งรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นที่วัดยานนาวา แสดงให้เห็น

ถึงการมีบทบาทของชาติใดในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 3

- ก. ญี่ปุ่น
- ข. จีน
- ค. ญวน
- ง. เกาหลี

เหตุผล

.....

.....

แบบประเมินใบงานที่ 1
เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการศึกษาพัฒนาการของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
ประเด็นที่ศึกษาเรื่อง

ข้อความ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ประเด็นที่ศึกษามีความน่าสนใจ 2. การตั้งสมมติฐานประกอบไปด้วยหลักเหตุผล 3. มีการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน อย่างเป็นระบบ ครบถ้วน 4. มีการประเมินคุณค่าของข้อมูลหรือหลักฐาน อย่างละเอียดถี่ถ้วน และครอบคลุมทุกประเด็น 5. มีการตีความข้อมูลหรือหลักฐาน ด้วยหลักเหตุผล ปราศจากอคติ 6. การสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน รวมทั้งมีการ อ้างอิงข้อเท็จจริง และแนวคิดของตน ตามหลักเหตุผล 7. มีความเตรียมพร้อมสำหรับการนำเสนอ ผลการศึกษานำขึ้นเรียน และแบ่งหน้าที่ ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ					

เกณฑ์การวัดใบงานที่ 1

คะแนน	31-35	ระดับคุณภาพ	5	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนน	26-30	ระดับคุณภาพ	4	หมายถึง	มาก
คะแนน	21-25	ระดับคุณภาพ	3	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	16-20	ระดับคุณภาพ	2	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	ต่ำกว่า 16	ระดับคุณภาพ	1	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

เกณฑ์การประเมิน พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

ระดับคะแนน พฤติกรรม	4	3	2	1
1. การร่วมกัน วางแผน การทำงาน	ร่วมมือวางแผน การทำงาน ทุกขั้นตอน สมาชิกทุกคน มีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน ได้เป็นอย่างดี	ร่วมมือวางแผน การทำงานเกือบ ทุกขั้นตอน สมาชิกส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน	สมาชิก บางส่วน ยังไม่ให้ ความร่วมมือ ในการวางแผน การทำงาน แต่ยังมี ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน	สมาชิก ร่วมมือใน การวางแผน การทำงาน น้อยมาก ไม่ค่อยมี ข้อเสนอแนะ ที่เป็น ประโยชน์ ในการทำงาน
2. การทำงาน ตามหน้าที่ ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้ครบ เต็มความ สามารถ พยายาม แก้ไขงาน ด้วยเหตุผล มุ่งมั่นจนงาน สำเร็จ	ทำงานได้ครบ พยายามเต็ม ความสามารถ แก้ไขงานได้ เป็นบางครั้ง แต่งงานสำเร็จ	ความพยายาม ในการทำงาน จนสำเร็จ แต่ยังไม่ครบ ทุกประเด็น	ทำงานสำเร็จ ค่อนข้าง รีบร้อน งานไม่ ครอบคลุม ทุกประเด็น
3. การแสดง ความคิดเห็น อย่างมี เหตุผล	สมาชิกทุกคน ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้ดีมาก	สมาชิกส่วนใหญ่ ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้ดี	สมาชิก บางส่วน ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้	มีสมาชิก ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็น ได้น้อยมาก

ระดับคะแนน พฤติกรรม	4	3	2	1
4. การยอมรับ ข้อสรุป ในผลงาน ของกลุ่ม	สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วม ในการสรุป ยอมรับข้อสรุป และร่วม แก้ไขงาน ด้วยความเต็มใจ	สมาชิกส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม ในการสรุป ยอมรับข้อสรุป ของกลุ่ม ร่วมแก้ไขงานดี	สมาชิก มีส่วนร่วม ในการสรุป น้อยมาก ไม่ค่อยยอมรับ ข้อสรุป ของกลุ่ม แต่ก็ ร่วมแก้ไขงาน	สมาชิก ไม่ค่อย มีส่วนร่วม ในการสรุป หาข้อสรุป ของกลุ่ม ได้ไม่ชัดเจน นัก

เกณฑ์การตัดสิน ระดับ/คุณภาพของพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

คะแนน 14 - 16 ระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 10 - 13 ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดี

คะแนน 5 - 9 ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 4 ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

เครื่องมือประเมินผลแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ลงในช่อง
ที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์			
แสดงออกถึงพฤติกรรมหรือแนวคิดที่บ่งชี้ให้เห็นถึง การให้ความสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์			
2. ซื่อสัตย์สุจริต			
ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ไม่คัดลอกงานของผู้อื่น			
3. มีวินัย			
ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนโดยครูไม่ต้องบอก			
4. ใฝ่เรียนรู้			
ตั้งใจเรียน มีความพยายามในการค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ			
5. มุ่งมั่นในการทำงาน			
เอาใจใส่ รับผิดชอบ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมาย			
6. รักความเป็นไทย			
แสดงออกถึงพฤติกรรมหรือแนวคิดที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการส่งเสริม และอนุรักษ์ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติไทย			
7. มีจิตสาธารณะ			
อาสาทำงานให้ส่วนรวมด้วยความเต็มใจ			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมิน ได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

เครื่องมือประเมินผลแบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ลงในช่อง
ที่ตรงกับระดับคะแนน

สมรรถนะสำคัญที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความสามารถในการสื่อสาร			
1.1 มีความสามารถในการรับ-ส่งสาร			
1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม			
1.3 ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม			
2. ความสามารถในการคิด			
2.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			
2.2 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา			
3.1 แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล			
3.2 แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา			
3.3 ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น			
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต			
4.1 ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี			
4.2 มีวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสม			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมิน ได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

รูปภาพ “พระบรมมหาราชวัง”

ที่มาของภาพ : <https://www.touronthai.com/travelguide/placeinfo.ph>

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 รหัส ส 23103 รายวิชาประวัติศาสตร์ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลกันยานุกูล เวลา 5 ชั่วโมง
 ผู้สอน ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
 ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่าง ๆ

ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย
 ในสมัยรัตนโกสินทร์

2. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 3
 เป็นช่วงเวลาชาติไทยมีแนวทางในการพัฒนาประเทศให้คล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา
 เป็นราชธานี และยังถือเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาบ้านเมืองในยุคต่อไป

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายและวิเคราะห์พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ (K)
2. อธิบายและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย
 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ (K)
3. ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
 ตอนต้น (A)

4. สารการเรียนรู้

1. ด้านความรู้

- พัฒนาการด้านการเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ การปกครองในเขตราชอาณาจักร การปกครองในส่วนหัวเมือง การปกครองในส่วนท้องที่ และการชำระกฎหมายตราสามดวง

- พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ ลักษณะเศรษฐกิจแบบยังชีพ ระบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้า และการทำสนธิสัญญาเบอร์นี้อยู่ใน พ.ศ. 2369

- พัฒนาการด้านสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ โครงสร้างสังคมไทยซึ่งประกอบไปด้วย พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง ไพร่ ทาส และพระภิกษุสงฆ์

- พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้าน ลักษณะความสัมพันธ์กับจีน และลักษณะความสัมพันธ์กับชาติตะวันตก

- เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ สาเหตุและผลของการอพยพเข้ามาของชาวจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และการจัดระเบียบสังคมชาวจีน

- บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่ พระราชกรณียกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3

2. ด้านทักษะกระบวนการ

- ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ทักษะกระบวนการสื่อสาร
- ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม

3. ด้านเจตคติ

- ความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. มุ่งมั่นในการทำงาน
6. รักความเป็นไทย
7. มีจิตสาธารณะ

7. ชิ้นงาน

1. ใบงานที่ 1.1 เรื่อง “การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์”
2. ใบงานที่ 1.2 เรื่อง “การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
3. ใบงานที่ 1.3 เรื่อง “สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
4. ใบงานที่ 1.4 เรื่อง “บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
5. แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

8. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ต้องวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านความรู้	ตรวจใบงานที่ 1.1	ใบงานที่ 1.1 เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์	ได้ 2 คะแนนขึ้นไป
	ตรวจใบงานที่ 1.2	ใบงานที่ 1.2 เรื่อง การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้ 2 คะแนนขึ้นไป

สิ่งที่ต้องวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
	ตรวจใบงานที่ 1.3	ใบงานที่ 1.3 เรื่อง สังคมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้ 2 คะแนนขึ้นไป
	ตรวจใบงานที่ 1.4	ใบงานที่ 1.4 เรื่อง บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้ 2 คะแนนขึ้นไป
	ตรวจแบบฝึกหัด	แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ได้ 10 คะแนนขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ	สังเกตจากกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม	ได้คะแนนระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไป
ด้านเจตคติ	สังเกตจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ได้คะแนนระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป
	สังเกตจากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	ได้คะแนนระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ชั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้

1. ครูแสดงภาพ “พระบรมมหาราชวัง” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต (โดยแสดงภาพจากสื่อ Power Point) แล้วสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

1.1 “สถาปัตยกรรมในรูปภาพคืออะไร” (**พระบรมมหาราชวัง**)

1.2 “พระบรมมหาราชวังมีความเกี่ยวข้องกับกรุงรัตนโกสินทร์อย่างไร” (**เมื่อรัชกาลที่ 1 เสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2325 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นใหม่ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก เพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครอง**)

และเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ เมืองหลวงใหม่นี้มีชื่อว่ากรุงเทพมหานครฯ หรือ กรุงรัตนโกสินทร์)

1.3 “เพราะเหตุใดรัชกาลที่ 1 จึงทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาที่กรุงเทพฯ”
(เช่น เพราะ กรุงธนบุรีมีทำเลไม่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองหลวงของไทยอีกต่อไป)

2. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ และราชวงศ์จักรีใน พ.ศ. 2325 และราชอาณาจักรไทย ก็มีความเจริญรุ่งเรืองจวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในช่วงนี้จะได้ศึกษาเรื่อง การสถาปนาราชธานี และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นสอน

3. ครูเปิดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง “การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต

4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง การสถาปนาราชธานี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน

5. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

5.1 “เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกถึง 2 ครั้ง” (**ครั้งแรก เพราะ พระองค์ทรงเห็นว่าบ้านเมืองยังทำสงครามติดพันกับพม่าอยู่ ส่วนครั้งที่ 2 เพื่อประกอบพระราชพิธีที่แสดงถึงความเป็นพระมหากษัตริย์อย่างสมบูรณ์**)

5.2 “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงย้ายราชธานีมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลใด” (**เพราะ กรุงธนบุรีที่ตั้งไม่เหมาะสมในแง่ยุทธศาสตร์ เพราะมีแม่น้ำไหลผ่านกลางเมือง ยากแก่การป้องกันรักษา เป็นที่ทองค้ำที่น้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอ ขยายพื้นที่ไม่ได้เพราะมีวัดขวางอยู่ทั้งสองด้าน ส่วนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีชัยภูมิที่ดีกว่า มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคูเมือง 2 ด้าน สามารถป้องกันการโจมตีของข้าศึก และขยายพื้นที่กว้างขวางออกไปได้อีก**)

5.3 “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้แก่เรื่องใดบ้าง” (**มีเส้นทางออกสู่ทะเล, มีลมมรสุมพัดผ่าน, มีแม่น้ำหลายสายออกสู่ทะเล, เป็นศูนย์กลางด้านวัฒนธรรม และพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์**)

6. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน โดยให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อทำใบงานที่ 1.1 เรื่อง “การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์”

7. ครูสุ่มนักเรียน 1 กลุ่มออกมานำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน โดยครูช่วยชี้แจงเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง การสถาปนาราชธานี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

9. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องใดบ้าง จากการที่ได้ศึกษาเรื่องการสถาปนาราชธานี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” (เช่น **ได้ทราบถึงความเป็นของการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ และปัจจัยด้านต่าง ๆ สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชาติไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นต้น**)

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนเรื่อง รูปแบบการเมืองการปกครองสมัยอยุธยาตอนปลาย เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงพื้นฐานความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่

2. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีแนวคิดในการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ให้คล้ายกับกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นราชธานีเดิมที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ซึ่งในชั่วโมงนี้จะได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และ พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นสอน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง พัฒนาการด้านการเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน

4. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถามว่า “ลักษณะการปกครองของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างไร” (**ในเขตราชธานี พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีสมุหพระกลาโหม สมุหนายก และหน่วยงานจตุสดมภ์บริหารราชการ ส่วนหัวเมืองแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และประเทศราช ส่วนการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยหมู่บ้าน ตำบล แขวง และเมือง**)

5. ครูแสดงภาพ “การเพาะปลูกและการค้าขายของไทยในสมัยโบราณ” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต (โดยแสดงภาพจากสื่อ Power Point) แล้วสุ่มถามนักเรียน 1-2 คนเพื่อตอบ

คำถามว่า “สภาพเศรษฐกิจไทยสมัยโบราณมีลักษณะอย่างไร” **(มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก)**

6. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่ารูปแบบเศรษฐกิจไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะเรียบง่ายคล้ายกับในสมัยอยุธยา โดยเป็นสิ่งของที่เน้นอุปโภคบริโภคในครัวเรือน หากมีปัจจัยการผลิตเหลือก็นำไปใช้แลกเปลี่ยนกันในชุมชน ซึ่งตรงกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนควรร่วมมือกันอนุรักษ์รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยไว้ และนำรูปแบบเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

7. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน

8. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

8.1 “เศรษฐกิจของไทยก่อนการเข้ามาติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตกมีลักษณะอย่างไร” **(มีลักษณะแบบยังชีพที่ผลิตสินค้าเพื่อใช้ในครัวเรือน หากเหลือจึงนำไปเสียภาษีอากรให้กับแผ่นดินและนำไปแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน)**

8.2 “เพราะเหตุใดพ่อค้าชาวตะวันตกจึงไม่ค่อยพอใจพระคลังสินค้า” **(เพราะพ่อค้าตะวันตกเสียผลประโยชน์จากการที่พระคลังสินค้าผูกขาดการค้าขาย ซึ่งทางราชการจะเข้าควบคุมการค้ากับต่างประเทศอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันมิให้ชาวต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลทางการค้ามากเกินไป)**

9. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน โดยให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อทำใบงานที่ 1.2 เรื่อง “การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”

10. ครูสุ่มนักเรียน 1 กลุ่มออกมานำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน โดยครูช่วยชี้แจงเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และ พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

12. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องใดบ้าง จากการที่ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และ พัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” **(เช่น เกิดความรู้ความเข้าใจพัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นต้น)**

ชั่วโมงที่ 3

ชั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้

1. ครูเปิดละครโทรทัศน์เรื่อง “ลูกทาส” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต (โดยแสดงภาพจากสื่อ Power Point) แล้วสุ่มถามนักเรียน 1-2 คนเพื่อตอบคำถามว่า “ละครเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับสังคมไทยสมัยโบราณอย่างไร” **(เช่น เป็นการนำเสนอเรื่องราวของทาส ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนชนชั้นหนึ่งในสังคมไทยสมัยโบราณ)**

2. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะเป็นสังคมศักดินาที่ประกอบด้วยกลุ่มคนหลายชนชั้น ซึ่งในชั่วโมงนี้จะได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นสอน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง พัฒนาการด้านสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน

4. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

4.1 “สังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประกอบด้วยชนชั้นอะไรบ้าง”
(พระมหากษัตริย์, พระราชวงศ์, ขุนนาง, ไพร่, ทาส, พระภิกษุสงฆ์)

4.2 “ระบบศักดินามีความเกี่ยวข้องกับชนชั้นในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร” **(ศักดินาเป็นเครื่องกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลในสังคม)**

5. ครูนำเสนอข่าว “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าใน พ.ศ. 2561” ให้นักเรียนศึกษาแล้วสุ่มถามนักเรียน 1-2 คนเพื่อตอบคำถามว่า “นักเรียนคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าในอดีตกับในปัจจุบัน มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร” **(มีความแตกต่างกัน คือ ในอดีตจะเน้นในด้านการทำสงครามเพื่อแย่งดินแดน แต่ในปัจจุบันจะเน้นในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีทางการทูต)**

6. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีหลายลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้าน จีน และชาติตะวันตก

7. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน

8. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถามว่า “นโยบายด้านการต่างประเทศของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีลักษณะอย่างไร” **(มีทั้งให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับ การเจรจาทางการทูต และการทำสงคราม)**

9. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน โดยให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อทำใบงานที่ 1.3 เรื่อง “สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”

10. ครูสุ่มนักเรียน 1 กลุ่มออกมานำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน โดยครูช่วยชี้แจงเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

12. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องใดบ้าง จากการที่ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” **(เช่น เกิดความรู้ความเข้าใจพัฒนาการด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นต้น)**

ชั่วโมงที่ 4-5

ขั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้

1. ครูแสดงภาพ “ชาวจีนแถวเยาวราช - สำเพ็ง” ให้นักเรียนศึกษาและสังเกต (โดยแสดงภาพจากสื่อ Power Point) แล้วสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

1.1 “นักเรียนรู้จักย่านไชน่าทาวน์หรือไม่ และในความคิดของนักเรียน ย่านไชน่าทาวน์เป็นอย่างไร” **(รู้จัก โดยเป็นย่านชุมชนที่ชาวจีนตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัย เช่นเยาวราช สำเพ็ง ท่าเตียน เป็นต้น)**

1.2 “นอกจากย่านไชน่าทาวน์แล้ว ชาวจีนอาศัยอยู่ที่ใดในประเทศไทยอีกบ้าง จงยกตัวอย่าง” **(จังหวัดที่อยู่ชายฝั่งทะเล เช่น ชลบุรี ระยอง ภูเก็ต และสงขลา เป็นต้น)**

2. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าชาวจีนมีการติดต่อกับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จนผสมกลมกลืนกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน การอพยพเข้ามาของชาวจีน ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ซึ่งในชั่วโมงนี้จะได้ศึกษาเรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และบทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ชั้นสอน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน
4. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้
 - 4.1 “ชาวจีนอพยพเข้ามาในไทยด้วยสาเหตุใด” (**ปัญหาการเมืองภายใน, ภัยธรรมชาติ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร**)
 - 4.2 “การอพยพเข้ามาของชาวจีน ส่งผลต่อไทยอย่างไร” (**ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาด้วย เช่น การสุบฝืน และปัญหาอั้งยี่ เป็นต้น**)
 - 4.3 “ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทางราชการได้มีวิธีการควบคุมชาวจีนอย่างไร” (**เช่น การเก็บเงินค่าผูกปี และแต่งตั้งชาวจีนเป็นผู้ปกครองเมืองต่างๆ เพื่อมิให้เกิดปัญหา เป็นต้น**)
5. ครูอ่าน “พระราชนิพนธ์ นิราศรบพม่าที่ท่าดินแดง” ของรัชกาลที่ 1 ความว่า “ตั้งใจจะอุปถัมภ์กษัตริย์พม่า จะป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนแลมนตรี” ให้นักเรียนศึกษา แล้วสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้
 - 5.1 “พระราชปณิธานดังกล่าวมีความหมายว่าอย่างไร” (**เช่น พระองค์ทรงมีความตั้งใจที่จะปกครองบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นในทุกด้าน เป็นต้น**)
 - 5.2 “พระมหากษัตริย์ทรงมีความสำคัญต่อบ้านเมืองอย่างไร” (**เช่น เป็นสถาบันอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในชาติ และเป็นผู้ปกครองรวมทั้งพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง เป็นต้น**)
6. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่าพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทรงมีพระปรีชาสามารถทุกพระองค์ จนก่อให้เกิดความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองต่อประเทศชาติ
7. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่อง บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” ประกอบการจัดการเรียนการสอน
8. ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนเพื่อตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

8.1 “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงวางรากฐานบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นอย่างไร” (เช่น การสถาปนากรุงเทพฯ เป็นราชธานี และทรงป้องกันประเทศจากการรุกรานของข้าศึก เป็นต้น)

8.2 “จงยกตัวอย่างพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในด้านศิลปวัฒนธรรม” (เช่น ทรงพระราชนิพนธ์บทละครต่าง ๆ เป็นต้น)

8.3 “จงยกตัวอย่างพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในการค้ากับต่างประเทศ” (เช่น ทรงสนับสนุนส่งเสริมการค้าขายเรือสำเภากับต่างประเทศ เป็นต้น)

9. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน โดยให้นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อทำใบงานที่ 1.4 เรื่อง “บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”

10. ครูสุ่มนักเรียน 1 กลุ่มออกมานำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน โดยครูช่วยชี้แจงเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และบทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

12. ครูซักถามนักเรียนว่า “นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องใดบ้าง จากการที่ได้ศึกษาเรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และบทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” (เช่น ได้ทราบความเป็นมาเกี่ยวกับการอพยพเข้ามาของชาวจีน และเกิดความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชาติไทย เป็นต้น)

13. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความรู้ที่ได้รับจากการเรียน และวิเคราะห์ 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

13.1 พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้านต่าง ๆ

13.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

14. ครูแจกแบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ให้นักเรียนทุกคนทำ และเมื่อทำเสร็จแล้วครูกับนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเฉลยคำตอบ

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. สื่อ Power Point เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
2. หนังสือเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้น ม.3
3. รูปภาพประกอบการเรียนการสอน เช่น รูปภาพพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น
4. วีดิทัศน์เรื่อง “การสถาปนากษัตริย์รัตนโกสินทร์”
5. ละครโทรทัศน์เรื่อง “ลูกทาส”
6. ข่าว “ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าใน พ.ศ. 2561”
7. “พระราชนิพนธ์ นิราศรบพม่าที่ท่าดินแดง”
8. ใบงานที่ 1.1 เรื่อง “การสถาปนากษัตริย์รัตนโกสินทร์”
9. ใบงานที่ 1.2 เรื่อง “การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
10. ใบงานที่ 1.3 เรื่อง “สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
11. ใบงานที่ 1.4 เรื่อง “บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”
12. แบบฝึกหัด เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ว่าที่ร้อยตรีเชาวลิต อัครปัญญาวิทย์)

ครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

()

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

()

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ/นิเทศ/รับรอง)

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

()

ผู้อำนวยการโรงเรียนชลกันยานุกูล

ใบงานที่ 1.1 เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายคำถามดังต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกถึง 2 ครั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงย้ายราชธานีมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้นักเรียนอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1.2 เรื่อง การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายคำถามดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. เศรษฐกิจของไทยก่อนการเข้ามาติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตกมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. เพราะเหตุใด พ่อค้าชาวตะวันตกจึงไม่ค่อยพอใจพระคลังสินค้า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1.3 เรื่อง สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายคำถามดังต่อไปนี้

1. สังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นประกอบด้วยชนชั้นอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ระบบศักดินามีความเกี่ยวข้องกับชนชั้นในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**ใบงานที่ 1.4 เรื่อง บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทย
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายคำถามดังต่อไปนี้

1. รัชกาลที่ 1 ทรงวางรากฐานบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงยกตัวอย่างพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 2 ในด้านศิลปวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้นักเรียนอธิบายพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 3 ในด้านการค้ากับต่างประเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฝึกหัด

เรื่อง พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลในการตอบให้ชัดเจน

1. ข้อใดมิใช่สาเหตุที่ทำให้รัชกาลที่ 1 ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีไปเป็นกรุงรัตนโกสินทร์
 - ก. ธนบุรีเป็นที่ทอ้งคั่ง น้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอ
 - ข. ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีชัยภูมิที่ดีในการป้องกันข้าศึก
 - ค. พระราชวังเดิมถูกวัดตั้งขวาง 2 ด้าน ไม่สะดวกต่อการขยายพระราชวัง
 - ง. เกรงว่าจะไม่ปลอดภัย เพราะข้าศึกรู้แผนที่ภายในกรุงธนบุรีหมดแล้ว

เหตุผล

.....

.....

2. ข้อใดมิใช่ปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง
 - ก. ศูนย์กลางของอาณาจักรมีเส้นทางออกสู่ทะเล
 - ข. มีชาติตะวันตกเป็นพันธมิตรที่ดี
 - ค. พระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์
 - ง. เป็นศูนย์รวมของการขยายตัวทางด้านวัฒนธรรม

เหตุผล

.....

.....

3. ข้อใดเป็นลักษณะการบริหารราชการแผ่นดินในเขตราชธานีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. มีหน่วยราชการ 6 กรม เป็นหน่วยงานในการบริหารราชการ
- ข. มี 12 กระทรวง เป็นหน่วยงานในการบริหารราชการ
- ค. มีตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้บริหารราชการ
- ง. มีวุฒิสภาเป็นศูนย์กลางในการบริหารราชการ

เหตุผล

.....

.....

4. ข้อใดคือเขตหัวเมืองที่มีอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. เขตหัวเมืองชั้นใน
- ข. เขตหัวเมืองลูกหลวง
- ค. เขตหัวเมืองปริมณฑล
- ง. เขตหัวเมืองพระยามหานคร

เหตุผล

.....

.....

5. กฎหมายตราสามดวงที่มีการตรวจชำระใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการรวบรวมมาจากกฎหมายในสมัยใด

- ก. สมัยสุโขทัย
- ข. สมัยอยุธยา
- ค. สมัยธนบุรี
- ง. สมัยทวารวดี

เหตุผล

.....

.....

6. ข้อใดมิใช่ลักษณะของเศรษฐกิจแบบยังชีพ ซึ่งเป็นรูปแบบเศรษฐกิจของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ผลิตสินค้าเพื่อขายให้แก่ชาติตะวันตก
 - ผลิตสินค้าเพื่อบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน
 - ผลิตสินค้าเพื่อแลกเปลี่ยนกันเองในชุมชน
 - มีการกันสินค้าส่วนหนึ่งไว้สำหรับเสียภาษีอากรให้แก่แผ่นดิน

เหตุผล

.....

.....

7. ตามข้อตกลงของสนธิสัญญาเบอร์นี้อย่างอังกฤษจะต้องเสียค่าธรรมเนียมประเภทใด
หากเรือของอังกฤษเข้ามาค้าขายสินค้าในไทย
- ค่าธรรมเนียมปากเรือ
 - ค่าธรรมเนียมจังกอบ
 - ค่าธรรมเนียมฤชา
 - ค่าธรรมเนียมสรรพสามิต

เหตุผล

.....

.....

8. ข้อใดเป็นผลจากการที่ไทยทำสนธิสัญญากับชาติตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ไทยถูกเอาเปรียบจากข้อตกลงในสนธิสัญญา
 - ข้าวกลายเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 1
 - พ่อค้าต่างประเทศเข้ามาค้าขายในไทยมากขึ้น
 - เกิดสงครามระหว่างไทยกับชาติตะวันตก

เหตุผล

.....

.....

9. คำว่า “ศักดิ์นา” ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด

- ก. การถือครองที่ดินของคนในสังคม
- ข. การกำหนดสถานะ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคนในสังคม
- ค. การกระจายอำนาจในสังคมไทย
- ง. พิธีการประดับยศและความดีความชอบให้แก่ขุนนาง

เหตุผล

.....

.....

10. ความเชื่อในเรื่องความเป็นสมมติเทพ และความเป็นธรรมราชาของพระมหากษัตริย์

เป็นแนวคิดที่รับมาจากศาสนาใดตามลำดับ

- ก. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ
- ข. ศาสนาซิกข์ และศาสนาพุทธ
- ค. ศาสนาอิสลาม และศาสนายูดาห์
- ง. ศาสนาซินโต และศาสนาคริสต์

เหตุผล

.....

.....

11. ข้อใดมิใช่วิธีที่จะทำให้บุคคลพ้นจากความเป็นทาส

- ก. ได้รับอนุญาตจากนายเงินให้ไปบวช
- ข. หลบหนีจนกระทั่งนายเงินตามหาตัวไม่พบ
- ค. มีผู้นำเงินมาไถ่ตัวให้เป็นอิสระ
- ง. ได้แต่งงานกับนายเงินของตนเอง

เหตุผล

.....

.....

12. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- การรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร
 - การรักษาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ
 - การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมกับประเทศต่างๆ
 - การขยายอิทธิพลและอำนาจ

เหตุผล

.....

.....

13. ข้อใดคือลักษณะพิเศษทางการค้าระหว่างไทยกับจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- การค้าแบบปลอดภาษี
 - การค้าแบบรัฐบรรณาการ
 - การค้าแบบทุนนิยม
 - การค้าแบบพาณิชย์นิยม

เหตุผล

.....

.....

14. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด
- การเมืองการปกครอง
 - การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม
 - ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
 - การทำสงคราม

เหตุผล

.....

.....

15. เมื่อรัชกาลที่ 1 ทรงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงรัตนโกสินทร์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวจีนย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ซึ่งเรียกว่าย่านใด
- ก. ย่านท่าเตียน
 - ข. ย่านสำเพ็ง
 - ค. ย่านนายไก่
 - ง. ย่านเยาวราช

เหตุผล

.....

.....

16. ข้อใดคือภาษีพิเศษที่ทางราชการเรียกเก็บจากชาวจีนแทนการเกณฑ์แรงงานในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ก. เงินผูกปี
 - ข. เงินเบี้ย
 - ค. เงินเฟื้อง
 - ง. เงินอัฐ

เหตุผล

.....

.....

17. พระราชกรณียกิจที่โดดเด่นที่สุดของรัชกาลที่ 1 ได้แก่เรื่องใด
- ก. การปฏิรูปเศรษฐกิจ
 - ข. การทำศึกสงคราม
 - ค. การรับเอาอารยธรรมตะวันตกมาใช้
 - ง. การศึกษา

เหตุผล

.....

.....

18. ข้อใดคือข้อความที่อธิบายจุดเด่นในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้เป็นอย่างดี

- ก. ยุคทองแห่งการสร้างบ้านเมือง
- ข. ยุคทองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรม
- ค. ยุคทองแห่งการปฏิรูปประเทศ
- ง. ยุคทองแห่งการศึกสงคราม

เหตุผล

.....

.....

19. เหตุการณ์ใดที่ปรากฏหลักฐานให้เห็นถึงความกล้าหาญของวีรสตรีไทย

- ก. สงครามเชียงตุงกับพม่า
- ข. สงครามอานัมสยามยุทธกับญวน
- ค. ศึกกบฏเจ้าอนุวงศ์
- ง. วิกฤตการณ์มลายู

เหตุผล

.....

.....

20. เรือสำเภาที่อัญเชิญอัฐิซึ่งรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นที่วัดยานนาวา แสดงให้เห็น

ถึงการมีบทบาทของชาติใดในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 3

- ก. ญี่ปุ่น
- ข. จีน
- ค. ญวน
- ง. เกาหลี

เหตุผล

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

เกณฑ์การประเมิน พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

ระดับคะแนน พฤติกรรม	4	3	2	1
1. การร่วมกัน วางแผน การทำงาน	ร่วมมือวางแผน การทำงาน ทุกขั้นตอน สมาชิกทุกคน มีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน ได้เป็นอย่างดี	ร่วมมือวางแผน การทำงานเกือบ ทุกขั้นตอน สมาชิกส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน	สมาชิก บางส่วน ยังไม่ให้ ความร่วมมือ ในการวางแผน การทำงาน แต่ยังมี ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ในการทำงาน	สมาชิก ร่วมมือใน การวางแผน การทำงาน น้อยมาก ไม่ค่อยมี ข้อเสนอแนะ ที่เป็น ประโยชน์ ในการทำงาน
2. การทำงาน ตามหน้าที่ ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้ครบ เต็มความ สามารถ พยายาม แก้ไขงาน ด้วยเหตุผล มุ่งมั่นจนงาน สำเร็จ	ทำงานได้ครบ พยายามเต็ม ความสามารถ แก้ไขงานได้ เป็นบางครั้ง แต่งงานสำเร็จ	ความพยายาม ในการทำงาน จนสำเร็จ แต่ยังไม่ครบ ทุกประเด็น	ทำงานสำเร็จ ค่อนข้าง รีบร้อน งานไม่ ครอบคลุม ทุกประเด็น
3. การแสดง ความคิดเห็น อย่างมี เหตุผล	สมาชิกทุกคน ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้ดีมาก	สมาชิกส่วนใหญ่ ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้ดี	สมาชิก บางส่วน ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็นได้	มีสมาชิก ใช้เหตุผล แสดงความ คิดเห็น ได้น้อยมาก

ระดับคะแนน พฤติกรรม	4	3	2	1
4. การยอมรับ ข้อสรุป ในผลงาน ของกลุ่ม	สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วม ในการสรุป ยอมรับข้อสรุป และร่วม แก้ไขงาน ด้วยความเต็มใจ	สมาชิกส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม ในการสรุป ยอมรับข้อสรุป ของกลุ่ม ร่วมแก้ไขงานดี	สมาชิก มีส่วนร่วม ในการสรุป น้อยมาก ไม่ค่อยยอมรับ ข้อสรุป ของกลุ่ม แต่ก็ ร่วมแก้ไขงาน	สมาชิก ไม่ค่อย มีส่วนร่วม ในการสรุป หาข้อสรุป ของกลุ่ม ได้ไม่ชัดเจน นัก

เกณฑ์การตัดสิน ระดับ/คุณภาพของพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

คะแนน 14 - 16 ระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 10 - 13 ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดี

คะแนน 5 - 9 ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 4 ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

เครื่องมือประเมินผลแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ลงในช่อง
ที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์			
แสดงออกถึงพฤติกรรมหรือแนวคิดที่บ่งชี้ให้เห็นถึง การให้ความสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์			
2. ซื่อสัตย์สุจริต			
ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ไม่คัดลอกงานของผู้อื่น			
3. มีวินัย			
ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนโดยครูไม่ต้องบอก			
4. ใฝ่เรียนรู้			
ตั้งใจเรียน มีความพยายามในการค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ			
5. มุ่งมั่นในการทำงาน			
เอาใจใส่ รับผิดชอบ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมาย			
6. รักความเป็นไทย			
แสดงออกถึงพฤติกรรมหรือแนวคิดที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการส่งเสริม และอนุรักษ์ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติไทย			
7. มีจิตสาธารณะ			
อาสาทำงานให้ส่วนรวมด้วยความเต็มใจ			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมิน ได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

เครื่องมือประเมินผลแบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

คำชี้แจง ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ลงในช่อง
ที่ตรงกับระดับคะแนน

สมรรถนะสำคัญที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความสามารถในการสื่อสาร			
1.1 มีความสามารถในการรับ-ส่งสาร			
1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม			
1.3 ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม			
2. ความสามารถในการคิด			
2.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			
2.2 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา			
3.1 แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล			
3.2 แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา			
3.3 ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น			
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต			
4.1 ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี			
4.2 มีวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสม			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

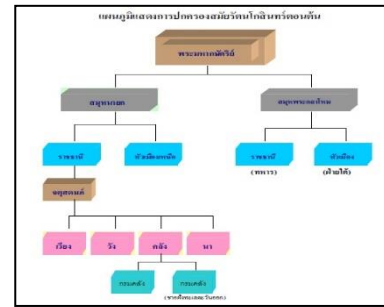
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมิน ได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์

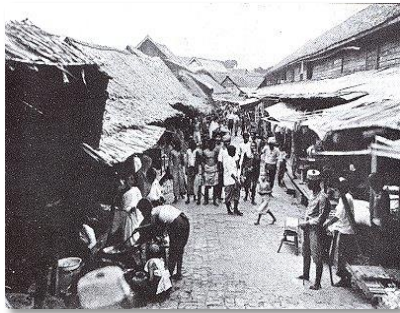
รูปภาพประกอบการเรียนการสอน

1. พระบรมมหาราชวัง

2. รูปแบบการปกครอง
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

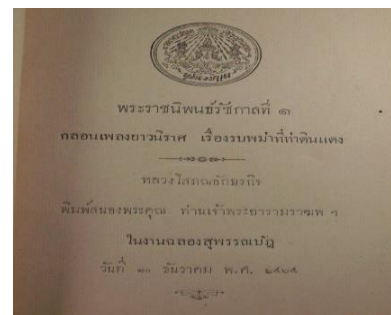
3. รูปแบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ

4. ละครลูกทาส

5. ชาวจีน

6. นิราศเรื่อง รบพม่าที่ท่าดินแดง

- ที่มา: **ภาพที่ 1** <https://www.touronthai.com/travelguide/placeinfo.php>
- ภาพที่ 2** <https://sites.google.com/site/suphawrnsukhchiy/karmeuxng-kar-pkkhrxng>
- ภาพที่ 3** <https://sites.google.com/site/thaihistory15/ak/smay-ratnkosinthr-paccuban>
- ภาพที่ 4** <https://www.xn--l3c2b6a.news/108855/>
- ภาพที่ 5** <https://www.clipmass.com/story/108209>
- ภาพที่ 6** <http://www.finearts.go.th/nakhonsithammaratlibrary/2015-05-30-15-26-04/book/55.html>

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ**

.....

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

1. วัดในตัวเลือกใด ถือได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองในสมัยรัตนโกสินทร์
 - ก. วัดมหาธาตุ
 - ข. วัดพระศรีสรรเพชญ์
 - ค. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 - ง. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีหลายประการยกเว้นข้อใด
 - ก. ได้รับสัมพันธไมตรีที่ดีจากประเทศเพื่อนบ้าน
 - ข. อยู่ใกล้ปากทะเลสามารถค้าขายกับต่างประเทศได้สะดวก
 - ค. บริเวณโดยรอบพระนครเป็นที่ราบเหมาะแก่การขยายเมือง
 - ง. สามารถขุดคูคลองรอบกรุงเพื่อป้องกันข้าศึกและใช้ในการคมนาคม
3. ข้อใดเป็นประโยชน์สำคัญที่สุดของไทยจากการตั้งราชธานีอยู่ใกล้ทะเล
 - ก. ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการประมง
 - ข. สะดวกต่อการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ
 - ค. สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายกำลังพลในยามสงคราม
 - ง. เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ นานาชนิด
4. รัชกาลที่ 1 ทรงใช้วิธีการใดในการสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง
 - ก. การชำระและรวบรวมกฎหมายตราสามดวง
 - ข. การปฏิรูประบบการเมืองการปกครองให้ทันสมัย
 - ค. การพัฒนาเศรษฐกิจโดยการส่งออกสินค้าสู่ตะวันตกมากขึ้น
 - ง. ยกเลิกระบบศักดินา เพื่อให้สังคมมีความเสมอภาค

5. ข้อใดมิใช่ลักษณะเศรษฐกิจของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ก. บริโภคและอุปโภคในครัวเรือน
 - ข. แลกเปลี่ยนสินค้ากันเองในชุมชน
 - ค. ผลิตสินค้าส่งออกไปยังต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่
 - ง. เหลือสินค้าส่วนหนึ่งไว้สำหรับเสียดาภาษีให้แผ่นดิน
6. ข้อใดเป็นลักษณะการค้ากับต่างประเทศในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ก. เป็นการผูกขาดโดยพระคลังสินค้า
 - ข. เป็นการผูกขาดโดยขุนนางระดับสูง
 - ค. เป็นการค้าเสรีโดยไม่กีดกันชาวต่างชาติ
 - ง. เป็นการค้าเสรีภายใต้การควบคุมของขุนนาง
7. ระบบศักดินาส่งผลต่อสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร
- ก. เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน
 - ข. เกิดระบบชนชั้นในสังคมไทย
 - ค. เกิดการแบ่งอำนาจการปกครอง
 - ง. เกิดระบบการควบคุมการใช้แรงงาน
8. การที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีฐานะเป็นสมมติเทพ เป็นคติความเชื่อใด
- ก. พราหมณ์ - ฮินดู
 - ข. พุทธศาสนาแบบเถรวาท
 - ค. พุทธศาสนาแบบมหายาน
 - ง. คติดั้งเดิม
9. “ไพร่” มีฐานะใกล้เคียงกับบุคคลกลุ่มใดในปัจจุบัน
- ก. แรงงานรับจ้าง
 - ข. สามัญชน
 - ค. ทหารเกณฑ์
 - ง. กระจุกุมพี

10. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติตะวันตก ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด
- การก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค
 - การเจรจาทางการค้า
 - การทำสงคราม
 - การแสวงหาพันธมิตร
11. ข้อใดมิใช่วิธีการจัดระเบียบสังคมชาวจีนของฝ่ายทางการไทยในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ให้มีเจ้าหน้าที่ของเมืองเป็นชาวจีน ในเมืองที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก
 - ให้มีหัวหน้าชาวจีนคอยควบคุมดูแลชาวจีนในกลุ่มของตน
 - มีการเกณฑ์แรงงานชาวจีนมาทำงานให้แก่ทางราชการไทย
 - ให้ชาวจีนจ่ายเงินผูกปี (เงินภาษี) แก่ทางราชการไทย
12. ข้อใดคือคำกล่าวที่เหมาะสมมากที่สุด หากกล่าวถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 2
- ยุคทองของการปฏิรูปสังคม
 - ยุคทองของพระพุทธศาสนา
 - ยุคทองของความเจริญด้านเศรษฐกิจ
 - ยุคทองของศิลปกรรมและวรรณกรรม
13. ข้อใดเป็นพระราชกรณียกิจเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยในสมัยรัชกาลที่ 3
- การทำเครื่องสังคโลก
 - การตั้งโรงเรียนเพาะช่าง
 - การจารึกตำราแพทย์ที่วัดโพธิ์
 - การขุดคลองเพื่อเป็นตลาดน้ำ
14. การที่ทำเลที่ตั้งของไทยตั้งอยู่ระหว่างอาณานิคมของอังกฤษกับอาณานิคมของฝรั่งเศส ส่งผลดีต่อไทยในเรื่องใดมากที่สุด
- ไทยส่งสินค้าไปขายในอาณานิคมของทั้งสองประเทศได้อย่างสะดวก
 - ไทยไม่ต้องทำสงครามกับรัฐใกล้เคียงที่เป็นอาณานิคมของทั้งสองชาติ
 - อังกฤษกับฝรั่งเศสไม่รุกรานไทยเพราะเกรงจะขัดแย้งกันเอง
 - ไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอังกฤษและฝรั่งเศสมากยิ่งขึ้น

15. การปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 เกิดแรงผลักดันจากต่างประเทศในเรื่องใด
- ก. ประเทศมหาอำนาจบีบบังคับ
 - ข. เงื่อนไขการทำสนธิสัญญาไม่เป็นธรรม
 - ค. ประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีการปฏิรูปการปกครองไปแล้ว
 - ง. ไม่ต้องการให้ต่างประเทศเห็นว่าไทยล้าสมัย
16. ข้อใดปรากฏอยู่ในการปฏิรูปการปกครองของรัชกาลที่ 5
- ก. รัฐสภา
 - ข. รัฐธรรมนูญ
 - ค. สมาชิกวุฒิสภา
 - ง. สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน
17. การเสด็จประพาสต้นมีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการพัฒนาประเทศไทยในเวลาต่อมาอย่างไร
- ก. การยกเลิกระบบจตุสดมภ์
 - ข. การยกเลิกระบบกินเมือง
 - ค. การริเริ่มสุขาภิบาล
 - ง. การตั้งเมืองทดลอง “ดุสิตธานี”
18. เหตุการณ์ใดในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามจะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย
- ก. ขบวนการ ร.ศ. 130
 - ข. การจัดตั้งกองเสือป่า
 - ค. การเข้าร่วมสงครามโลก
 - ง. การใช้ระบบจังหวัดแทนระบบเมือง
19. ปัจจัยใดที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทย เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า
- ก. การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ข. การดำเนินนโยบายผลิตเพื่อการค้าของผู้นำประเทศ
 - ค. การมุ่งหวังกำไรของนายทุนในประเทศ
 - ง. ความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

20. หากนักเรียนประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 4 นักเรียนควรเลือกปลูกพืชชนิดใด
จึงจะตอบสนองต่อภาวะเศรษฐกิจไทย หลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงมากที่สุด
- อ้อย
 - พริก
 - ข้าว
 - ยางพารา
21. สภาพเศรษฐกิจของโลกในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอย่างไร
- เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลก
 - การค้าขายจำกัดอยู่ในประเทศแถบยุโรป
 - ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคเนื่องจากภาวะสงคราม
 - มีการแข่งขันในด้านการค้าและการเดินเรืออย่างกว้างขวาง
22. การออกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448 มีผลกระทบทำให้กลุ่มชนชั้นใด
ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย
- ขุนนาง
 - นายทุน
 - ไพร่
 - ทาส
23. สถานการณ์โลกในข้อใดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงเร่งสร้างสัมพันธไมตรี
กับนานาประเทศ
- การปฏิวัติวิทยาศาสตร์
 - การปฏิวัติอุตสาหกรรม
 - การสำรวจทางทะเล
 - การล่าอาณานิคม
24. พระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 5 ในข้อใด มีความสำคัญต่อการรักษาเอกราชของประเทศ
มากที่สุด
- เสด็จประพาสต้น
 - เสด็จประพาสประเทศเพื่อนบ้าน
 - เสด็จนำพระมุกชาติมหาอำนาจอชมสภาพบ้านเมือง
 - เสด็จประพาสยุโรปเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีกับชาติมหาอำนาจ

25. ข้อใดเป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งไทยได้รับหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1
- ไทยได้รับดินแดนที่เคยเสียไปกลับคืนมาทั้งหมด
 - ไทยได้รับการยอมรับให้เป็นมหาอำนาจ
 - ไทยได้เข้าร่วมในองค์การสันนิบาตชาติ
 - นักเรียนไทยได้รับทุนจากต่างประเทศให้ไปศึกษาต่อในทวีปยุโรป
26. “วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112” เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ไทยเกือบต้องสูญเสียเอกราชให้แก่ชาติใด
- อังกฤษ
 - ฝรั่งเศส
 - เยอรมนี
 - สหรัฐอเมริกา
27. นโยบายการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในสมัยรัชกาลที่ 7 คือข้อใด
- ลดค่าเงินบาท
 - ปลดข้าราชการออก
 - กู้เงินจากต่างประเทศ
 - ส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
28. ข้อใดคือสาเหตุสำคัญที่สุดซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475
- ความขัดแย้งในกองทัพ
 - แรงกดดันจากมหาอำนาจตะวันตก
 - ความขัดแย้งระหว่างพระมหากษัตริย์กับขุนนาง
 - คนไทยได้รับการศึกษาและแนวคิดประชาธิปไตยจากตะวันตก
29. การปลุกกระแสนิยมความรักชาติ และความทันสมัย เกิดขึ้นในสมัยนายกรัฐมนตรีคนใด
- จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 - จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
 - จอมพล ถนอม กิตติขจร
 - พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

30. “เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516” มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลกลุ่มใดมากที่สุด
- ข้าราชการ
 - นิสิตนักศึกษา
 - นักธุรกิจ
 - ชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในไทย
31. ข้อใดเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุด “เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519”
- นิสิตนักศึกษาบางส่วนหลบหนีเข้าป่า เพราะเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย
 - คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) มีบทบาทในการบริหารประเทศ
 - กลุ่มนิสิตนักศึกษามีบทบาททางด้านการเมืองเป็นอย่างสูง
 - ระบอบประชาธิปไตยในไทยดำเนินไปได้ด้วยดี
32. “เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535” มีสาเหตุมาจากข้อใด
- ประชาชนต่อต้านนายกรัฐมนตรีที่ได้มาจากการเลือกตั้ง
 - ประชาชนต่อต้านรัฐบาลที่บริหารงานล้มเหลวจนเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ประชาชนต่อต้านรัฐบาลที่ส่งกองทัพเข้าร่วมสงครามอิรัก
 - ประชาชนต่อต้านรัฐบาลที่ก่อการทุจริตคอร์รัปชัน
33. ข้อใดคือนโยบายเศรษฐกิจของไทยในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี
- จัดตั้งเขตอุตสาหกรรมในภูมิภาค
 - ให้คนไทยดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
 - ส่งเสริมให้คนไทยใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ
 - สนับสนุนให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนอย่างเสรี
34. วัตถุประสงค์สำคัญของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 คือข้อใด
- เพื่อเปิดการค้าเสรีกับต่างประเทศ
 - เพื่อกระจายรายได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมทุกเขตของประเทศ
 - เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน
 - เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล

35. “สงครามอินโดจีน” ระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงก่อนที่ไทยจะประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 มีสาเหตุเกิดจากกรณีพิพาทในประเด็นใด
- ความไม่พอใจอัตราภาษีสินค้า
 - การแย่งชิงเขตมรดกโลก
 - ความขัดแย้งด้านเขตแดน
 - ระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน
36. การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น จากการฝักใฝ่เพียงฝ่ายเดียวมาสู่ความเป็นอิสระนั้น เห็นได้ชัดจากกรณีใด
- การสร้างมิตรภาพกับสาธารณรัฐประชาชนจีน
 - การร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมอาเซียน (ASEAN)
 - การเร่งพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ และขยายตลาดต่างประเทศ
 - การเสนอหลักการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)
37. ประเทศไทยในสมัยประชาธิปไตยเริ่มมีบทบาทในสังคมโลกเป็นอย่างมาก เมื่อได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การใด
- องค์การสันนิบาตชาติ
 - องค์การเอเปค
 - สมาคมอาเซียน
 - องค์การสหประชาชาติ
38. ผลงานสำคัญของขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คือข้อใด
- ช่วยให้ไทยไม่ตกอยู่ในฐานะประเทศแพ้สงคราม
 - เกิดการระดมเงินทุนสำหรับสร้างทางรถไฟสายใต้
 - ส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศมากขึ้น
 - ผลักดันให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตย
39. จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดในการเสด็จประพาสชุมชนลำเพ็ญของรัชกาลที่ 8 ได้แก่เรื่องใด
- สนับสนุนให้ชาวจีนซื้อสินค้าของไทย
 - ศึกษาแนวทางการประกอบอาชีพของชาวจีน
 - เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวจีน
 - เชิญชวนให้ชาวจีนเข้ามารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ

40. “โครงการแก้มลิง” ซึ่งเป็นโครงการตามแนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 มีจุดมุ่งหมายสำหรับการแก้ปัญหาในด้านใด
- ก. การขาดแคลนน้ำ
 - ข. การเกิดน้ำเน่าเสีย
 - ค. การพัฒนาแหล่งน้ำ
 - ง. การเกิดน้ำท่วมรุนแรง
-

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ค	21	ง
2	ก	22	ค
3	ข	23	ง
4	ก	24	ง
5	ค	25	ค
6	ก	26	ข
7	ข	27	ข
8	ก	28	ง
9	ข	29	ก
10	ข	30	ข
11	ค	31	ก
12	ง	32	ก
13	ค	33	ค
14	ค	34	ค
15	ง	35	ค
16	ง	36	ก
17	ค	37	ง
18	ก	38	ก
19	ก	39	ค
20	ค	40	ง

**แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ**

.....

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

สถานการณ์ที่ 1 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 1-5

“คำว่า “บางกอก” นั้น มีข้อสันนิษฐานว่าอาจมาจากการที่แม่น้ำเจ้าพระยาคดเคี้ยวไป
มา บางแห่งมีสภาพเป็นเกาะเป็นโคก จึงเรียกกันว่า “บางเกาะ” หรือ “บางโคก” หรือไม่ก็เป็นเพราะ
บริเวณนี้มีต้นมะกอกอยู่มาก จึงเรียกว่า “บางมะกอก” โดยคำว่า “บางมะกอก” มาจากวัดอรุณ ซึ่ง
เป็นชื่อเดิมของวัดดังกล่าว (คือ วัดมะกอก) และต่อมาร่อนคำลงจึงเหลือแต่คำว่าบางกอก”

1. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
 - ก. ที่มาของคำว่า “บางกอก”
 - ข. ประวัติของวัดอรุณราชวราราม
 - ค. ประวัติความเป็นมาของเมือง “บางกอก”
 - ง. แหล่งเพาะปลูกต้นมะกอกในประเทศไทย
2. หากต้องการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกันคว้าเกี่ยวกับสถานการณ์ข้างต้น ควรค้นคว้าจาก
แหล่งข้อมูลในข้อใดมากที่สุด
 - ก. อินเทอร์เน็ต
 - ข. สัมภาษณ์จากบุคคล
 - ค. หนังสือแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์
 - ง. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1
3. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
 - ก. แม่น้ำเจ้าพระยาบางช่วงมีสภาพเป็นเกาะเป็นโคก
 - ข. บริเวณบางกอกมีต้นมะกอกอยู่มาก
 - ค. คำว่า “บางมะกอก” มีที่มาจากการที่บริเวณดังกล่าวมีต้นมะกอกอยู่มาก
 - ง. ชื่อเดิมของวัดอรุณ คือ วัดมะกอก

4. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับคำว่า “บางกอก” น่าจะยังดำเนินต่อไปในอนาคต
 - แม่น้ำเจ้าพระยาจะเกิดความคิดเคี้ยวมากขึ้นในอนาคต
 - ชื่อ “บางกอก” อาจจะถูกเปลี่ยนแปลงเป็นคำอื่น ๆ อีกในอนาคต
 - ชื่อของวัดทุกแห่งในประเทศไทย เป็นชื่อใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมาจากชื่อเก่า
5. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- นักวิชาการค้นพบที่มาของคำว่า “บางกอก” แล้ว
 - คำว่า “บางกอก” เป็นคำดั้งเดิมที่มีมาแต่แรก
 - คำว่า “บางกอก” มีที่มาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - เราสามารถใช้อื่น ๆ เรียกแทนคำว่า “บางกอก” ได้อีก คือคำว่า “บางเกาะ” “บางโคก” และ “บางมะกอก”

สถานการณ์ที่ 2 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 6-10

“สนธิสัญญาเบาว์ริงส่งผลกระทบต่อสยามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะสนธิสัญญาดังกล่าว มีผลให้สยามต้องยกเลิกการผูกขาดของพระคลังสินค้าที่ดำเนินมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา และเปลี่ยนรูปโฉมเศรษฐกิจของสยามเป็นการค้าเสรีตามแบบตะวันตก สยามกลายเป็นแหล่งผลิตสินค้าขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ข้าว ติบुक น้ำตาล และยางพารา เพื่อป้อนสู่ตลาดโลก ในทางกลับกันสยามได้กลายเป็นแหล่งรับซื้อสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุตสาหกรรมจากโลกตะวันตกเช่นกัน ซึ่งลักษณะเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ก็ยังคงดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน”

6. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- รายละเอียดของสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ลักษณะของเศรษฐกิจไทยในสมัยอดีต
 - บทบาทของสยามในระบบเศรษฐกิจโลก
 - ผลกระทบของการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง

7. หากต้องการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับสถานการณ์ข้างต้น ควรค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลประเภทใด
- ก. อีเมลข่าวประวัติดิจิทัล
 - ข. เอกสารราชการ
 - ค. ตำราศาสนา
 - ง. จดหมายเหตุ
8. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
- ก. สนธิสัญญาเบาว์ริงส่งผลกระทบต่อสยามอย่างยิ่งโดยเฉพาะด้านระบบเศรษฐกิจ
 - ข. สยามต้องยกเลิกการผูกขาดของพระคลังสินค้า หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ค. เปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจของสยามเป็นการค้าเสรีตามแบบตะวันตก หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ง. สยามกลายเป็นแหล่งผลิตสินค้าขึ้นพื้นฐานเพื่อป้อนสู่ตลาดโลก หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
9. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ก. หากสนธิสัญญาเบาว์ริงถูกยกเลิก สยามจะกลับมาใช้ระบบผูกขาดของพระคลังสินค้าเช่นเดิม
 - ข. สยามมีความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น หลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ค. สินค้าอุตสาหกรรมของสยามมีคุณภาพเทียบเท่ากับสินค้าของชาติตะวันตก หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ง. สยามอาจไม่มีการเจรจาเพื่อทำสนธิสัญญาฉบับอื่น ๆ หลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
10. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ก. สนธิสัญญาเบาว์ริงมีผลกระทบต่อสยามในด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว
 - ข. สนธิสัญญาเบาว์ริงยังคงบังคับใช้มาจนถึงในปัจจุบัน
 - ค. รูปแบบเศรษฐกิจของสยามเปลี่ยนแปลงไป หลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ง. สนธิสัญญาเบาว์ริงทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของสยามมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ที่ 3 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 11-15

“คติและรูปแบบการก่อสร้างพระมหาปราสาทในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ แสดงให้เห็นความต่อเนื่องกับราชธานีเก่า ผ่านความทรงจำของชนชั้นปัญญาชนที่เคยมีชีวิตอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์เกิดขึ้นหลังเสียกรุงศรีอยุธยาไปแล้วเพียง 15 ปี โดยมีกรุงธนบุรีทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมความทรงจำของผู้คน จึงอาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบโดยรวมของกรุงรัตนโกสินทร์นั้นเป็นทัศนะของอยุธยาตอนปลาย เพียงแต่สิ่งที่สร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นจาก “ความทรงจำ” ของผู้คนในภาวะการณ์ที่มีทรัพยากรด้านต่าง ๆ อย่างจำกัด ทั้งในแง่ของเอกสาร และผู้คนที่มียุทธยาน้อย การจำลอง “อยุธยา” แห่งใหม่จึงเกิดจาก “สิ่งที่จำได้” และ “สิ่งที่ถูกลืม” รวมไปถึง “สิ่งที่เปลี่ยนแปลง” ”

11. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด

- ก. อุปสรรคและข้อจำกัดของการก่อสร้างกรุงรัตนโกสินทร์
- ข. แนวคิดการก่อสร้างพระมหาปราสาทช่วงต้นรัตนโกสินทร์
- ค. ความสำคัญของกรุงธนบุรีในฐานะที่เป็นสะพานเชื่อมความทรงจำ
- ง. การระบุช่วงเวลาระหว่างการเสียกรุงศรีอยุธยากับการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์

12. หากต้องการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับสถานการณ์ข้างต้น ควรไปทัศนศึกษา ณ สถานที่แห่งใดมากที่สุด

- ก. อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ
- ข. สะพานพระพุทธยอดฟ้า
- ค. พระบรมมหาราชวัง
- ง. พระที่นั่งอนันตสมาคม

13. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น

- ก. การก่อสร้างกรุงรัตนโกสินทร์เกิดขึ้นหลังเสียกรุงศรีอยุธยาไปแล้วเพียง 15 ปี
- ข. กรุงธนบุรีทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมความทรงจำของผู้คน
- ค. สิ่งที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเกิดจากภาวะการณ์ที่มีทรัพยากรด้านต่าง ๆ อย่างจำกัด ทั้งในแง่เอกสาร และผู้คน
- ง. การจำลองอยุธยาแห่งใหม่เกิดจาก “สิ่งที่จำได้” และ “สิ่งที่ถูกลืม” รวมไปถึง “สิ่งที่เปลี่ยนแปลง”

14. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- การจำลองอยุธยาแห่งใหม่ยังคงดำเนินต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบัน
 - มีการฟื้นฟูกรุงศรีอยุธยาให้กลายเป็นเมืองสำคัญของอาณาจักรอีกครั้ง
 - เกิดความพยายามในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยาอย่างต่อเนื่อง
 - กลุ่มชนชั้นปัญญาชนทุกคนที่เคยมีชีวิตอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีความพยายามที่จะถ่ายทอดเรื่องราวให้แก่คนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
15. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- กรุงศรีอยุธยายังคงมีคุณค่าและความสำคัญต่อผู้คนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์
 - กรุงธนบุรีมีบทบาทต่อผู้คนค่อนข้างน้อย เพราะ เป็นยุคสมัยที่มีเวลาไม่นานนัก
 - คติและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ได้รับการถ่ายทอดมาจากกลุ่มคนทุกชนชั้นที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว
 - การจำลองอยุธยามาสู่กรุงรัตนโกสินทร์เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ไม่มีการประยุกต์เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสมัยใหม่

สถานการณ์ที่ 4 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 16-20

“พวกคนพื้นเมืองสยามผิวสีเดียวกับชาวมลายู ทั้งหญิง ชายและเด็กล้วนโกนผมเหลือไว้เป็นรูปรี ขนาดใหญ่กว่ามือตรงกลางกระหม่อม ทำให้แลเหมือนมียอดอะไรสักอย่างโผล่อยู่กลางศีรษะ แลดูแปลกไม่เหมือนใคร ก็ด้วยผมทรงที่อ ๆ ตรง ๆ นี้แหละที่พวกเขาเอาไว้สู้แดดกัน จึงไม่ต้องคอยแต่งทรงอะไรกันอีก ส่วนเสื้อผ้าการแต่งตัวก็ไม่ยุ่งยาก เพียงอาศัยผ้าฝ้ายขนาดกว้างสักสองฟุตสี่เชียว ชมพูหรือแดงผืนเดียวก็พอ ใช้พันตัวรอบ ๆ ขมวดปมตรงกลาง แล้วสอดระหว่างขาจากหน้าไปหลัง ด้วยเสื้อผ้าอันเบาบางนี้แหละที่ใช้ห่อหุ้มตัวเองให้พ้นจากแสงแดดกล้าแถบเส้นศูนย์สูตร ... คนเชื้อชาตินี้ออกจะน่าเกลียด จมูกก็แบน ตายาวรี โหนกแก้มสูง ผิวสีเหมือนยาเส้นปากกว้าง เหงือกสีแดงฉานเพราะเคี้ยวหมาก และตัวเล็ก”

16. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ลักษณะของชาวพื้นเมืองสยาม
 - การดูถูกดูแคลนชาวพื้นเมืองสยาม
 - ลักษณะภูมิอากาศบริเวณประเทศสยาม
 - การเปรียบเทียบชาวสยามกับชาวมลายู

17. ข้อความที่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์ข้างต้น มีลักษณะตรงกับข้อใดมากที่สุด
- ตำหนิติเตียน
 - ยกย่องชื่นชม
 - วิพากษ์วิจารณ์
 - เปรียบเทียบเปรียบเทียบ
18. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
- ทั้งหญิง ชายและเด็กล้วนโกนผมเหลือไว้เป็นรูปรีตรงกลางกระหม่อม
 - ผมทรงที่อ ๆ ตรง ๆ นี่แหละที่พวกเขาเอาไว้สู้แดดกัน
 - ด้วยเสื้อผ้าอันบางเบาที่ใช้ห่อหุ้มให้พ้นจากแสงแดดกล้าแถบเส้นศูนย์สูตร
 - คนเชื้อชาตินี้เหงื่อสีแดงฉานเพราะเคี้ยวหมาก และตัวเล็ก
19. จากข้อมูลที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้นนี้ มุมมองของชาวต่างชาติที่มีต่อชาวสยาม และประเทศสยามน่าจะเป็นอย่างไรต่อไป
- สยามเป็นชาติที่เรียบง่าย มีอัธยาศัยน้ำใจดี
 - สยามเป็นชาติที่มีความเจริญเทียบเท่าชาติตะวันตก
 - สยามเป็นชาติที่มีความล้าหลังด้อยกว่าชาติตะวันตก
 - สยามเป็นชาติที่แปลกประหลาด ควรหลีกเลี่ยงที่จะคบหา
20. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ชาวสยามกับชาวมาลาญเป็นกลุ่มคนชาติพันธุ์เดียวกัน
 - ชาวสยามมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกับชาวตะวันตก
 - ชาวสยามมักแต่งกายไม่มีความมิดชิด
 - ชาวสยามล้าหลังกว่าชาวตะวันตก

สถานการณ์ที่ 5 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 21-25

“ผลกระทบของภูมิปัญญาตะวันตกต่อสังคมสยามโดยเฉพาะต่อชนชั้นนำคงมีไม่มากนัก หากปราศจากสื่อสมัยใหม่ พวกมิชชันนารีเป็นผู้นำในการผลิตสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ซึ่งได้วิพากษ์วิจารณ์คำสอนของพระพุทธศาสนาไว้หลายประเด็น และเมื่อการเผยแพร่พระคริสต์ธรรมแทบไม่ได้ผลเลย ดร.แดน บีช แบรดลีย์ (หมอบรัดเลย์) จึงเลือกที่จะออกหนังสือพิมพ์ชื่อว่า “หนังสือจดหมายเหตุ” ใช้ชื่อภาษาอังกฤษ “Bangkok Recorder” ขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2387 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่เรื่องข่าว

วิทยาการสมัยใหม่ ชาวต่างประเทศ ชาวการบ้านการเมือง และข้อวิพากษ์วิจารณ์สังคม ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ชนชั้นปกครอง”

21. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
 - ก. วิธีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของชาวตะวันตกสู่สังคมสยาม
 - ข. ผลกระทบของภูมิปัญญาตะวันตกต่อสังคมสยาม
 - ค. ชีวิตประวัติของ ดร.แดน บีช แบรดลีย์ (หมอบรัดเล)
 - ง. ประวัติศาสตร์สื่อสิ่งพิมพ์ของประเทศไทย
22. ข้อมูลใดไม่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์ข้างต้น
 - ก. กลุ่มบุคคลที่เผยแพร่ภูมิปัญญาตะวันตก
 - ข. หนังสือพิมพ์ฉบับแรก ๆ ของประเทศไทย
 - ค. เป้าหมายในการผลิตสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ของชาวตะวันตก
 - ง. คำวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มชนชั้นปกครองของประเทศไทย
23. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
 - ก. ผลกระทบของภูมิปัญญาตะวันตกต่อสังคมสยามคงมีไม่มากนัก หากปราศจากสื่อสมัยใหม่
 - ข. พวกมิชชันนารีเป็นผู้นำในการผลิตสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์
 - ค. ดร.แดน บีช แบรดลีย์ (หมอบรัดเล) ออกหนังสือพิมพ์ชื่อว่า “หนังสือจดหมายเหตุ”
 - ง. “หนังสือจดหมายเหตุ” ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2387
24. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
 - ก. ชาวสยามอาจจะต่อต้านการเข้ามาของภูมิปัญญาตะวันตกอย่างรุนแรง
 - ข. กลุ่มมิชชันนารีอาจล้มเลิกการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ แล้วเปลี่ยนไปเผยแพร่วิทยาด้านอื่น ๆ แทน
 - ค. “หนังสือจดหมายเหตุ” อาจเป็นหนังสือพิมพ์ต้นแบบที่ช่วยบุกเบิกวงการหนังสือพิมพ์ของสยามในเวลาต่อมา
 - ง. ชาวสยามอาจไม่สนใจอ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องจากมีความรู้อยู่น้อย และเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

25. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด

- ก. เป้าหมายสำคัญของกลุ่มมิชชันนารี คือ การเผยแผ่ศาสนาคริสต์
- ข. กลุ่มชนชั้นนำเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ได้รับผลกระทบจากภูมิปัญญาตะวันตก
- ค. การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดของการเผยแผ่ภูมิปัญญาตะวันตก
- ง. “หนังสือจดหมายเหตุ” เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีความสำคัญต่อชาวสยามมากที่สุดในช่วงนั้น

สถานการณ์ที่ 6 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 26-30

“ในบรรดาเรื่องราวเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน พ.ศ. 2475 นั้น คงจะไม่มีเรื่องใดที่อยู่ในความทรงจำของชาวกรุงเทพมหานครมากไปกว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสิ่งที่คนไทยทั่วประเทศไม่เคยคาดคิดมาก่อน เนื่องจากก่อนหน้านี้ญี่ปุ่นดำรงอยู่ในฐานะมิตรที่ดีของไทย ด้วยการเข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศส กรณีรัฐบาลไทยเรียกร้องขอคืนดินแดนที่ฝรั่งเศสยึดไปเมื่อครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับคืน และนำไปสู่การสู้รบที่เรียกกันว่า “สงครามอินโดจีน” ซึ่งต่อมาฝรั่งเศสยอมมอบดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ (กัมพูชา) และทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง คือ หลวงพระบาง และจำปาศักดิ์คืนให้ไทย”

26. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด

- ก. ผลกระทบหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ. 2475
- ข. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2
- ค. ความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในช่วงก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2
- ง. ผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีต่อไทย

27. หากต้องการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกันคว้าเกี่ยวกับสถานการณ์ข้างต้น ควรศึกษาข้อมูลจากเหตุการณ์ใด

- ก. เหตุการณ์ ร.ศ. 112
- ข. เหตุการณ์ ร.ศ. 130
- ค. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516
- ง. เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ. 2475

28. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
- คงไม่มีเรื่องใดที่อยู่ในความทรงจำของชาวกรุงเทพมหานคร มากไปกว่าสงครามโลกครั้งที่ 2
 - ญี่ปุ่นเข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศส
 - รัฐบาลไทยเรียกร้องขอดินแดนที่ฝรั่งเศสยึดไปเมื่อครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - สงครามอินโดจีนเกิดจากความขัดแย้งของไทยกับฝรั่งเศส
29. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ไทยอาจขอคืนดินแดนอื่น ๆ คืนจากฝรั่งเศสอีก
 - ไทยอาจประกาศต่อต้านญี่ปุ่น เนื่องจากมีท่าทีเปลี่ยนไป
 - ไทยอาจยอมเข้าร่วมเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่นในเวลาต่อมา
 - ฝรั่งเศสอาจขอเจรจาลับกับญี่ปุ่น เพื่อหาหนทางในการได้ดินแดนกลับคืนมาอีกครั้ง
30. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ไทยกับฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2
 - ไทยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2
 - ญี่ปุ่นกับฝรั่งเศสเคยมีความขัดแย้งต่อกันมาก่อนแล้ว
 - ไทยได้รับผลประโยชน์อันเป็นผลมาจากการสร้างความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น

สถานการณ์ที่ 7 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 31-35

“รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นช่วงเวลาสำคัญในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เนื่องจากก่อนขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุนานถึง 27 พรรษา จึงทรงสนพระทัยและรอบรู้เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริในการปฏิรูปพระพุทธศาสนาเป็นสองแนวทาง คือ การกวัดข้นพระวินัยสงฆ์และการจัดการคณะสงฆ์ ซึ่งทรงกระทำไปพร้อมกัน ในประการแรก รัชกาลที่ 4 ทรงเข้มงวดกวัดข้นความประพฤติและวัตรปฏิบัติของสงฆ์ ทั้งนี้ทรงถือว่าพระวินัยสิกขาบทเป็นเครื่องดำรงให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่อย่างมั่นคง จึงทรงออกประกาศและพระราชบัญญัติทางพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ส่วนประการที่สอง ทรงตั้งธรรมยุติกนิกายขึ้น เพื่อรักษาพระศาสนาให้บริสุทธิ์”

31. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- การก่อตั้งธรรมยุติกายในสมัยรัชกาลที่ 4
 - คุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
 - แนวทางการปฏิรูปศาสนจักรไทยของรัชกาลที่ 4
 - ความเสื่อมโทรมของศาสนจักรไทยในสมัยรัชกาลที่ 4
32. ข้อใดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดสถานการณ์ข้างต้นมากที่สุด
- ความเสื่อมโทรมของพระพุทธศาสนาในไทย
 - การเผยแพร่เข้ามาในไทยของศาสนาคริสต์
 - การขยายตัวของลัทธิล่าอาณานิคม
 - การปรับปรุงธรรมเนียมที่ล่าหลัง
33. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น
- ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นช่วงเวลาสำคัญในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
 - ก่อนที่รัชกาลที่ 4 จะขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุนานถึง 27 พรรษา
 - รัชกาลที่ 4 ทรงออกประกาศและพระราชบัญญัติทางพุทธศาสนา
 - รัชกาลที่ 4 ทรงตั้งธรรมยุติกายขึ้น เพื่อรักษาพระศาสนาให้บริสุทธิ์
34. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- หลังจากเหตุการณ์นี้ อาจมีประชาชนที่ศรัทธาเข้ามาบวชในพระศาสนามากยิ่งขึ้น
 - ความพยายามในการเผยแพร่ศาสนาอื่น ๆ เข้ามาสู่ไทยอาจจะลดน้อยลงอย่างชัดเจน
 - พระพุทธศาสนาในไทยอาจจะมีความเข้มงวดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว
 - อาจจะไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคณะสงฆ์ธรรมยุติกายที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่กับคณะสงฆ์นิวกายอื่น ๆ ที่ก่อตั้งมาก่อนแต่อย่างใด
35. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 4
 - รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญงานด้านศาสนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากเคยทรงผนวชมาก่อน
 - รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญกับธรรมยุติกายมากกว่าคณะสงฆ์นิวกายอื่น ๆ
 - การออกประกาศและพระราชบัญญัติทางพุทธศาสนามีสาเหตุมาจากพระสงฆ์ทุกรูปประพฤติตนหย่อนยาน

สถานการณ์ที่ 8 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 36-40

“กรุงเทพมหานครหรือกรุงรัตนโกสินทร์นั้น เป็นราชธานีแห่งใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระนครและพระราชวังแห่งใหม่ขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชัยภูมิดีกว่าฝั่งตะวันตก เนื่องจากพื้นที่เป็นแหลมยื่นออกมาสู่แม่น้ำ ในขณะที่ฝั่งตะวันตกเป็นคิ่งน้ำที่ถูกกระแสน้ำเซาะตลิ่งทรุดพังตลอดเวลา และในทางยุทธศาสตร์พระนครฝั่งตะวันตกมีลำน้ำใหญ่และลึก หากข้าศึกเข้ามาประชิดถึงเมืองก็จะป้องกันรักษาเมืองได้ยาก อีกทั้งพระราชวังฝั่งตะวันตกถูกขนาบด้วยวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยาราม) ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่พระราชวังให้กว้างออกไปได้”

36. ประเด็นสำคัญของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด

- ก. จุดเด่นของกรุงเทพมหานคร
- ข. วัดเก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร
- ค. ลำดับการก่อสร้างกรุงเทพมหานคร
- ง. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร

37. ข้อมูลใดไม่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์ข้างต้น

- ก. ผู้สร้างกรุงเทพมหานคร
- ข. ข้าศึกที่เข้ามาประชิดกรุงเทพมหานคร
- ค. จุดเด่นของพื้นที่บริเวณกรุงเทพมหานคร
- ง. ข้อจำกัดของพื้นที่โดยรอบบริเวณกรุงเทพมหานคร

38. ข้อมูลใดน่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บันทึกข้อความที่ปรากฏในสถานการณ์ข้างต้น

- ก. กรุงเทพมหานครหรือกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่
- ข. กรุงเทพมหานครถูกสร้างขึ้นบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา
- ค. พระนครฝั่งตะวันตกมีลำน้ำใหญ่และลึก หากข้าศึกเข้ามาประชิดเมืองจะป้องกันได้ยาก
- ง. พระราชวังฝั่งตะวันตกถูกขนาบด้วยวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยาราม)

39. สมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ก. หลังการก่อสร้างกรุงเทพมหานครสำเร็จแล้ว อาจไม่มีข้าศึกบุกเข้ามาสู้รบอีกเลย
 - ข. วัดแจ้ง และวัดท้ายตลาดอาจไม่มีพระสงฆ์จำวัดอยู่ เนื่องจากย้ายพระนครมาทางฝั่งตะวันออกแล้ว
 - ค. พระนครและพระราชวังแห่งใหม่อาจถูกสร้างขึ้นให้มีรูปแบบโครงสร้างเหมือนพระนครเก่าทุกประการ
 - ง. อาจมีผู้คนจำนวนมากที่อพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นราชธานีแห่งใหม่
40. ข้อสรุปที่ดีที่สุดของสถานการณ์ข้างต้นคือข้อใด
- ก. กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีชัยภูมิดีที่สุดของสยาม
 - ข. การเลือกกรุงเทพมหานครเป็นราชธานีแห่งใหม่ เนื่องจากมีองค์ประกอบที่ดีในหลาย ๆ ด้าน
 - ค. บริเวณเมืองราชธานีเก่ามีพื้นที่เล็กกว่ากรุงเทพมหานครค่อนข้างมาก
 - ง. วัดแจ้ง และวัดท้ายตลาดถือเป็นวัดขนาดเล็กที่มีความสำคัญไม่มากนัก
-

เฉลยแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ก	21	ก
2	ง	22	ง
3	ค	23	ก
4	ก	24	ค
5	ค	25	ก
6	ง	26	ข
7	ข	27	ก
8	ก	28	ก
9	ข	29	ค
10	ค	30	ง
11	ข	31	ค
12	ค	32	ก
13	ง	33	ก
14	ค	34	ค
15	ก	35	ข
16	ก	36	ง
17	ค	37	ข
18	ข	38	ค
19	ค	39	ง
20	ข	40	ข

**แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์**

.....

คำชี้แจง

1. แบบวัดเจตคติฉบับนี้ ต้องการทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาตามข้อความนั้น ๆ ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนอย่างไร คำตอบจะไม่มีถูกหรือผิด ขอให้นักเรียนตอบตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนให้มากที่สุด
2. ขอให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคตินี้ให้ครบทุกข้อ เพราะหากนักเรียนไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่งแล้ว แบบวัดเจตคตินี้จะใช้ไม่ได้
3. วิธีทำแบบวัดเจตคติ คือ ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อโดยพิจารณาอย่างละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อเรื่องนั้น โดยมี 5 ระดับ ดังนี้

ความหมายของคะแนน

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึก
ของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		5	4	3	2	1
1	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษา ที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย					
2	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับ นำมาใช้ในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์					
3	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ช่วยลดอัตราการท้อใจ เนื้อหาของนักเรียน ในวิชาประวัติศาสตร์					
4	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์เหมาะสมต่อการนำไปใช้ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพียงอย่างเดียว					
5	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เกิดทักษะการแก้ไขปัญหา					
6	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เกิดทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ					
7	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับการศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		5	4	3	2	1
8	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความซับซ้อนและยุ่งยากต่อการนำไปใช้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์					
9	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่ตรงกับแนวทางความสนใจของนักเรียน					
10	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่สร้างความเข้าใจและทำท่ายให้แก่นักเรียน					
11	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าและศึกษาแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกจากหนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว					
12	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่สร้างความเครียด และน่าเบื่อหน่าย					
13	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น					
14	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					
15	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนการทำงานกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในห้องเรียนอย่างอิสระ					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		5	4	3	2	1
16	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนขาดเสรีภาพทางความคิด เนื่องจากต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มอยู่เสมอ					
17	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุก ๆ ขั้นตอน					
18	นักเรียนต้องมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอเมื่อต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
19	นักเรียนต้องใช้ความคิดที่รอบคอบอยู่เสมอเมื่อต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
20	นักเรียนรู้สึกเครียดอยู่เสมอเมื่อต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากทุกกิจกรรมใช้เวลามากเกินไป					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....